

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
חיי שרה
כ"א – כ"ז מרחשון תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

הַגָּלָל. הַיְינוּ שֵׁן שֶׁפְּעָמִים מְגוּלָּה וּפְעָמִים מְכוּסָּה וּבְתִיב בֵּיהּ יְבֹעַר לִישְׁנָא אַחֲרִיבָא גָּלָל זֶה רְעִי שֶׁהֵשֵׁן מְבַעֶרֶת לְמַאֲכָל וְנַעֲשֵׂית גָּלָל כְּמוֹ גְּלֵלֵי אָדָם וּגְלֵלֵי בְּהֵמָה: אֵידֵי וְאִידֵי. וְשֹׁלֶּה וּבִיעֵר יְבוּרֵיהּ אֵשׁ וְשֹׁלֶּה אֶתָא לְחִיּוּבֵיהּ הֵיכָא דְּלֵיכָּא קָרָנָא דְּמִשְׁמַע בְּגוּן שֶׁאָכְלָה עֲרוּגָה וְסוֹפוֹ לְחַזּוֹר וְלִכְעוֹס אֲבָל לֹא בְּתִחְלָּה וּבִיעֵר הֵיכָא דְּמַכְלְיָא קָרָנָא דְּמִשְׁמַע וּבִיעֵר שֶׁמְּבַעֵר לְגַמְרֵי וְאֵי קְשָׁיָא הֵיכָא מָצֵי לְמֵימַר אֵידֵי וְאִידֵי אֵשׁ הָא דְּמַכְלְיָא קָרָנָא וְהָא דְּלֹא מַכְלְיָא לֵיכְתּוֹב חַד לְהֵיכָא דְּלֹא מַכְלְיָא דִּלְחַיֵּיב וְכ"ש הֵיכָא דְּמַכְלְיָא תַּרְיָא אִי מֵהַאי קָרֵי ה"א הַאי אָתֵי לְהֵיכָא דְּמַכְלְיָא אֲבָל לֹא מַכְלְיָא לֹא מַכְלְיָא לֹא הִלְכָךְ אֵיקָא לְמֵימַר וְדַאי אֵידֵי וְאִידֵי אֵשׁ אֵי לְאו דִּכְתַב רַחֲמָנָא מְשַׁלֵּחַי רֶגֶל הַשּׁוֹר: מָה רֶגֶל לֹא שָׁנָא כו'. דְּהָא לֹא כְּתִיב בֵּיהּ וּבְעֵר: מָה שֵׁן לֹא שָׁנָא כו'. דְּהָא לֹא כְּתִיב בֵּיהּ וְשִׁילֵּח: אוֹ הָא אוֹ הָא אוֹ רֶגֶל מְשׁוּם דְּהֵיזֵיקָה מְצוּי. אֲבָל שֵׁן לֹא: אוֹ שֵׁן מְשׁוּם דְּיֵשׁ הֶנָּאָה לְהֵיזֵיקָה. אֲבָל רֶגֶל לֹא: מִכְּלָל. שֵׁן וְרֶגֶל שְׁקוּלִין הֵן שֶׁאִין זֶה חָמוּר מִזֶּה שֶׁהֲרֵי בִּשְׁנֵיהֶם יֵשׁ בָּהֶן צַד חָמוּר: וְיֵאוּשׁ שְׁנֵיהֶם. מִשְּׁלֹשָׁה: דְּחֵי מִינַיְיהוּ פַּשְׁקֵר. דְּלֵיתֵי מִינַיְיהוּ הָא שְׁנַיִם שָׁוִין: אִיצְטְרִיךְ. לֵיהּ וּבְעֵר דְּאִי מִפֶּשְׁקֵר מִשְּׁלֹשָׁה דְּהָא אֲמַרְתָּא הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּשִׁלְּחֵי אִינְהוּ בְּבַהֲמָה לִרְעוֹת בִּשְׂדֵה חֲבֵירוֹ אֲבָל אוֹזֵל מִמִּילָּא לֹא: קַמ"ל. וּבְעֵר וְכֵיוָן דְּנָפְקָא לָן שֵׁן דְּמִמִּילָּא מִדִּבְעֵר אַתְיָא רֶגֶל וְלֵילַף מִינַיְיהוּ: נִתְחַבְּכָה בְּבוֹר וְנִתְלֶה לְהָנָאָתָהּ. וְהֵפִילָהוּ אוֹ נִטְּפָה פֵּירוֹת לְהָנָאָתָהּ שֶׁנִּתְגַּלְגְּלָה עֲלֵיהֶן בְּדֶרֶךְ סוֹסִים וַחֲמוֹרִים דְּהֵיינוּ דוֹמְיָא דְּשֵׁן שֶׁיֵּשׁ הֶנָּאָה לְהֵיזֵיקָה: וּמאי שְׁנָא שֵׁן. מֵהֶנֵּי דְּקָא מוֹקְמַת מִילְּתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא בְּתוֹלְדָה דְּשֵׁן וְרֶגֶל: כָּל הֵיזֵק דֶּרֶךְ הֵילּוּךְ שֶׁלֹּא בְּבִזְיוֹנָהּ הֲוֵי תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל דְּהֵיזְקוֹ מְצוּי וְאֵין כְּוַונָתוֹ לְהֵזִיק. וּבְשֵׁנִּיָּה. שֶׁנִּדְבְּקוּ כֵּלִים בְּשִׂעֲרָהּ וּגְרָרָתָן. וְשִׁבְרוּתָן: מַאי שְׁנָא רֶגֶל. דְּמִיחַיֵּיב דְּהֵיזְקוֹ מְצוּי כו': אַב עֲשָׂרָה. בּוֹר עָמוֹק ז' טְפָחִים הַיְינוּ אַב דְּבִכְרֵי דְּרָכוֹ לְהַמְית: וְזֶה אַב הֵן לְנָזְקִין. דְּאִם נָפַל שׁוֹר בְּבוֹר תִּשְׁעָה וּמֵת פָּטוּר בַּעַל הַבּוֹר וְאִם הוּזַק חַיָּיב וְאַב הוּא דְּהָא מְדִיפְקָא דִּקְרָא נְפַקָּא מִדְּכְתִיב וְהֵמִית חַיָּיב לוֹ דְּמִשְׁמַע בּוֹר עֲשָׂרָה לְמִיתָה נִפְקָא לָן בּוֹר ט' חַיָּיב בְּמִיתַת הַשּׁוֹר הוּא בְּצִיר מִהֶכִּי בְּמִיתָה לֹא חַיָּיב הָא בְּנִזְקִין מִתְחַיֵּיב לְיַשְׁנָא אַחֲרִינָא סוֹף סוֹף זֶה אַב לְמִיתָה וְזֶה אַב לְנָזְקִין דְּכֵיוָן דְּנָפְקָא לָן בּוֹר ט' מִקְּרָא בּוֹר עֲשָׂרָה לְמִיתָה נִפְקָא לָן בּוֹר ט' לִנְזָקִין דְּכְתִיב שְׁמָה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר מִשְׁמַע בֵּין מֵת וּבֵין הִזִּיק בְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם וּמִיהוּ אִם מֵת הַשּׁוֹר אָמוּר רַבָּנָן בְּבוֹר תִּשְׁעָה פָּטוּר דִּלְא מְחַמַּת הַבּוֹר מֵת דְּאֵין בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית אֲבָל הִזִּיק חַיָּיב דְּבוֹר תִּשְׁעָה בַּר נְזָקִין הוּא: אִבְּנוֹ אוֹ כַּבְיוֹ שֶׁהִנִּיחַ בְּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְנִתְקְלוּ בָּהֶן בְּנֵי אָדָם וְהִזִּיקוּ לָהֶם: וְאַפְקְרִינְהוּ. שֶׁהִפְקִירָן וְנָתְנָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל. דְּפְלִינִי בְּפֶרֶק הַמַּנִּיחַ אֶת הַאֲבָן דף כה:): הַיְינוּ בּוֹר. דְּתְרוַיְיהוּ אָמְרוּ כָּל תַּקָּלָה שֶׁהִפְקִיר נִפְקָא לָן מִבּוֹר דְּחַיֵּיב כִּי הֵיכִי דְּבוֹר חַיִּיבִי בְּרַה"ר הוּא דְּהָנֵי הָכָא נָמֵי שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה (דף מט: נ.) שֶׁעַל עִסְקֵי בְּרִיָּיתָהּ וּפְטִירָתָהּ בָּא לוֹ אַף כָּל תַּקָּלָה שֶׁהִפְקִירָה חַיִּיבִי:

אי

הָאָ דִּלְא מַכְלְיָא קָרָנָא. פ"ה שֶׁחַת שֶׁעָתִיד לְצַמּוֹחַ אֲבָל לֹא בְּתִחְלָּה וְקָשָׁה וְהָא מַכְלְיָא קָרָנָא שֶׁגּוּפוֹ הֵם יְכוֹלִים לְקַצֵּר אֶלָּא ר"ל שֶׁטִּנָּפָה פֵּירוֹת לְהָנָאָתָהּ מִכָּל מָקוֹם קָרֵי לֵיהּ לְקַמָּן לְטִנּוּפֵי פֵּירוֹת דְּקָא אַיְירֵי בְּאֵבְיָלָה דְּמַכְלְיָא קָרָנָא:

וְהָאָ דְּמַכְלְיָא קָרָנָא. וּא"ת וְלִבְתוֹב רַחֲמָנָא וְשִׁילַּח וְלֹא בְּעֵי וּבִיעֵר וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָנֵי אֲמוֹרָא בְּעֵלְמָא דְּוַקָא דְּשִׁלֵּח שֶׁלּוּחוֹ בְּדִלְקַמָּן. דְּיוּמְיָא. דְּרֵגֶל.

וּא"ת וְנֵימָא אֵיפְכָא דְּהָא דְּמַקְשִׁינַן לְחוּמְרָא דְּנ"מ בְּאִיסּוּרָא אֲבָל בְּמָמוֹנָא לֹא וְאוֹמַר ר"ת דְּמַדְּה הִיא בְּתוֹרָה לֹא שָׁנָא בְּאִיסּוּרָא וְל"ש בְּמָמוֹנָא:

וְשֵׁן. בְּהֵמוֹת אֲשֶׁלַּח בָּם. אע"ג דְּאַמְרִינַן בְּעֵלְמָא (בְּסִפְרֵי פָּרָשַׁת הָאֲזִינוּ) בְּהֵמוֹת שֵׁיּשׁ לָהֶן אֲרֹס בְּנֵיהֶם וּנְשׁוֹכוֹת וּמְמִיתוֹת הָנֵי נְשִׁיכָה שֶׁהִיא תּוֹלְדָה דְּקָרֵן מִכָּל מָקוֹם אַיְירֵי נָמֵי בְּחַיּוֹת רָעוֹת שֶׁדַּרְסוּ וְאָכְלוּ לָהֶנָּאָתָן כְּדַמְתַרְגְּמִינַן וְשֵׁן בְּהֵמוֹת וְשֵׁן הַחַיָּה בְּרָא וְחַיָּה בִּכְלָל בְּהֵמָה.

אִיצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא ה"מ הֵיכָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחוֹ. וא"ת תִּיקְשֵׁי הַשְׁתָּא הָא דְּפִרְיךְ לְעֵיל טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא דְּאַשֵּׁי יְבֹעַר הַגָּלָל הַגָּלָל עַד תּוּמוֹ הָא לְאו הָכִי בְּמֵאי מוֹקְמַת הַשְׁתָּא לֵיקְשׁ לְשִׁנְנֵיי כְּדִלְעֵיל וי"ל דה"ק בְּבְרַיְיתָא דְּאלו אֲמַר גְּזִינָא וּשְׁלִיחָה מִבְּאֵשׁ יְבֹעַר הַגָּלָל וְכִי תֵּאמַר וּשְׁלִיחָה מִנַּיִן הַגָּלָל עַד תּוּמוֹ הָא לְאו הָכִי בְּמֵאי אוֹקֵימְנָא לָהּ אִי רֶגֶל כְּתִיב אִי שֵׁן רֶגֶל כְּתִיב אִיצְטְרִיךְ סד"א אִידֵי וְאִידֵי אַרֶגֶל הָא דְּאָזְיָא מְפִילָּא הָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי לא"ל קמ"ל וְהַשְׁתָּא דְּאוֹקֵי אַשֵּׁן רֶגֶל דְּאָזְלָה מְפִילָּא מְנָלַן הוֹמְיָא דְּיֵשׁ מַה שֵּׁן לֹא שָׁנָא שֶׁלְּחָהּ שְׁלוּחֵי ל"ש דְּאָזַל מְפִילָּא אַף רֶגֶל לֹא שָׁנָא שֶׁלְּחָהּ שְׁלוּחֵי לֹא שָׁנָא אָזְלָה מְפִילָּא וְלִבְתוֹב רַחֲמָנָא וְשִׁילַּח בָּעֵי וּבִיעֵר דְּמַשְׁמַע שֵׁן מַשְׁמַע רֶגֶל דִּכְתִיב מִשֶּׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר וּמַשְׁמַע שֵׁן דִּכְתִיב וְשֵׁן בְּהֵמוֹת אֲשֶׁלַּח בָּם אִי לְאו קְרָא יְתֵירָה ה"א אוֹ הָא אוֹ הָא אוֹ רֶגֶל דְּהֵיזְקוֹ מְצוּי אוֹ שֵׁן דְּיֵשׁ הֶנָּאָה לְהֵיזְקוֹ מִכְּדֵי שְׁקוּלִין הֵן וְיֵאוּשׁ שְׁנֵיהֶם דְּהֵי הֵיזְקוֹ מְצוּי אוֹ יֵאוּשׁ הֶנָּאָה לְהֵיזְקוֹ מִכְּדֵי הָנֵי נָמֵי יֵ"ש הֶנָּאָה לְהֵיזְקוֹ וּמְמוֹנָךְ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הֲנֵי נָמֵי יֵ"ש הֶנָּאָה לְהֵיזְקוֹ וּמְמוֹנָךְ וּשְׁמִירָתְךָ עָלֶיךָ אֶלָּא תּוֹלְדָה דְּחֵי כֵּיוָן דְּנָפְקָא לָן מִבּוֹר עֲשָׂרָה לְמִיתָה נִפְקָא לָן מִבּוֹר ט' לִנְזָקִין דְּכְתִיב שְׁמָה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר מִשְׁמַע בֵּין מֵת וּבֵין הִזִּיק בְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם וּמִיהוּ אִם מֵת הַשּׁוֹר אָמוּר רַבָּנָן בְּבוֹר תִּשְׁעָה פָּטוּר דִּלְא מְחַמַּת הַבּוֹר מֵת דְּאֵין בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית אֲבָל הִזִּיק חַיָּיב דְּבוֹר תִּשְׁעָה בַּר נְזָקִין הוּא: אִבְּנוֹ אוֹ כַּבְיוֹ שֶׁהִנִּיחַ בְּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְנִתְקְלוּ בָּהֶן בְּנֵי אָדָם וְהִזִּיקוּ לָהֶם: וְאַפְקְרִינְהוּ. שֶׁהִפְקִירָן וְנָתְנָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל. דְּפְלִינִי בְּפֶרֶק הַמַּנִּיחַ אֶת הַאֲבָן דף כה:): הַיְינוּ בּוֹר. דְּתְרוַיְיהוּ אָמְרוּ כָּל תַּקָּלָה שֶׁהִפְקִיר נִפְקָא לָן מִבּוֹר דְּחַיֵּיב כִּי הֵיכִי דְּבוֹר חַיִּיבִי בְּרַה"ר הוּא דְּהָנֵי הָכָא נָמֵי שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה (דף מט: נ.) שֶׁעַל עִסְקֵי בְּרִיָּיתָהּ וּפְטִירָתָהּ בָּא לוֹ אַף כָּל תַּקָּלָה שֶׁהִפְקִירָה חַיִּיבִי:

אי

משורו למדנו. היינו דכתיב ברגל ופטורין ובאבנו וכסיונו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בבעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח ובונתנו לחזיק ומפקר רשב"ם דאתי מבור ושור ממה הצד ולקמן גבי הצד השוה דקאמר אבייי לאתויי אבנו וכסיונו לא גרס אי לרב דאמר כופלו משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דבמה הצד אתי בדפרשי' אבל קשה בין דמבור נמי ליקיש לפטורו בהו כלים בבור ולקמן בהמניח (דף כח). מהחייב בהו רב כלים גבי נשבר בהו:

וממנוף. לאו דוקא גבי בור דלאו ממונא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאם הדליק גדישו של חבירו באש של אחר דחייב:

תולדה ישן. הוה מצי למפרך דלקמן מוקי מתניתין בישן שדרכו להזיק וקרי ליה אב אלא דבלאו הכי פריך שפיר:

והתנן אדם מועד לעולם. לא פריך דישן נמי הוי אב כדדרש עלה בגמרא בפ' כיצד (לקמן דף כח:) מפצע תחת פצע דהא לא מייתי כיחו הכא קרא אלא מייתי דהוי כיוצא בו:

כיחו וניעו. פירש הקונטרס מי האף ושקשה לר"ת דבפ' דם הנדה (נדה דף נה: ושם) קתני כיחו וניעו ומי האף ונראה דכיחו הוא היוצא מן הגרון בכח וניעו הוא היוצא מן הפה על ידי נענוע:

לפוטרו ברה"ר. וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל בין דמן הדין היה משלם נזק שלם ואתי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אם בן אתי הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי** קרי לה תולדה דרגל. אע"ג דדמי לרגל בין שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם בפני עצמה: **כדמתרגם** רב יוסף. נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש במה ענייני תרגום ולא בדפירש בעלמא לפי שהיה סגי בהור והיה אומר תרגום דמשום עת לעשות אמר התם דשרי ואין לך עת לעשות גדול מזה:

לא ראי הכתוב שאין הבאה להזיקו. ופשיטא פשיע שהיה לו לשמור שורו שבקל היה יכול לשומרו שאין דחוקה להזיק בין שאין הבאה להזיקה אבל שן שיש הבאה להזיקה הוי כעין אונס שלא היה יכול לשומרה כל כך בין שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין בזוחטו להזיק ואין יצרה תקפה ובקל יכול לשומרה כראי הכתוב וזיעתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשומרה כל כך יפה:

מידי

1 **משורו** למדנו. היינו דכתיב ברגל ופטורין ובאבנו וכסיונו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בבעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח ובונתנו לחזיק ומפקר רשב"ם דאתי מבור ושור ממה הצד ולקמן גבי הצד השוה דקאמר אבייי לאתויי אבנו וכסיונו לא גרס אי לרב דאמר כופלו משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דבמה הצד אתי בדפרשי' אבל קשה בין דמבור נמי ליקיש לפטורו בהו כלים בבור ולקמן בהמניח (דף כח). מהחייב בהו רב כלים גבי נשבר בהו:

וממנוף. לאו דוקא גבי בור דלאו ממונא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאם הדליק גדישו של חבירו באש של אחר דחייב:

תולדה ישן. הוה מצי למפרך דלקמן מוקי מתניתין בישן שדרכו להזיק וקרי ליה אב אלא דבלאו הכי פריך שפיר:

והתנן אדם מועד לעולם. לא פריך דישן נמי הוי אב כדדרש עלה בגמרא בפ' כיצד (לקמן דף כח:) מפצע תחת פצע דהא לא מייתי כיחו הכא קרא אלא מייתי דהוי כיוצא בו:

כיחו וניעו. פירש הקונטרס מי האף ושקשה לר"ת דבפ' דם הנדה (נדה דף נה: ושם) קתני כיחו וניעו ומי האף ונראה דכיחו הוא היוצא מן הגרון בכח וניעו הוא היוצא מן הפה על ידי נענוע:

לפוטרו ברה"ר. וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל בין דמן הדין היה משלם נזק שלם ואתי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אם בן אתי הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי** קרי לה תולדה דרגל. אע"ג דדמי לרגל בין שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם בפני עצמה: **כדמתרגם** רב יוסף. נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש במה ענייני תרגום ולא בדפירש בעלמא לפי שהיה סגי בהור והיה אומר תרגום דמשום עת לעשות אמר התם דשרי ואין לך עת לעשות גדול מזה:

לא ראי הכתוב שאין הבאה להזיקו. ופשיטא פשיע שהיה לו לשמור שורו שבקל היה יכול לשומרו שאין דחוקה להזיק בין שאין הבאה להזיקה אבל שן שיש הבאה להזיקה הוי כעין אונס שלא היה יכול לשומרה כל כך בין שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין בזוחטו להזיק ואין יצרה תקפה ובקל יכול לשומרה כראי הכתוב וזיעתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשומרה כל כך יפה:

מידי

1 וְאִי דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ אִי לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוֹפֶל מְבוֹרוֹ
2 לָמְדְנוּ הַיְינוּ בּוֹר וְאִי לְרַב דְּאָמַר כּוֹפֶל מְשׁוֹרוֹ לָמְדְנוּ
3 הַיְינוּ שׁוֹר מַאי שְׁנָא בּוֹר שֶׁכֵּן תְּחִלַּת עֲשָׂיָתוֹ לְנֶזֶק
4 וּמְמוּנָךְ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הֲנֵי נַמֵּי תְּחִלַּת עֲשָׂיָתָן לְנֶזֶק
5 וּמְמוּנָךְ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא תּוֹלְדָה דְּבוֹר כְּבוֹר וְכִי
6 קָאָמַר רַב פָּפָּא אַתּוֹלְדָה דְּמַבְעֶה מַאי נִיהוּ אִי לִשְׁמוּאֵל
7 דְּאָמַר מַבְעֶה זֶה אָדָם מַאי אִבּוֹת נִזְמֵי תּוֹלְדוֹת
8 אִית בֵּיהּ וְכִי תֵּימָא אַב נִיעוּר תּוֹלְדָה יָשָׁן וְהִתְנַן
9 אָדָם מוֹעֵד לְעוֹלָם בֵּין עֵר בֵּין יָשָׁן אֶלָּא אֲפִיחוּ וְנִיעוּ
10 הֵיכִי דָּמֵי אִי בְּחֲדֵי דְּאוּלּוּ קָמְזַקֵּי כֹּחוֹ הָוֶה אִי בָּתַר
11 דְּנַיֵּיח בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הַיְינוּ בּוֹר אֶלָּא תּוֹלְדָה
12 דְּמַבְעֶה כְּמַבְעֶה וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא אַתּוֹלְדָה דְּאִישׁ
13 תּוֹלְדָה דְּאִישׁ מַאי נִיהוּ אִילֵימָא אִבּוֹת סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ
14 שֶׁהֲנִיחָן בָּרְאשׁ גַּגּוֹ וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ כֹּחוֹ הֵיכִי דָּמֵי
15 אִי בְּחֲדֵי דְּאוּלּוּ קָא מְזַקֵּי הַיְינוּ אִישׁ מ"ש אֵשׁ דִּכְתַב
16 אַחֵר מְעוֹרֵב בָּהֶן וּמְמוּנָךְ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הֲנֵי נַמֵּי כֹּחַ
17 אַחֵר מְעוֹרֵב בָּהֶן וּמְמוּנָךְ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא תּוֹלְדָה
18 דְּאֵשׁ כְּאֵשׁ וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא אַתּוֹלְדָה דְּאִישׁ תּוֹלְדָה
19 הָא אוֹקִימְנָא תּוֹלְדָה דִּרְגֶל כְּרֶגֶל בְּחֲצִי נֶזֶק צְרוֹרוֹת
20 דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ וְאַמַּאי קָרֵי לָהּ תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל לְשַׁלֵּם
21 מִן הָעֲלִיָּיה וְהָא מַבְעֶה בְּעֵי רַבָּא דִּבְעֵי רַבָּא חֲצִי נֶזֶק
22 צְרוֹרוֹת מְגוּפוֹ מְשַׁלֵּם אוֹ מִן הָעֲלִיָּיה מְשַׁלֵּם לְרַבָּא
23 מַבְעֶה לֵיהּ לְרַב פָּפָּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבָּא דְּמַבְעֶה
24 לֵיהּ אַמַּאי קָרֵי לָהּ תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל לְפוֹטְרָהּ בְּרה"ר:
25 הַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר כו': מַאי מַבְעֶה רַב אָמַר מַבְעֶה זֶה
26 אָדָם וּשְׁמוּאֵל אָמַר מַבְעֶה זֶה הַשֵּׁן רַב אָמַר מַבְעֶה
27 זֶה אָדָם דִּכְתִיב אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹּקֶר וְגַם לַיְלָה אִם
28 תִּבְעָיוּן בְּעֵיוּ וּשְׁמוּאֵל אָמַר מַבְעֶה זֶה הַשֵּׁן דִּכְתִיב
29 אִיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מְצָפּוּנָיו מַאי מַשְׁמַע דִּבְמִתְרְגֵּם
30 רַב יוֹסֵף אִיכְדִין אִיתְבְּלִישׁ עֵשָׂו אִתְגַּלְּיָן מַטְמוֹנוֹהִי וְרַב
31 מַאי טַעֲמָא לֹא אָמַר כִּשְׁמוּאֵל אָמַר לָךְ מִי קָתָנֵי מַבְעֶה וּשְׁמוּאֵל מ"ט לֹא אָמַר כְּרַב אָמַר
32 לָךְ מִי קָתָנֵי בּוֹעֶה מַבְדֵּי קְרָאֵי לֹא כְּמַר דַּיְיקֵי וְלֹא כְּמַר דַּיְיקֵי רַב מ"ט לֹא אָמַר כִּשְׁמוּאֵל
33 תָּנָא שׁוֹר וְכָל מֵילֵי דְּשׁוֹר וּשְׁמוּאֵל נַמֵּי הָא תָּנָא לֵיהּ שׁוֹר אָמַר רַב יְהוּדָה תָּנָא שׁוֹר לְקַרְנוֹ
34 וּמַבְעֶה לְשִׁנּוֹ וְהֶבֵי קָאָמַר לֹא רְאִי הַקָּרֵן שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהַזִּיקוֹ כִּרְאִי הַשֵּׁן שֶׁיֵּשׁ הֲנָאָה לְהַזִּיקָהּ
35 וְלֹא

הַקָּרֵן שֶׁאֵין הֲנָאָה בּוֹ. בְּעֵל כָּרְחָךְ הָכִי מְפָרֵשׁ לֹא רְאִי הַקָּרֵן שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהַזִּיקוֹ כִּרְאִי הַשֵּׁן כּוֹ׳ בִּלּוּמֵר דְּאִי כְּתַב רַחְמָנָא קָרֵן דַּחֲזִיב לֹא אָתְיָא אֵין מִינֵיהּ דְּקָרֵן אֵין הֲנָאָה לְהַזִּיקוֹ שֵׁן יֵשׁ הֲנָאָה לְהַזִּיקוֹ:

וְלֹא

ולא ראי השן שאין בוונתו כו'. דאי כתב רחמנא שן לא אתי קרן מיניה ולקבי פריך ולאו ק"ו הוא בל שכן דמשום האי טעמא בפיק קרן נמי דקא פריך אשעמא קמא דאי כתב קרן דהוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה לחזיקה חייב כו' והאי ליכא לתרוצי דהכי מיפרשא מילתא דרב יהודה לא ראי הקרן שאין הנאה כו' ואי כתב שן לא אתיא קרן מיניה ולא ראי השן שאין בוונתו להזיק כו' ואי כתב קרן לא אתיא אש מתרוויהו אלמא בל תיקשי מידי האי לאו מילתא היא שאין זה לשון השס"ם אלא הדוה דבעי למיגמר חברייה מיניה נקוט ברישא דכתני' מתני' לא זה וזה שיש בהן רוח חיים בהדי האש שאין בו רוח חיים ואי כתב הני תרתי לא אתי אש מתרוויהו אלמא בל היכא דקתני לא ראי זה כראי זה והוה דבעי אגמורי חברייה מיניה נקוט ברישא דכתני' מתני' וה"ק לא ראי זה כראי זה אין דין הכתוב בזה ראוי לנהוג בזה. **ארצטריך.** למיכתב קרן. **אפ"ה פטורין.** כדאמרינן בפ' החובל (לקמן דף פו.) העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין. **לאו מעמא רבה אית ליה.** דאי מיחייבת ליה בל שעה שיבעיטנו רבו ילך וידליק בדישו של חבירו כדי לחייב את רבו: **אלא פריך ואיכא הכי.** לא ראי השור כראי המבעה דקתני במתני' ה"ק לא ראי השן כראי הקרן שכוונתו להזיק בהדי השן שאין כוונתו להזיק אלא להנאתה מתכוונת הלכך אי כתב קרן לא הוה בפיק שן מינה. **ולא חדי ליה שיש הנאה לחזיקו** קרן מינה. **ורגל מאי.** עבירה ליה דתניא כדי שלא יהא לחזיקה בחדי הקרן כו'. ואי כתב שן לא אתיא קרן מינה. **תני שיירייה.** בתמניה וה"ק. הך דקתני מתני' לא הדר השור כחברי המבעה ה"ק כו': **רגל מאי.** דלא חזיקה **מצוי** בשן מינה. **ולא חדי ליה שיש הנאה** לחזיקו **וקרן מאי שייריה** כשהזיק **חב המזיק לאחוויי** קרן וליתניה בהדיא במועדין מתחילתן **קמיירי** בתמים **ולבסוף** מועדין לא קמיירי **ושמואל** מ"ט לא אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם וליתני ברישא בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי ורב נמי הא קתני אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הדר ה"ק לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין בו ארבעה דברים הצד השוה שבהן שדרכן להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כיון דאיעיד אורחיה הוא אדם דרכו להזיק בישן שדרכו להזיק כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם שמירת גופו עליו הוא ולעצמיך הא דתני קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו הכא

מידי דהוה אעבד ואמה. לא בפירוש רש"י שפירש משום דתנן בהחובל (לקמן דף פו.) עבד ואשה פגיעתן רעה: דא"כ ה"ל למיתנקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה ולא נקט עבד ואשה משום שקנא יקנינטו רבו ואע"ג דכתנותו להזיק אפ"ה פטורין. **לאו** אע"ג דכתנותו להזיק אפ"ה פטורין. הלכך אי כתב שן נילף מק"ו דשן לתחתיים בין דאכתי לא ידע טעמא דשמא יקנינטו רבו וע"ג בין דידיע רישא דמתניתין דמסקת ידים (פ"ד מ"ז) מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד ואשה אע"ג דלא שייך טעמא דשמא יקנינטו רבו דאנוס הוא דפעמים דנתנבוונו ואימורי לא נתכוונו לכך פטירי בכל ענין נמצא שכוונתן גורם הפסוד ה"נ קרן שכוונתו להזיק יש לנו לפוטרו ורב אשי פי' דאפילו באין בוונתו להזיק איכא טעמא רבה:

כשהזיק חב המזיק כו'. לא היינו בשהזיק ממש אלא מאידך בשהזיק מרמה לה:

למחשביה בהדי מועדין כו'. ושמואל ס"ל דלא ה"ל לאשמועינן בסיפא בין דלא אשמעינן שום חידוש טפי מברישא אבל שן ורגל אע"ג דתנא ליה ברישא תנא ליה בסיפא גבי מועדין משום חידוש דמשמע השן מועדת לאכול את הראוי לה והרגל מועדת לשבר דרך הילוכה וקרן נמי תנא ואע"ג דתנא ברישא בשהזיק חב המזיק לאחוויי קרן מ"מ תנא ליה בסיפא משום דתני ליה גבי חמשה תמים מש"ה תנא ליה נמי בהדי מועדין ואע"ג דלא אמאי לא חשיב שן ובור גבי מועדים וי"ל דלא חשיב אלא בעלי חיים אבל בור ואש כך לי פעם ראשונה כמו פעם ג' וד':

כיראי אדם שאין משלם את הכופר. הקשה ריב"א מאי חיצמרא היא זו דאי דאין משלם את הכופר מיבעי ליה בדרבה מיניה ותירץ דשוגג נמי פטור מדתקנה דבי חזקיה ואור"י דלאו פרכא היא בלל דלא מפטר משום קים ליה בדרבה מיניה וכאן היא דומיא דשור דאין מזיד לשור ותנא דבי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף כו.) משמע דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן אדם משור שיתחייב מיתה ובוכופר ומקרא ילפינן דאדם אפילו שוגג הוי כמזיד דשור אין מזיד לשור ותנא דבי חזקיה דפוטר אפילו שוגג היינו ממון בשעת החיוב מיתה ולאפוקי מאמאן דדריש בפ' אלו נערות (כתובות דף לה. ושם) הא אם יהיה אסון לא יענש דכתיב אסון אתא חזקיה ואשמועינן לאו דוקא דין אסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש:

כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא. בירושלמי יש דיקדוק לא מתחייב אלא כשהשכיב עצמו אצל הכלים אבל אם ישן והביאו כלים אצלו ושברן פטור דהם גרמו לו וכן אם היה ישן והלך חבירו לישן אצלו והזיק זה את הראשון פטור והאחרון חייב. **אדם** שמירת גופו עליו. מכאן משמע דלא גרסינן במתני' ומממונא מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו הוא ומש"ה אין צריך למחקו כדפירשתי לעיל (ג: ד"ה ומממונך):

ואימא

ה"נ

וְאִימָא מִבְּעֵה זֶה הַמַּיִם. פֵּ׳ בֵּיוָן דְּקָרֵא לֹא כְּתַב וְלֹא כְּתַב ר״ת וְהֵיכָן כְּתִיב מַיִם בְּתוֹרָה וי״ל מוֹשֵׁלֹחַ וְכֵן הָאוֹמֵר (איוב ה) וְשׁוֹלֵחַ מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת וְאע״ג דְּשִׁילַח בְּעִירָה בְּבְהֵמָה איירי מ״מ מַיִם נַמִּי מִשְׁתַּמְּעִי מִינַּיהּ מִדְּאִפְקְרֵהּ רַחֲמָנָא בְּהֵמָה בִּלְשׁוֹן וְשִׁלַּח וּלְעִיל דִּבְּרֵי בְּמֵאי מוֹקְמִינַן לָהּ לֹא מָצֵי מוֹקְמִינַן בְּמַיִם דְּכִי נַמִּי מוֹקְמִינַן בְּמַיִם אִית לָן לְאוּקוֹמֵי בְּמִילֵּי דְּשׁוּר מִדְּכָתִיב בְּעִירָה וְא״ת וְהָנֵי מַיִם ה״אי דְּמַשְׁקֵיל עֲלֵיהּ בְּדָקָא דָּמֵיהּ וּבְכַחַ רִאשׁוֹן כֹּחוֹ הוּא וְאִי בְּכֹחַ שֵׁנִי גַּרְמָא בְּעלְמָא הוּא כִּדְאָמְרִינַן בְּהֶנְּשָׂרִפִין (סנהדרין דף עז:) וְי״ל דְּמִיירִי בְּכֹחַ שֵׁנִי וְקַמ״ל דִּבְכֹחַ שֵׁנִי נַמִּי חַיָּיב א״נ בְּתַר דְּנָחוּ וְלֹא דָּמֵי לְבוֹר בְּגוֹן פּוֹתְקִין בִּיבוֹתֵיהֶן דְּלִקְמָן (דף ל.) וְאע״ג דְּאָתֵי בְּמֵהּ הַצַּד הֲוָה אָמִינָא דְּאִיצְטְרִיךְ לְכוֹתְבוֹ לְחַיֵּיב כֵּלִים דְּמִבּוֹר לֹא הֲוָה שְׁמַעְנָן וְהֲוָה מָצֵי לְמִיפְרַךְ מַאי לֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בְּהֶן רוּחַ חַיִּים אֶלָּא דִּבְלֹאו הָכֵי מִשְּׁנֵי שְׁפִיר: **מִי** כְּתִיב מַיִם מִבְּעֵה. וא״ת כִּי כְּתִיב נַמִּי נִבְעוּ לֹא מִיתּוֹקְמָא מִדְּמַיִם דְּמֵי קָתָנֵי נִבְעָה כִּדְרַיִיךְ לְעֵיל (דף ג:) גַּבֵּי שֵׁן וְי״ל דִּלְא שַׁיְיךְ לְאַקְשׁוּיֵי אֶלָּא גַּבֵּי שֵׁן דִּלְיתְנֵי נִבְעָה שֶׁהִשַּׁחַן עַצְמוֹ נִבְעָה דְּמִבְּעֵה מַשְׁמַע מְגֻלֶּה וְדָבָר אַחֵר שֶׁהִיְּתָה מְכוּסָּה אֲבָל בַּמַּיִם שַׁיְיךְ שְׁפִיר לְשִׁנְיָא דְּמִבְּעֵה שֶׁהַמַּיִם רוֹתְחִים קְרוֹבִים מִבְּעֵבּוּעִים:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָבוֹת נְזִיקִין. וְדִינֵיהֶם י״ב דְּשׁוֹר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר חִנָּם אוֹ כְּשׁוֹמֵר חִנָּם חָזֵי:

שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל. שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר מִן הַכֹּל חוּץ מִן הַשְׁבוּעָה שׁוֹאֵל חַיָּיב בְּכֹל חוּץ מִמְּתָה מַחֲמַת מְלָאכָה וְנוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּיב בְּמִקְצָת בְּגִנְבָה וַאֲבִידָה וּפְטוּר בְּאוֹנְסִין לְכָךְ נָקַט לְהוּ בְּזֶה הַסֵּדֶר וְלֹא בְּסֵדֶר שֶׁנִּכְתַּב בְּפֶרָשָׁה:

תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם. וא״ת בֵּיוָן דְּתָנֵי תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם לֵיתְנֵי נַמִּי ג׳ אָבוֹת בְּשׁוֹר הַמַּזִּיק וְהַשּׁוֹן וְהָרֶגֶל וי״ל דְּנִיחָא לֵיהּ לְכִלְלוֹ כּוֹלָּם בְּשׁוֹר כְּמוֹ הָנָא דְּמַתְנִי׳: **וְעֵדִים** זוֹמְמִין. פֵּירֵשׁ רִיבָ״א דְּאֶפְשָׁר שֶׁיֵּלְכוּ עֵדִים עַל פִּי הָעֵדִים וְזוֹמְמִין חַיָּיבִין דְּלֹא שַׁיְיךְ בְּמָמוֹן כְּאֶשֶׁר עָשָׂה דְּאֶפְשָׁר בַּחֲזָרָה וְר״ת מְפָרֵשׁ דְּלֹא צָרִיךְ לְהֵאִי טַעְמָא דְּגַבֵּי מָמוֹן מַחַיְּיבִינַן לְהוּ בְּקַ״ו דְּגַבֵּי מָמוֹן עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּמכות (דף ה:) הָרֵגוּ אֵין נֶהֱרָגִים הַיְינוּ מְשׁוּם דְּהָתָם אֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין: **מַנַּסָּךְ.** פְּלִיגִי בָּהּ בְּהֶנְּזִקִין (ניטין נב: ושם) חַד אָמַר מְנַסֵּךְ מְמֻשׁ וְחַד אָמַר מְעָרֵב: הָא

דְּמָמוֹנָא הוּא לְיתְנֵי הָא קָתָנֵי לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל וְרַבִּי חִיָּיא נַמִּי הָא הָנָא לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל הָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא וְקָתָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא

עדים

הָכָא נַמִּי הָנֵי אָדָם שֶׁמִּירַת גּוּפוֹ עָלָיו מַתְקִיף לָהּ רַב מָרִי וְאִימָא מַבְּעֵה זֶה הַמַּיִם כְּדְקָתָנֵי מַתְקִיף לָהּ אַשׁ הֲמָמֵּס מַיִם תִּבְעֶה אַשׁ מִי כְּתִיב מַיִם נִבְעוּ תִּבְעֶה אַשׁ כְּתִיב מַתְקִיף לָהּ רַב זְבִיד וְאִימָא מִבְּעֵה זֶה אֵשׁ דְּכִי כְּתִיב כְּתִיב תִּבְעֶה בְּאֵשׁ הוּא דִּכְתִיב אִי הָכֵי מַאי כְּדְרַיִיךְ שִׁמְעָנָן וְהֲוָה מָצֵי לְמִיפְרַךְ מַאי לֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בְּהֶן רוּחַ חַיִּים אֶלָּא דִּבְלֹאו הָכֵי מִשְּׁנֵי שְׁפִיר: **מִי** כְּתִיב מַיִם נִבְעוּ. וא״ת כִּי כְּתִיב נַמִּי נִבְעוּ לֹא מִיתּוֹקְמָא מִדְּמַיִם דְּמֵי קָתָנֵי נִבְעָה כִּדְרַיִיךְ לְעֵיל (דף ג:) גַּבֵּי שֵׁן וְי״ל דִּלְא שַׁיְיךְ לְאַקְשׁוּיֵי אֶלָּא גַּבֵּי שֵׁן דִּלְיתְנֵי נִבְעָה שֶׁהִשַּׁחַן עַצְמוֹ נִבְעָה דְּמִבְּעֵה מַשְׁמַע מְגֻלֶּה וְדָבָר אַחֵר שֶׁהִיְּתָה מְכוּסָּה אֲבָל בַּמַּיִם שַׁיְיךְ שְׁפִיר לְשִׁנְיָא דְּמִבְּעֵה שֶׁהַמַּיִם רוֹתְחִים קְרוֹבִים מִבְּעֵבּוּעִים:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָבוֹת נְזִיקִין. וְדִינֵיהֶם י״ב דְּשׁוֹר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר חִנָּם אוֹ כְּשׁוֹמֵר חִנָּם חָזֵי:

שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל. שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר מִן הַכֹּל חוּץ מִן הַשְׁבוּעָה שׁוֹאֵל חַיָּיב בְּכֹל חוּץ מִמְּתָה מַחֲמַת מְלָאכָה וְנוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּיב בְּמִקְצָת בְּגִנְבָה וַאֲבִידָה וּפְטוּר בְּאוֹנְסִין לְכָךְ נָקַט לְהוּ בְּזֶה הַסֵּדֶר וְלֹא בְּסֵדֶר שֶׁנִּכְתַּב בְּפָרָשָׁה:

תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם. וא״ת בֵּיוָן דְּתָנֵי תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם לֵיתְנֵי נַמִּי ג׳ אָבוֹת בְּשׁוֹר הַמַּזִּיק וְהַשּׁוֹן וְהָרֶגֶל וי״ל דְּנִיחָא לֵיהּ לְכִלְלוֹ כּוֹלָּם בְּשׁוֹר כְּמוֹ הָנָא דְּמַתְנִי׳: **וְעֵדִים** זוֹמְמִין. פֵּירֵשׁ רִיבָ״א דְּאֶפְשָׁר שֶׁיֵּלְכוּ עֵדִים עַל פִּי הָעֵדִים וְזוֹמְמִין חַיָּיבִין דְּלֹא שַׁיְיךְ בְּמָמוֹן כְּאֶשֶׁר עָשָׂה דְּאֶפְשָׁר בַּחֲזָרָה וְר״ת מְפָרֵשׁ דְּלֹא צָרִיךְ לְהֵאִי טַעְמָא דְּגַבֵּי מָמוֹן מַחַיְּיבִינַן לְהוּ בְּקַ״ו דְּגַבֵּי מָמוֹן עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּמכות (דף ה:) הָרֵגוּ אֵין נֶהֱרָגִים הַיְינוּ מְשׁוּם דְּהָתָם אֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין: **מַנַּסָּךְ.** פְּלִיגִי בָּהּ בְּהֶנְּזִקִין (ניטין נב: ושם) חַד אָמַר מְנַסֵּךְ מְמֻשׁ וְחַד אָמַר מְעָרֵב: הָא

דְּמָמוֹנָא הוּא לְיתְנֵי הָא קָתָנֵי לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל וְרַבִּי חִיָּיא נַמִּי הָא הָנָא לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל הָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא וְקָתָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא

עדים

הָכָא נַמִּי הָנֵי אָדָם שֶׁמִּירַת גּוּפוֹ עָלָיו מַתְקִיף לָהּ רַב מָרִי וְאִימָא מַבְּעֵה זֶה הַמַּיִם כְּדְקָתָנֵי מַתְקִיף לָהּ אַשׁ הֲמָמֵּס מַיִם תִּבְעֶה אַשׁ מִי כְּתִיב מַיִם נִבְעוּ תִּבְעֶה אַשׁ כְּתִיב מַתְקִיף לָהּ רַב זְבִיד וְאִימָא מִבְּעֵה זֶה אֵשׁ דְּכִי כְּתִיב כְּתִיב תִּבְעֶה בְּאֵשׁ הוּא דִּכְתִיב אִי הָכֵי מַאי כְּדְרַיִיךְ שִׁמְעָנָן וְהֲוָה מָצֵי לְמִיפְרַךְ מַאי לֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בְּהֶן רוּחַ חַיִּים אֶלָּא דִּבְלֹאו הָכֵי מִשְּׁנֵי שְׁפִיר: **מִי** כְּתִיב מַיִם נִבְעוּ. וא״ת כִּי כְּתִיב נַמִּי נִבְעוּ לֹא מִיתּוֹקְמָא מִדְּמַיִם דְּמֵי קָתָנֵי נִבְעָה כִּדְרַיִיךְ לְעֵיל (דף ג:) גַּבֵּי שֵׁן וְי״ל דִּלְא שַׁיְיךְ לְאַקְשׁוּיֵי אֶלָּא גַּבֵּי שֵׁן דִּלְיתְנֵי נִבְעָה שֶׁהִשַּׁחַן עַצְמוֹ נִבְעָה דְּמִבְּעֵה מַשְׁמַע מְגֻלֶּה וְדָבָר אַחֵר שֶׁהִיְּתָה מְכוּסָּה אֲבָל בַּמַּיִם שַׁיְיךְ שְׁפִיר לְשִׁנְיָא דְּמִבְּעֵה שֶׁהַמַּיִם רוֹתְחִים קְרוֹבִים מִבְּעֵבּוּעִים:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָבוֹת נְזִיקִין. וְדִינֵיהֶם י״ב דְּשׁוֹר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר חִנָּם אוֹ כְּשׁוֹמֵר חִנָּם חָזֵי:

שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל. שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר מִן הַכֹּל חוּץ מִן הַשְׁבוּעָה שׁוֹאֵל חַיָּיב בְּכֹל חוּץ מִמְּתָה מַחֲמַת מְלָאכָה וְנוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּיב בְּמִקְצָת בְּגִנְבָה וַאֲבִידָה וּפְטוּר בְּאוֹנְסִין לְכָךְ נָקַט לְהוּ בְּזֶה הַסֵּדֶר וְלֹא בְּסֵדֶר שֶׁנִּכְתַּב בְּפָרָשָׁה:

תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם. וא״ת בֵּיוָן דְּתָנֵי תְּרֵי גּוּנֵי אָדָם לֵיתְנֵי נַמִּי ג׳ אָבוֹת בְּשׁוֹר הַמַּזִּיק וְהַשּׁוֹן וְהָרֶגֶל וי״ל דְּנִיחָא לֵיהּ לְכִלְלוֹ כּוֹלָּם בְּשׁוֹר כְּמוֹ הָנָא דְּמַתְנִי׳: **וְעֵדִים** זוֹמְמִין. פֵּירֵשׁ רִיבָ״א דְּאֶפְשָׁר שֶׁיֵּלְכוּ עֵדִים עַל פִּי הָעֵדִים וְזוֹמְמִין חַיָּיבִין דְּלֹא שַׁיְיךְ בְּמָמוֹן כְּאֶשֶׁר עָשָׂה דְּאֶפְשָׁר בַּחֲזָרָה וְר״ת מְפָרֵשׁ דְּלֹא צָרִיךְ לְהֵאִי טַעְמָא דְּגַבֵּי מָמוֹן מַחַיְּיבִינַן לְהוּ בְּקַ״ו דְּגַבֵּי מָמוֹן עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּמכות (דף ה:) הָרֵגוּ אֵין נֶהֱרָגִים הַיְינוּ מְשׁוּם דְּהָתָם אֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין: **מַנַּסָּךְ.** פְּלִיגִי בָּהּ בְּהֶנְּזִקִין (ניטין נב: ושם) חַד אָמַר מְנַסֵּךְ מְמֻשׁ וְחַד אָמַר מְעָרֵב: הָא

דְּמָמוֹנָא הוּא לְיתְנֵי הָא קָתָנֵי לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל וְרַבִּי חִיָּיא נַמִּי הָא הָנָא לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל הָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא וְקָתָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא

עדים

וְסֵיפָא דְּקָרֵא הָכִי הוּא לְהוֹדִיעַ שִׁמְּךָ לְצָרְיךְ בֶּן תּוֹדִיעַ שִׁמְּךָ לְצָרְיךְ כְּשֶׁתֹּאבַדְנָה מִן הַשּׁוּלְחָן: **מִי כְּתִיב מַיִם נִבְעוּ.** לְשׁוֹן רַבִּים דִּלְיחַיֵּי מִשְּׁמָע דְּמִבְּעֵה אֲמַיִם קָאֵי שֶׁהֵן מִבְּעֵבְעִין אֶת הָאֵשׁ. **מִבְּעֵה אֵשׁ כְּתִיב.** דְּמִשְּׁמָע שֶׁהָאֵשׁ מִבְּעֵבַע הַמַּיִם דְּתִבְעֶה לְשׁוֹן יְחִיד וּלְשׁוֹן נְקֵבָה: **פְּרִישׁ** קָא מְפָרֵשׁ. הַמִּבְעֵה זֶה הַחֲבִיעָה: **דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי.** שֵׁן וְרֶגֶל לֹא קָחֲשִׁיב דְּבִתְמִיתֵי לֹא קָמְיִירִי: **מַאי לֹא זֶה וְזֶה.** דְּקָתָנֵי מַתְנִי׳ אֲשׁוֹר וּמְבָעֶה לֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בְּהֶן רוּחַ חַיִּים וְאִי מְבָעֶה הַיְינוּ אֵשׁ מִי אִית בּוֹ רוּחַ חַיִּים: **אֶבוֹת.** קָרֵי לְהֶנֵּךְ דְּכִתִּיבָן בְּקַרָא: **שׁוֹמֵר חִנָּם.** חַיָּיב בִּפְשִׁיעָה וְהַשּׁוֹאֵל חַיָּיב אֲפִילּוּ בְּאוֹנְסִין דְּשׁוֹכֵר וּנוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּיבִים בְּגִנְבָה וַאֲבֵידָה וכ״ש בִּפְשִׁיעָה וכוֹלְהוּ כְּתִיבִי בְּדִתְנֵי בְּפֶרֶק הַשּׁוֹאֵל בַּבָּבָא מְצִיעָא (דף צד:) פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה נֶאֱמְרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם שֵׁנִית בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר שְׁלִישִׁית בְּשׁוֹאֵל הַלָּכָךְ אָבוֹת נִינְהוּ וּלְקָמָן בְּעֵי מַאי נִינְהוּ תּוֹלְדוֹת: **נָזָק.** הַחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ נוֹתֵן לוֹ מָה שֶׁהוּא שָׁוֶה עַכְשָׁיו פְּחוֹת מִמַּתְחִילָּה: **צַעַר.** אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם הָעוֹמֵד יָדוֹ לְיִקָּצֵץ ע״י חֲבֵרוֹ רוֹצֶה לִיתֵּן כְּדֵי שֶׁיִּתְקַצֵּץ לוֹ ע״י סַם דְּלֵית לֵיהּ צַעַר כּוֹאֵבִי לֵיהּ הַאי: **וְרִיפּוּי וּשְׁבָת וּבוּשֶׁת.** כְּגוֹלְהוּ לְקָמָן מִקְּרֵאי בְּפֶרֶק הַחוֹבֵל (לקמן דף פה.) וְכֵיוָן דִּכְתִיבִי אָבוֹת נִינְהוּ: כָּל הַנֶּךְ דְּר׳ אוֹשַׁעְיָא הוּא עַצְמוֹ מַזִּיק דְּהַנֶּךְ ד׳ שׁוֹמְרִים הֵן עַצְמָם הַזִּיקוּ הוֹאִיל וְלֹא שָׁמְרוּ בְּרָאוּי וּבְנִזְקֵיהֶן דְּאִיזֵיק גּוּפוֹ לֹא קָמְיִירִי מַתְנִי׳: **אֶלָּא לֵךְ.** דְּאָמַר מְבָעֶה זֶה אָדָם הוֹאִיל וּמְיִירִי תְּנָא דְּמַתְנִי׳ לֵיתְנֵי הָנֵי: **תְּנָא אָדָם.** מְבָעֶה דְּמַתְנִי׳: **תְּנָא אָדָם דְּאִיזֵיק שׁוֹר.** כְּלוֹמַר נִזְקֵי מָמוֹן דְּהָא מְבָעֶה דְּבוֹר נִזְקֵי קָתָנֵי וּבוֹר לֹא מְיִירִי בְּנִזְקֵי אָדָם דְּרַחְמָנָא פְּטְרֵהּ לְגַמְרֵי כַּדְּתָנֵי׳ לְקָמָן (דף נג:) שׁוֹר וְלֹא אָדָם חָמוֹר וְלֹא כֵּלִים וְאָדָם דְּאִיזֵיק שׁוֹר הֵיכָא דְּאִיזֵיק בְּקֶרֶן לֵיהּ אַב דְּכִתְיב וּמָכַר אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצְיוּ אֶת הַמֵּת וְכִי רַבִּי יְהוּדָה לֹא מְחַיֵּיב אֶלָּא בְּשׁוֹר תָּם וְהָכְתִיב וְגַם הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגוֹ׳ וְכֵיוָן דְּלֹא כְּתִיב בְּתַרְתֵּי: **אָדָם דְּאִיזֵיק אָדָם.** כְּגוֹן דְּ׳ דְּבָרִים דְּחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ וּלְקַמִּיהּ פָּרִיךְ הָא ד׳ שׁוֹמְרִין דְּר׳ אוֹשַׁעְיָא אָדָם דְּאִיזֵיק שׁוֹר הוּא: **וְקָתָנֵי.** רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: אָבוֹת דְּמַתְנִי׳ הַזִּיק דְּבָרִים ד׳ שׁוֹמְרִין הַזִּיק דְּמַמְלֵא: **תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל.** אִם הִמְצִיא תְּמוּרָה בְּיָדוֹ הַגְּנֵבָה: **תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.** בְּטוֹבַח וּמוֹכֵר: **וְגָנַב.** שֶׁמְּשַׁלֵּם ע״פ עַצְמוֹ וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם בִּכְפֶל אֶלָּא קֶרֶן בִּלְבַד וּכְגוֹן שֶׁהוֹדָה מֵעַצְמוֹ דְּמוֹדֶה בְּקֶנֶס פָּטוּר כִּדְאָמְרִינַן אֲשֶׁר יַרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם וְהֵיכָן קָנֶס וְאָמְרִינַן בְּפ׳ מְרוּבָּה (לקמן דף סד:) פָּרָט לְמַרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ: **וְגוֹנֵב.** נִמְצָא אַב הוּא דִּכְתִיב וְהַשֵּׁב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל (ויקרא ה:) **אוֹנֵס וּמְפַתֶּה.** כְּתִיבִי בְּאוֹנֵס (דברים כב) וּבְמְפַתֶּה כְּתִיב (שמות כב) כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלוֹת כְּמוֹהַר בְּתוּלִים שֶׁל אוֹנֵס דְּהַיְינוּ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף: **מוֹצִיא שֵׁם רָע.** כְּתִיב וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף (דברים כב): **מְצֹרָע.** תְּרוּמָה בְּחוּלִּין: **וּמְנַסֵּךְ.** יַיִן לע״ז וּבְמֶסֶךְ: גִּיטִּין (דף נב:) מְפָרֵשׁ אֲמַאי לֹא קָם לֵיהּ בְּדְרַבָּה מִינֵּיהּ. מִטַּמֵּא מְדַּמַּע וּמְנַסֵּךְ לֹא כְּתִיבִי בְּהֶדְיָא וְאַפ״ה הָוֵי אָבוֹת שֶׁבִּכְלָל זָקְ הֵן וְנָזָק מָמוֹן כְּתִיב בְּתוֹרָה (ויקרא כד) מַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֶמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן לְיַיִּשׁ לְמִימַר שֶׁנִּיסְכוּ בְּיַיִן נָסָךְ שֶׁזָּרַק בּוֹ דִּלְא קָמַחְרְיָה וְלֹא מִידֵּי דְּהָא מְנַסֵּךְ יַיִן נָסָךְ שבו: **וּמְטַמֵּא.** שְׁמַגִּיעַ שֶׁרֵץ בִּתְרוּמַת כֹּהֵן דְּאַפְסְדָה מִינֵּיהּ: **נָגַב.** דְּתוֹלוֹן וְעַצְמוֹ נָזוֹק וְנָזוֹל דִּלְא מְשַׁלְּמֵי אֶלָּא קֶרֶן לְיתְנֵי: **הָנָא לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל.** דְּהָתָם נַמִּי שַׁיְיךְ גְּנֵיבָה כְּגוֹן שֶׁקִּנְּתָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹאֵל וְהַיְינוּ טַעֲנַת גַּנָּב כְּגַנָּב וְטוֹעֵן טַעֲנַת גּוֹזֵל כְּגוֹזֵל וְהָא דְּנָקֵט הָכָא וְהַשּׁוֹאֵל לְאו דַּוְקָא דְּהָא לֹא מְשַׁכְּחַת לֵיהּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב וְלֹא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גּוֹזֵל וּמְשַׁכְּחַת לֵיהּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְהָא דְּקָתָנֵי מָמוֹנָא דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא וְנָגַב וְגָזַל מָמוֹנָא אָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא: **דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא.** שׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹאֵל דְּמַשְׁכְּחַת לֵיהּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב וְגוֹזֵל דְּהָא לֹא מְשַׁכְּחַת לֵיהּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב וְגוֹזֵל שֶׁתַּרְתֵּי הוּא חַיָּיב בִּכְלוּלוֹ: **דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא.** שׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹאֵל דְּמַשְׁכְּחַת לֵיהּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב וְגוֹזֵל שֶׁתַּרְתֵּי הוּא חַיָּיב בִּכְלוּלוֹ: **דְּאָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא.** שׁוֹמֵר חִנָּם אע״ג דְּמַשְׁכְּחַת לֵיהּ טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב הַיְינוּ מִיעוּטָא כִּי אָתָא לְיַדֵּיהּ בְּהֵיתֵירָא וְנָגַב וְגָזַל מָמוֹנָא אָתָא לְיַדֵּיהּ בְּאִיסּוּרָא:

עדים זוממין דְּמָמוֹנָא הוּא. דְּכָל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר ע"מ שֶׁהִזִּיק כְּגוּן בְּפֵל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה קָרֵי קָנֵם כְּדִלְקַמָּן בְּהַנֵּי פִּירְקִין (ד' טו:) וּכְגוּן כָּל דָּבָר קָצוּב הָאָמוּר בְּתוֹרָה כְּגוּן חֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֶס וּמַפְתֶּה וּמְאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע בּוֹלְהוֹ חַיֵּי נַפְשָׁא אֲבָל מִידֵי אַחֲרִינָא מִמּוֹנָא: **כְּבָר** לָה **כְּבָר**"ע. דְּאָמַר בְּמַכּוֹת בְּפ"ק (ד' ג.) עֵדִים זוֹמְמִין אֵין מְשַׁלְּמִים עַל פִּי עַצְמָן כְּגוּן אִם הוֹזְמוּ בְּבֵ"ד זֶה וְלֹא הִסְפִּיק בְּעֵל דִּין לְהַעֲמִידָן בְּדִין וּלְתוֹבְעָן וְהָלְכוּ לִמְקוֹם אַחֵר וְהוֹדוּ שָׁם בְּבֵ"ד וְאָמְרוּ הוֹזַמְנוּ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי פְּטוּרִין אֲלָמָּא קָנָסָא הוּא וּמוֹדֶה בְּקָנָס פְּטוּר: **אי ר"ע יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמֵי שׁוֹר.** דְּהָא לְר"ע בְּאָדָם בֵּין תַּשְׁלוּמֵי שֶׁל שׁוֹר דְּאִזִּיק שׁוֹר דְּלֹא מִשְׁלַם אֶלָּא חֲצִי נֵזֶק לְתַשְׁלוּמֵי שׁוֹר דְּאִזִּיק אָדָם דְּתְנַן לְקַמָּן בְּפ' הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּד (דף לג.) ר"ע אוֹמֵר כו': **בְּמוֹתָר.** אם חָבַל אָדָם בְּשׁוֹר תָּם וְתָם בְּאָדָם וְשָׁמוּ ב"ד חֲבָלָה שֶׁחָבַל שׁוֹר בְּאָדָם יוֹתֵר מֵחֲבָלָה שֶׁחָבַל הָאָדָם בְּשׁוֹר מְשַׁלֵּם בְּעַל הַשּׁוֹר אוֹתוֹ עוֹדֵף לְזַיְּינִיהּ. לְכַתְּ אַגְרוּפוֹ דְּרַמְיָ בְּסַנְהֶדְרִין בְּפ"ק (דף ז.) אַדְיָיהּ לְגַזּוּזֵהּ וְקָם: **יָכוֹל יְשַׁלֵּם תָּם שֶׁחָבַל בָּאָדָם** מִן הָעֲלִיָּה ת"ל כו'. וְאִשְׁתַּמִּיט דְּלֹא מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהִשּׁוֹר שָׁוֶה: **אוֹנֶס וּמַפְתֶּה דְּמָמוֹנָא הוּא.** שֶׁהַמַּשְׁכִּיר פָּטוּר לְבַד דְּוֵי קָנָס אֲבָל יֵשׁ בּוֹ פְּגָם שֶׁשְּׁוֶה עַכְשָׁיו פָּחוֹת מִדְּמֵי עֶקְרוֹ כְּדְאָמַר בְּבָתּוּבוֹת (דף מ.) וּבוֹשֶׁת דְּמָמוֹנָא הוּא: **ה"נ מָה נַפְשָׁךְ. מִשּׁוּם מַאי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵימַר אִי מִשּׁוּם** מְעַיֵּן שֶׁוֶה: **מִדְּמֵעִי.** מֵעֶרֶב תַּרְוֹמָה עִם חוֹלִין שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּהַשְׁתָּא מְזַבֵּן לְהוּ בְּזוּל לְפִי שֶׁאֵין יָכוֹל לְאוֹכְלָהּ אֶלָּא בְּהֶן: **מִנַּפְשֵׁי.** שְׁנֵיכֶם יַיִן חֲבֵירוֹ לע"ז וְאִסְרוֹ בְּהֲנָאָה הוֹאִיל וְעָבִיד בֵּיהּ מַעֲשֶׂה בְּגוּפֵיהּ דְּיַיִן: **שֶׁאֵינוֹ נֵיצֵר.** בְּגִין הָכֵא דְּאִין הַזָּוִד נֵיצֵר בְּתוֹךְ הַפֵּירוֹת דְּלֹא חָסֵר לְהוּ לְיָמָא **קָסָבַר רַבִּי חִיָּיא לֹא שָׁמְיָה חֵיזֵק.** וּמִשּׁוּם הָכָךְ הוּא תָּנֵי דְּלֹא הֲוֵי בִּכְלָל אֲבוֹת דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא: **אֶלָּא מַנִּיָּנָא דְּרַבִּי חִיָּיא לְמֵעוּטֵי מַאי.** מֵחֲשִׁיב בְּהַדְיֵהּ: **מוֹסֵר.** מִלְּשׁוֹן שְׁמוֹסֵר מָמוֹן חֲבֵירוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים: **וּמְפַגֵּל.** כֹּהֵן שֶׁשָּׁחַט קָרְבָּנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חִשְּׁבוֹ לְשׁוּם שְׁלָמִים דְּאִין הַקְּרָבָן חַיָּיב הַאי מוֹסֵר: **מוֹצִיא שֵׁם רַע דְּיִבּוּרָא הוּא.** עוֹלֶה לְחוֹבַת בַּעֲלֵי וְצָרִיךְ אַחֵר: **וְלֵיתֵי לֵיהּ.** ר' **בֵּיהּ מַעֲשֶׂה.** בְּעִילָה: **מְבַלֶּל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת.** בְּדִפְרִישִׁין לְעִיל לְכָל חַד וְחַד בְּנִפְיהּ וּנְשִׂיכָה לְקָרֵן נִתְחַכְּכָה לְהַבְאָתָהּ תּוֹלְדָה דִּשּׁוֹן וְכֵן לְכוֹלְּן: **תַּחַת נִתְּנָה כו'.** דִּכְבוֹלְהוֹ כְּתִיב אוֹ תַּחַת וְגַמְרִינַן תַּחַת תַּחַת מַמּוֹן מוּגְבֶּה דְּגַמְרִי מִמִּיטֵּב בֵּיהּ שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר מָה הָתָם מַמּוֹן דְּגַמְרִי מִמִּיטֵּב שְׁאַף כָּאן מִיטֵּב לְשַׁלֵּם בְּיִשּׁוּב קַרְקַע לְנַיְּיקָן בְּשָׂדֶה אוֹ תַּחַת מִיטֵּב מִגּוּפוֹ מִן הָעִידִית אוֹ נִתְּנָה וְגַמְרִי נִתְּנָה נִתְּנָה מִשּׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הָעֲבֵד דִּכְתִיב בֵּיהּ יִתֵּן לְאַדוֹנָיו אוֹ יִשְׁלֹם וְגַמְרִי מִשּׁוֹר וְרָעָה דִּכְתִיב בְּהֶן מִיטֵּב כִּרְמוֹ יְשַׁלֵּם אוֹ בְּכָסֶף וְגַמְרִי מִבּוֹר דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּכֶסֶף יְשַׁלֵּם בְּבַעֲלֵי וְאַרְבַּע אֲבוֹת גַּמְרִי בְּשׁוֹמֵר חִנָּם כְּתִיב אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם בְּשׁוֹאֵל כְּתִיב בְּעֵלֵי אֵין עָמּוֹ שָׁלֵם יְשַׁלֵּם בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר כְּתִיב אִם גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם בְּתוֹרָה אֲבָל דִּינוֹ בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר בְּגֵנֶב וְאִם נִמְצָא גַּנָּב יְשַׁלֵּם כְּתִיב בֵּיהּ אִם גָּנוֹב יִגָּנֵב בְּתוֹרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם כְּתִיב נִתְּנָה בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ וְהֵיינוּ מִמּוֹן מֵיד לְיָד בְּדִדְרִשִׁינַן בְּהַחוֹבֵל (לקמן דף פד.) בְּצַעַר כְּתִיב פְּצִיעַת תַּחַת פְּצִיעַת וְדִרְשִׁינַן לֵיהּ לְקַמָּן בְּהַחוֹבֵל (דף פה.) פְּצִיעַת תַּחַת פְּצִיעַת בְּהֶמְתּוֹ בְּפֶרֶק אֵלּוּ נְעָרוֹת (דף מ:) חֲמִשִּׁים כֶּסֶף תַּחַת הֶעְנֵשׁ מִכְּלָל דְּאִיכָּא בּוֹשֶׁת וּפְגָם לִישְׁנָא אַחֲרִינָא הוֹאִיל וּכְתִיב בְּחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ תַּחַת דִּכְתִיב תַּחַת פְּצִיעַת בּוֹלְהוֹ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים דִּידֵיהּ מַהֲתָם גַּמְרִינַן בְּתִשְׁלוּמֵי בֹּשֶׁת וּבְתִשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כְּתִיב חֲמִשָּׁה בָּקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת וְגוֹ' וְקָרֵן דַּעֲנֵב בְּכָל הַבָּא הוּא וּבְגֵלֶד כְּתִיב נִתְּנָה וְנָתַן לְאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ (במדבר ה) בְּעִדִּים זוֹמְמִין כְּתִיב תַּחַת דְּמֵי בְּאוֹנֶס וּמַפְתֶּה וּמוֹצִיא שֵׁם רַע כְּתִיב כֶּסֶף וְנָתַן לְאֲבִי הָעֲרָיָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף (שם כב) הֵיינוּ אוֹנֶס מַפְתֶּה כֶּסֶף יִשְׁקוֹל כְּמוֹהָר הַבְּתוּלוֹת (שמות כב) בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע דְּעָשׂוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף (דברים כב) מְטֻמָּא וּמְדַמֵּעַ וּמְנַכֶּה בְּכָלָל נֵזֶק זֶה וּבְגֵלֶד כְּתִיב בֵּיהּ תַּחַת: **מַאי קָאָמַר.** לְמָה לִי לְמֵימְרֵי כְּלָל: **וְתִיתֵי אִידָךְ מִינָּה.** בְּמַה מְצִינוּ בְּשׁוֹר שֶׁהוּא מְזִיק וְהַחַיָּב אַף הַמִּבְעֶה שֶׁהוּא מְזִיק יְהֵא חַיָּב: **לֹא אַתְיָא.** בְּדִמְפָרֵשׁ לְעִיל רַב לְטַעְמֵיהּ וְשִׁמּוּאֵל לְטַעְמֵיהּ: לכתוב

תוספות

הָא תִּבְרָא ר"ש לְגַזִּיזֵהּ. אִין לְפָרֵשׁ דְּחָזַר בּוֹ מִדְּקָתָנֵי שַׁמְשָׁלֵם מִגּוּפוֹ דְּבָא' הַמַּנִּיחַ (לקמן דף לג.) תָּנֵי בְּהָדֵיהָא ר"ש אוֹמֵר כְּמִשְׁפָּט הַזֶּה בְּתַחְתּוֹן וְלֹא כְּעֶלְיוֹן יָכוֹל יְשַׁלֵּם מִן הָעֶלְיָיה כו' וּלְפ"ה נַמִי קְשָׁה דְּפִי' אע"ג דִּדְמֵנֵי לֵיכָא נֵזֶק שָׁלֵם כְּגוֹן שֶׁהַשּׁוֹר אֵין שָׁוֶה כְּדֵי דְּאִיזְקוֹ מִכָּל מָקוֹם לֵיתֵי תְּרֵי גּוּוֵנֵי שׁוֹר כְּיוֹן דִּלְפִלְגִי אֵיכָא נֵזֶק שָׁלֵם וי"ל דְּאֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמָן אֶלָּא מִגּוּפוֹ אִי אַפְשָׁר לְמֵימְרֵי גַּבֵּי אֲבוֹת דְּאַמְרִינַן לְקַמָּן בּוֹלְהוֹ כְּאֲבוֹת הֵן לְשַׁלֵּם מִמֵּיטִיב:

הָאוֹנֵס הַמְפַתֶּה וְהַמּוֹצִיא ש"ר דְּמָמוֹנָא הוּא. מוֹצִיא שֵׁם רַע לֵית בֵּיהּ מִמּוֹנָא כְּלָל אֶלָּא מַאֲה בְּסֶף אֶלָּא אַגַּב אַחֲרִינֵי נְקִטֵיהּ:

הַמְּמַצֶּה דְּלֹא מְחַיֵּיב בְּשׁוֹגֵג: **דְּאִי** שְׁמִיהּ חֵיזֵק. וְאע"ג דִּזְקִיקָה דְּאַמַּה שְׁמִיהּ חֵיזֵק אֵיתְהוֹן בְּהַנִּיזָּקִין (ניטין דף נג.) מ"מ נֵיתֵי לְהָכִי לְאוֹקוֹמֵי בְּרַיְיתָא דְּרַבִּי חִיָּיא אֲבִיו אֲלִיבֵיהּ: **וְקָתָנֵי** חֵיזֵק דְּלֹא מִינְבְּרָא. וְהָא דְּקָתָנֵי שְׁלֹשָׁה גּוּוֵנֵי לְפִי שֶׁהַם שׁוֹנִין בְּפ' הַנִּיזָּקִין (שם נב:) כַּדְקָתָנֵי שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר דְּקָתָנֵי גּוּוֵנֵי טוֹבָא.

תָּנֵי מְנַיֵּינָא לְמֵעוּטֵי. הַאי לְמֵעוּטֵי לְאו מִשּׁוּם דְּלֵית לֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אֶלָּא בְּלוֹמַר לְמֵעוּטֵי

לְמֵעוּטֵי מוֹסֵר כו'. דְּלֹא אַיְירֵי בְּהוּ: הַמַּלְוֶה לְמֵעוּטֵי כּוֹפֵר וּשְׁלֹשָׁה שֶׁל עֵבֶד דְּלֹא קָתָנֵי לְהוּ מִשּׁוּם דְּבִכְלָלָא אִיתְּמַר לְמֵיתֵי מוֹסֵר וּמְפַגֵּל אֲפִילּוּ לְמַאן דְּלֹא דָּאֵין דַּיְינָא דְּגַרְמֵי מְחַיֵּיב מִשּׁוּם קָנָס בְּהַגּוֹזֵל בְּתַרְיָא (לקמן דף קיז.). **דַּיְּינָא** דְּאִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה. דְּבִכְתוּבוֹת בְּפ' נַעֲרָה (דף מו.) א"ר אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לֹא נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ אֶלָּא שֶׁבָּעֵד וְר' יְהוּדָה אוֹמֵר בַּיְּיהּ הָתָם עַד שֶׁיִּשָּׁבַח עֵדִים: **כּוּלְּהוּ** כְּאֲבוֹת לְשַׁלֵּם מִמֵּיטִיב. וְאע"ג דְּתוֹלְדוֹת דְּאֲבוֹת דְּמִתְחַיְּיבִי מִשְׁלַמְנַן נְמִי מִמֵּיטִיב מ"מ הָנֵי אֵי לְאו דְּקָרֵינְהוּ לְהוּ אֲבוֹת לָא הֲוֵי יְדֵעִי דְּמִשְׁלַמְנַן מִמֵּיטִיב:

תַּחַת נִתְּנָה כו'. בְּסִפְרֵי מְפֹרָשׁ בּוֹשֶׁת מְזוּקְצוֹתָהּ אֶת כְּפֹה וְלֹא תַּחוֹס עֵינְיךָ (דברים כה) וְיֵילִיף מֵעֲדִים זוֹמְמִין דִּכְתִיב לֹא תַּחוֹס עֵינְיךָ (שם יט) וְא"ל שֶׁהוּא גְּזֵירָה שָׁוָה גְּזֵירָה מִדְּלֹא קָאָמַר אַתְיָא תַּחַת נִתְּנַת עֵינְיךָ וְעֵדִים זוֹמְמִים פְּרֹשׁ"י דִּכְתִיב בֵּהּ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ וְצ"ל דְּאֵפַּאִילּוּ אִם הֵעִידוּ עַל שׁוֹר תָּם שֶׁהִזִּיק אוֹ הֵעִידוּ פְּלוֹנִי חַיָּיב לְפְלוֹנִי מָנָה דִּדְיָנוּ בְּזִבּוּרִית דְּמִשְׁלַמְנַן בְּמִיטֵּב דְּאִם רָצוּ לְחַיְּיב אַחֵרִים מִמִּיטֵּב לֹא צָרִיךְ קְרָא דְּמִכְּאַשֶּׁר זָמַם נִפְקָא דְּיִתְחַיְּיבוּ מִמִּיטֵּב:

מַאי קָאָמַר. מִשּׁוּם דְּלֹא מָצֵי לְפָרוּשֵׁי הָאי לֹא הֲוֵי כְּשֵׁאר לֹא דְּהֵי שְׁבַּשִּׁ"ס קָתַמְתָּה מַאי קָאָמַר:

עֵדִים זוֹמְמִין דְּמָמוֹנָא הוּא לֵיתֵנִי סֵבָר לָהּ כְּר"ע דְּאָמַר אֵין מְשַׁלְּמִין עַל פִּי עַצְמָן אִי סֵבָר לֵיהּ כְּר"ע לֵיתֵנִי תְּרֵי גַּוְונֵי שׁוֹר לֵיתֵנִי שׁוֹר דְּאִזִּיק שׁוֹר וְלֵיתֵנִי שׁוֹר דְּאִזִּיק אָדָם דְּתָנֵי ר"ע אוֹמֵר אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בְּמוֹתָר נֵזֶק שָׁלֵם הָא תַּבְרֵיהּ ר"ע לְגַוְונֵיהּ דְּתַנְיָא ר"ע אוֹמֵר יָכוֹל אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם יְשַׁלֵּם מִן הָעֶלְיָיה תַּלְמוּד לוֹמַר יַעֲשֶׂה לוֹ מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִן הָעֶלְיָיה הָאוֹנֵס וְהַמְּפַתֶּה וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רַע דְּמָמוֹנָא הוּא לֵיתֵנִי מָה נַפְשָׁךְ אִי נֵזֶק הָוֵי לֵיהּ אִי בֹּשֶׁת הָוֵי לֵיהּ אִי פְּגָם הֵיינוּ נֵזֶק מָה אִית לָךְ לְמֵימַר קָנָסָא הוּא לָא קָמְיְירֵי הַמְּמַצֶּה וְהַמְּמַדְמֵעַ וְהַמְּנַכֶּה דְּמָמוֹנָא הוּא לֵיתֵנִי מָה נַפְשָׁךְ אִי חֵיזֵק דְּאִי שְׁמִיהּ חֵיזֵק הָא תָּנֵא לֵיהּ אִי חֵיזֵק לָא שְׁמִיהּ חֵיזֵק הָא תָּנֵא לֵיהּ נֵזֶק אִי חֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נֵיצֵר לֹא שְׁמִיהּ חֵיזֵק הָוֵה לֵיהּ נֵזֶק וּבְקָנָסָא לֹא קָמְיְירֵי לֵיכָא קָסָבַר ר' חִיָּיא חֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נֵיצֵר לֹא שְׁמִיהּ חֵיזֵק דְּאִי שְׁמִיהּ חֵיזֵק הָא תָּנֵא לֵיהּ נֵזֶק הָיְיקָא דְּמִינְּבְרָא וְתָנֵא הֵיזֵק דְּלֹא מִינְּבְרָא בְּשֶׁלְּמָא לְתַנָּא דִּידַן תָּנֵא מְנַיֵּינָא לְמֵעוּטֵי דְּר' אוֹשַׁעְיָא דְּר' אוֹשַׁעְיָא תָּנֵא מְנַיֵּינָא לְמֵעוּטֵי דְּרַבִּי חִיָּיא אֶלָּא מְנַיֵּינָא דְּרַבִּי חִיָּיא לְמֵעוּטֵי מַאי לְמֵעוּטֵי מוֹסֵר וּמְפַגֵּל וְלֵיתֵנִי בְּשֶׁלְּמָא מְפַגֵּל בְּקָדָשִׁים לֹא קָמְיְירֵי אֶלָּא מוֹסֵר מַאי מַעֲמָא לָא תָּנֵי שַׁאנִי מוֹסֵר דִּידִיבּוּרָא וּבִידִיבּוּרָא לֹא קָמְיְירֵי וְהָא מוֹצִיא שֵׁם רַע דִּידִיבּוּרָא הוּא וְקָתָנֵי דִּיבּוּרָא דְּאִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה הוּא וְהָא עֵדִים זוֹמְמִין דִּיבּוּרָא דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה הוּא וְקָתָנֵי הָתָם אע"ג דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה רַחֲמָנָא רַחוֹיֵי מַעֲשֶׂה דִּכְתִיב כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו בְּשֶׁלְּמָא לְתַנָּא דִּידַן תָּנֵא אֲבוֹת מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת אֶלָּא לְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא אֲבוֹת מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת תּוֹלְדוֹתֵיהֶן מַאי נִיהוּ אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ כּוּלְּהוּ כְּאֲבוֹת לְשַׁלֵּם מִמֵּיטִיב מַאי מַעֲמָא אָתְיָא אֲחָרָא תַּחַת נִתְּנָה בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ מַה לְּהָלָן בְּכֶסֶף אַף כָּאן בְּכֶסֶף מָה לְּהָלָן מִגּוּפוֹ אַף כָּאן מִגּוּפוֹ כְּתִיב הָכָא כְּתִיב הָתָם מָה לְּהָלָן מִן הָעֶלְיָיה אַף כָּאן מִן הָעֶלְיָיה דְּרַבִּי חִיָּיא דְּאָמַר מִן הָעֶלְיָיה וְלֹא מִגּוּפוֹ וְלֹא מִן הָעֶלְיָיה דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא דְּאָמַר מִגּוּפוֹ וְלֹא מִן הָעֶלְיָיה מַאי מַעֲמָא דְּרַבִּי חִיָּיא דְּאָמַר מִן הָעֶלְיָיה וְלֹא מִגּוּפוֹ דִּכְתִיב בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ מַה לְּהָלָן בְּכֶסֶף אַף כָּאן בְּכֶסֶף מָה לְּהָלָן מִן הָעֶלְיָיה אַף כָּאן מִן הָעֶלְיָיה וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא דְּאָמַר מִגּוּפוֹ וְלֹא מִן הָעֶלְיָיה מַאי מַעֲמָא דְּאָתְיָא אֲחָרָא תַּחַת נִתְּנָה בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ מַה לְּהָלָן בְּכֶסֶף אַף כָּאן בְּכֶסֶף מָה לְּהָלָן מִגּוּפוֹ אַף כָּאן מִגּוּפוֹ כְּתִיב הָכָא כְּתִיב הָתָם מָה לְּהָלָן מִגּוּפוֹ וְלֹא מִן הָעֶלְיָיה אַף כָּאן מִגּוּפוֹ וְלֹא מִן הָעֶלְיָיה דְּרַבִּי חִיָּיא דְּאָמַר מִן הָעֶלְיָיה וְלֹא מִגּוּפוֹ מַאי מַעֲמָא דְּאָתְיָא אֲחָרָא תַּחַת נִתְּנָה בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ מַה לְּהָלָן בְּכֶסֶף אַף כָּאן בְּכֶסֶף מָה לְּהָלָן מִן הָעֶלְיָיה אַף כָּאן מִן הָעֶלְיָיה דְּרַבִּי חִיָּיא דְּאָמַר מִן הָעֶלְיָיה וְלֹא מִגּוּפוֹ

כִּי שְׁדֵית בור בְּרֵיעֵיהוּ אַתָּא כּוּלְהוּ. מה שֶׁפִּי' הַקּוּנְטְרֶס דְּשָׁן אַתָּא מִבּור וְאַשׁ דְּכִי פָּרְכָא מה לְאִינָךְ שֶׁכֵּן מוּעֶדֶת לָאֲבוֹל בְּין רְאוּי לָהּ בֵּין שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ תאמר בְּשֶׁן שֶׁאֵין מוּעֶדֶת לֶאֱבוֹל אֶלָּא בְּרֵאוּי לָהּ וְקָשֶׁה דְּלָא אַשְׁכְּחַן שֶׁאינו רְאוּי בְּשֶׁן דְּאִם אֲכָלָה דָּבָר שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ לֹא חַיָּי תּוֹלְדָה דְּשֶׁן אֶלָּא תּוֹלְדָה דְּקָרֵן בֵּין דְּאִין הֲבָאָה לְהַזִּיקָהּ וְאִי מִשְׁכַּחַת בְּשׁוּם עִנְיָן נִילַף מֵאֵשׁ דְּמַתְחִייֵב אַף בְּאֵין רְאוּי וּנְרָאֶה דְּשֶׁן נַמִּי אַתֵּי בְּפֶלְגָא דִּידֵיהּ אוֹ מֵאֵשׁ לְחוּדֵיהּ וּמִיהוּ ר"ל לְפִירוּשׁ הַקּוּנְטְרֶס דְּשֵׁפֶר פָּרְכִינַן פְּרִיכָה דְּלָא שַׁיְיכָא בְּשֶׁן דְּכִאנִי גּוּנָא פָּרִיךְ בְּהַחוֹבֵל (לקמן דף פח.) גַּבֵּי עֶבֶד וְאִשָּׁה מַה לְּאִשָּׁה שֶׁכֵּן אֵינָהּ בְּמִילָּה אַךְ מַה שֶּׁפִּירֵשׁ בור יוֹכִיחַ שֶׁאֵין מוּעֵד לְדָבָר שֶׁאֵין רְאוּי לוֹ כְּגוֹן אָדָם שׁוֹר מוּעָד לְדָבָר אַחֵר אֲפִילּוּ אֶלָּא לְמִינוֹ וְנִרְאֶה דְּשֶׁן נַמִּי אַתֵּי מִבּור וְאַשׁ דְּכִי פָּרְכָא מה לְאִינָךְ שֶׁכֵּן מוּעֶדֶת לֶאֱבוֹל בְּין רְאוּי לָהּ בֵּין שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ תאמר בְּשֶׁן שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ וְקָשֶׁה דְּלָא אַשְׁכְּחַן שֶׁאינו רְאוּי בְּשֶׁן דְּאִם אֲכָלָה דָּבָר שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ לֹא חַיָּי תּוֹלְדָה דְּשֶׁן וְנִרְאֶה דְּשֶׁן נַמִּי אַתֵּי מִבּור וְאַשׁ דְּכִי פָּרְכָא מה לְאִינָךְ שֶׁכֵּן מוּעֶדֶת לֶאֱבוֹל בְּין רְאוּי לָהּ בֵּין שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ תאמר בְּשֶׁן שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ וְקָשֶׁה דְּלָא אַשְׁכְּחַן שֶׁאינו רְאוּי בְּשֶׁן דְּאִם אֲכָלָה דָּבָר שֶׁאֵין רְאוּי לָהּ לֹא חַיָּי תּוֹלְדָ

לְאַתּוֹיֵי לֵיחֵכָה נִירוֹ. שֶׁאִם לֵיחֲכָה הָאֵשׁ חֲרִישָׁתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אוֹ שִׂכְסְכָה אֲבָנָיו הַיַּזִּיק בְּאֲבָנִים שֶׁיַּזִּיק כְּשִׂכּוּסוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמְּרוּ לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁשִּׂכְסְכָה וְנִדְבְּקָה הָאֵשׁ בָּהֶן וְשִׂכְסְכָה מְעַט כְּדַאֲמְרִינַן (חולין דף יז:) גַּבֵּי פְּגִימוֹת סַכִּין מְסוּכְסֶכֶת מֵרוֹב אֵחוֹת שֶׁלֹּא נִפְגְּמָה מִכְּ' עֲדָדִין לְגַמְרֵי וּלְהֵיכִי כָּתַב אֵשׁ לְחַיְּיבוֹ הָנֵי דְּנַפְקָא לָן הָתָם מֵאוֹ הַשְׁוָאָה דִּלְא שְׁמִעִינַן מִהָתָם דְּמַתְנִיתִין הָא מִילְּתָא דִּלְחַיֵּיב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהּ בְּגוּן הָכָא שֶׁאֵין עִיקַּר אֵשׁ בְּכָךְ: **הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן שֶׁהֲרֵיהֶן כּוֹ'.** דְּמִשְּׁמַע אַף כָּל שֶׁהֲרֵכוּ לְהַזִּיק וְשִׁמְּרָתוֹ עָלָיו וּמֵאי מְצִית לְאַתּוֹיֵי: **הָיְינוּ כּוֹ.** אֵשׁ. דְּתוֹלְדָה דְּאֵשׁ הִיא דְּמֵאי שְׁנָא אֵשׁ מִמַּיָּנָה שֶׁכֵּן כֹּחַ אַחֵר מִשְׁמָרוֹ בָּהּ הָנֵי נָמֵי כֹּחַ אַחֵר הוּא: **בָּתֵּי רְיָיטֵי.** מְזִקֵּי בְּהֶן שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר: **אִי דְּאַפְקְרֵיהּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל.** דְּפְלִינֵי בְּהַפְקֵר בְּפ' הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּד (לקמן דף נח:): **הָיְינוּ כּוֹ.** דְּתַרְוַיְיהוּ אָמְרֵי כָּל הַקָּלָה שֶׁהַפְקִיר נַפְקָא לָן מִבּוֹר דְּחַיֵּיב דְּכִי הֵיכִי דְּחַזְּיֵהּ דְּבוֹר הוּא בְּרֹאשׁ ה"ר דְּהָנֵי הַפְקֵר דְּאַמְרִינַן בְּפ' שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה (לקמן דף מט:) שֶׁעַל עִסְקֵי בְּרִייָתוֹ וּפְתִיחָה בְּאָה לוֹ אַף כָּל הַקַּלְתּוֹ שֶׁהִפְקִיר חַיֵּיב דְּהָא נָמֵי תְּחִילַת עֲשִׂייָתוֹ לְנָזֵק הַוְיָא לֵיהּ לְאֻסּוּקֵי אֲדַעְתֵּיהּ דְּסוּפוֹ לְיֵיסוֹל בְּחוֹרִין מְצוּיָה: **אֵשׁ תּוֹכִיחַ.** וְהֵיינוּ דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִי' הַצַּד הַשָּׁוֶה: **שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לִילֵךְ כּוֹ'.** אֲבָל אִלּוֹ לֹא הַזִּיקוֹ בְּהֵילִיכָתוֹ אֶלָּא הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר נִתְקַל בְּהֶן וְחָזַר בָּהֶן הַיַּיִן. דְּאֵיכָא לְמִפְרַךְ מָה לְּבוֹר שֶׁכֵּן אֵין כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרֵב בּוֹ וְאִתְּיָא בְּהַצַּד הַשָּׁוֶה דְּמַתְנִיתִין: **בּוֹרוֹ הִשְׁתַּלֵּם.** כְּגוֹן הַנִּיחַ אֶבֶן בְּרֹאשׁ הַבּוֹר אוֹ בְּעוֹבְיוֹ בְּמְקוֹמוֹ לֹא הַזִּיקָה וְגִלְגְּלָה רַגְלִי אָדָם וּבְהֵמָה לְמָקוֹם אַחֵר וְהִזִּיקָה שָׁם: **אִי בְּחֲדֵי דְּאוֹלֵי מְזִקֵּי כּוֹ'.** לֹא גָּרַס וְהָכִי גָּרְסִינַן הֵיכִי דָּמֵי אִי דְּאַפְקְרֵהּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל כּוֹ': **מַעֲשֶׂיו.** בְּרֵישָׁא גָּרְמָה אֶת הַהֶיזֵּק אֲבָל מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה לֹא הֵזִּיקוּ אֶלָּא רַגְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה שֶׁגִּלְגְּלוּהוּ: **שׁוֹר יוֹצִיא.** שֶׁאֵין מַעֲשֶׂה בְּעֵלִים גָּרְמוּ הַהֶיזֵּק אֶלָּא מִמּוֹנוֹ הִזִּיק וְהֵיינוּ הַצַּד הַשָּׁוֶה דִּנְקָט בְּמַתְנִיתִין: **כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ.** וְקָשְׁיָא וְאֵזִיל לְהוּ אִלּוּ הַפּוֹתְקִים בִּיבוֹתֵיהֶם וּגוֹרְפִים מַעֲרוֹתֵיהֶם כְּלוֹמַר כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן רְשׁוּת לְהַשְׁלִיךְ נְזָקֵיהֶן לִרְה"ר וְאִלּוּ הֵן פּוֹתְקֵי בִיבוֹתֵיהֶן פּוֹתְחֵי צִינּוֹרוֹתֵיהֶן שׁוֹפְכֵי הַמֻּלְחָיִם שׁוֹפְכֵי שְׁפוֹכֶת מְחַצְּרֵיהֶן לִרה"ר: **וְגוֹרְפֵי מַעֲרוֹתֵיהֶן.** וּמַשְׁלִיכִין זִבְלֵיהֶן לִרה"ר: **בֵּיצוֹת הַחֻמָּה אֵין לָהֶם רְשׁוּת.** מִפְּנֵי שֶׁחֲרָחוֹבוֹת נָאוֶה וְהוּא מְקֻלְקָל אֲבָל בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁהֲרְחוֹבוֹת מְלוּכְלָכוֹת יֵשׁ לָהֶן רְשׁוּת: **וְאִי"ע שַׁבְּרִשׁוּת.** ר"ל מְשַׁלִּיכִין אִם הַזִּיקוּ חַיָּיבִין. כְּתוֹ הוּא. וְהֵיינוּ אָדָם וְתָנָא לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין: שׁוֹר

**וְכִמְנוּךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה לֹא הִזִּיקוּ אֶלָּא רַגְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה שֶׁגִּלְגְּלוּהוּ שׁוֹר יוֹצִיא. שֶׁאֵין מַעֲשֶׂה בְּעֵלִים גָּרְמוּ הַהֶיזֵּק אֶלָּא מִמּוֹנוֹ הִזִּיק וְהֵיינוּ הַצַּד הַשָּׁוֶה דִּנְקָט בְּמַתְנִיתִין: כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ. וְקָשְׁיָא וְאֵזִיל לְהוּ אִלּוּ הַפּוֹתְקִים בִּיבוֹתֵיהֶם וּגוֹרְפִים מַעֲרוֹתֵיהֶם כְּלוֹמַר כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן רְשׁוּת לְהַשְׁלִיךְ נְזָקֵיהֶן לִרה"ר וְאִלּוּ הֵן פּוֹתְקֵי בִיבוֹתֵיהֶן פּוֹתְחֵי צִינּוֹרוֹתֵיהֶן שׁוֹפְכֵי הַמֻּלְחָיִם שׁוֹפְכֵי שְׁפוֹכֶת מְחַצְּרֵיהֶן לִרה"ר: וְגוֹרְפֵי מַעֲרוֹתֵיהֶן. וּמַשְׁלִיכִין זִבְלֵיהֶן לִרה"ר: בֵּיצוֹת הַחֻמָּה אֵין לָהֶם רְשׁוּת. מִפְּנֵי שֶׁחֲרָחוֹב נָאוֶה וְהוּא מְקֻלְקָל אֲבָל בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁהֲרְחוֹבוֹת מְלוּכְלָכוֹת יֵשׁ לָהֶן רְשׁוּת: וְאִי"ע שַׁבְּרִשׁוּת. ר"ל מְשַׁלִּיכִין אִם הַזִּיקוּ חַיָּיבִין. כְּתוֹ הוּא. וְהֵיינוּ אָדָם וְתָנָא לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין: שׁוֹר

וְכִמְנוּךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן

אִי לְרַב דְּאָמַר כּוּ' לֹא גָּרְסִינַן בְּדִפְרִישְׁנוּ לְעֵיל: **מַה** לְבוֹר שֶׁכֵּן אֵין כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרֵב בּוֹ. לְמֵאי דְּפָרִיךְ דִּלְא חָשִׁיב אֵשׁ מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ לְפִי שֶׁהָרוּחַ מַסְטֶה לוֹ וְה"מ לְמִפְרַךְ הָכָא מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ תַּאֲמֹר בְּאֵבוּל וְסִכּוּיִן אֶלָּא לְפִי דְּפָרִיכְנָא לְהָכִי נָפְקָא מִינָּה מִכּ' אַחֵר מְעוֹרֵב בּוֹ חָשִׁיב טְפֵי דְּהַשְׁתָּא לֵיכָא לְמֵימַר שׁוֹר יוֹכִיחַ אֶלָּא אֵשׁ גְּרִירָה וּלְקַמָּן בְּבֵי' הַנִּיחַ מְנַהֵג

לַאֲתוּיֵי לֵיחֵכָה נִירוֹ וְכִסְכְּסָה אֲבָנָיו: הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן: שֶׁהֲרֵיהֶן כּוֹ': **לַאֲתוּיֵי מַאי אָמַר אַבַּיֵי לַאֲתוּיֵי אַבְנוֹ סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהֲנִיחָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ הֵיכִי דָּמֵי אִי כַּהֲדֵי דְּקָא אָזְלִי קָא מַזְּקִי הֵיינוּ אֵשׁ מַאי שְׁנָא אֵשׁ דְּכֹחַ אַחֵר מְעוֹרֵב בּוֹ וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הָנֵי נָמֵי כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרֵב בָּהֶן וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ וְאֶלָּא בְּתַר דְּנָיְיחֵי אִי דְּאַפְקְרֵינְהוּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הֵיינוּ בּוֹר מַאי שְׁנָא בּוֹר שֶׁכֵּן תְּחִילַת עֲשִׂייָתוֹ לְנָזֵק וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ הָנֵי נָמֵי תְּחִילַת עֲשִׂייָתָן לְנָזֵק וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן אֵין כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרֵב בּוֹ תַּאֲמַר בְּהַנֵי שֶׁשָּׁכַח אַחֵר מְעוֹרֵב בָּהֶן אֵשׁ תּוֹכִיחַ מַה לְּאֵשׁ שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק בּוֹר תּוֹכִיחַ וְחָזַר הַדִּין רָבָא אָמַר לָאַתוּיֵי בּוֹר הַמְתַנְגֵּלְגֵּל בְּרַגְלֵי אָדָם וּבִרְגְלֵי בְּהֵמָה ה"ד אִי דְּאַפְקְרֵינְהוּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הֵיינוּ בּוֹר מַאי שְׁנָא בּוֹר שֶׁכֵּן תְּחִילַת עֲשִׂייָתוֹ לְנָזֵק וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הָנֵי נָמֵי תְּחִילַת עֲשִׂייָתָן לְנָזֵק וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה לֹא הִזִּיקוּ אֶלָּא רַגְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה שֶׁגִּלְגְּלוּהוּ שׁוֹר יוֹצִיא. שֶׁאֵין מַעֲשֶׂה בְּעֵלִים גָּרְמוּ הַהֶיזֵּק אֶלָּא מִמּוֹנוֹ הִזִּיק וְהֵיינוּ הַצַּד הַשָּׁוֶה דִּנְקָט בְּמַתְנִיתִין: כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ. וְקָשְׁיָא וְאֵזִיל לְהוּ אִלּוּ הַפּוֹתְקִים בִּיבוֹתֵיהֶם וּגוֹרְפִים מַעֲרוֹתֵיהֶם כְּלוֹמַר כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן רְשׁוּת לְהַשְׁלִיךְ נְזָקֵיהֶן לִרה"ר וְאִלּוּ הֵן פּוֹתְקֵי בִיבוֹתֵיהֶן פּוֹתְחֵי צִינּוֹרוֹתֵיהֶן שׁוֹפְכֵי הַמֻּלְחָיִם שׁוֹפְכֵי שְׁפוֹכֶת מְחַצְּרֵיהֶן לִרה"ר: וְגוֹרְפֵי מַעֲרוֹתֵיהֶן. וּמַשְׁלִיכִין זִבְלֵיהֶן לִרה"ר: בֵּיצוֹת הַחֻמָּה אֵין לָהֶם רְשׁוּת. מִפְּנֵי שֶׁחֲרָחוֹב נָאוֶה וְהוּא מְקֻלְקָל אֲבָל בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁהֲרְחוֹבוֹת מְלוּכְלָכוֹת יֵשׁ לָהֶן רְשׁוּת: וְאִי"ע שַׁבְּרִשׁוּת. ר"ל מְשַׁלִּיכִין אִם הַזִּיקוּ חַיָּיבִין. כְּתוֹ הוּא. וְהֵיינוּ אָדָם וְתָנָא לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין: שׁוֹר**

וְכִמְנוּךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן שְׁלֹא בְּרִשׁוּת תַּאֲמַר בְּהַנֵי דִּבְרִשׁוּת שׁוֹר

וְכֵן בְּסֵפֶר רַב אַלְפַס וְכֵן עִיקַּר אֲבָל אוֹתָם דְּבָתוּב בְּהוּ חַיָּיב לְשַׁלֵּם לֹא נְהִירָא דְּכִיוָן דְּבִשְׁלֹא הִזִּיקוּ חַיָּיב לֹא יִתְּבֵי לְהָקֵל עָלָיו לְפוֹטְרוֹ מִמָּה שֶׁמֻּזְהָרִין אוֹתוֹ לִקְרוֹ וְלִסְתּוֹר: **אִי** דְּאַפְקְרִינְהוּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הֵיינוּ בּוֹר. וְא"ת וְהָא מְשַׁמֵּע לְקַמָּן בְּהַמַּנִּיחַ (ד' נט.) דְּלֹכ"ע הַמַּפְקִיר נִזְקֵיו לְאַחַר נְפִילָה אוֹנֵס הוּא דִּבְבַגְנֵי דִּפְטוּר וְהָכִי נָמֵי אוֹנֵס הוּא דִּבְבַגְנֵי דִּפְטוּר וְא"כ מַאי שְׁנָא בּוֹר מ"ש בּוֹר דְּתְחִילַת עֲשִׂייָתוֹ לְנָזֵק וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִי לָאו דְּאַפְקְרִינְהוּ בֵּין לְרֵב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הֵיינוּ בּוֹר מ"ש בּוֹר דְּתְחִילַת עֲשִׂייָתוֹ לְנָזֵק וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ הָנֵי נָמֵי תְּחִילַת עֲשִׂייָתָן לְנָזֵק וּמְמוּנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אֶלָּא דִּלְא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדָנוּ הֵיינוּ בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן שְׁלֹא בְּרִשׁוּת תַּאֲמַר בְּהַנֵי דִּבְרִשׁוּת שׁוֹר

בּוֹר לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא דָּמוּ לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן שְׁלֹא בְּרִשׁוּת תַּאֲמַר בְּהַנֵי דִּבְרִשׁוּת

נמי מצי אייריי ופטור מלשלם וכגון שלא נודע לבעליו שנפלו או ידעו ולא יכלו לסלקן כל כך מהר והא דלא נתנו לו זמן לסלקן ולפנותו משום דבדזיקין נפילה גופה נמי מיירי ונתנו לו זמן לקרוע ולסתור ולפנותו לקמן מסתברא דאי לאו הכי לבור טפי מלאשי ואפ על גב דבשעת נפילה יש לדמותו לאש ממש חלוק במה שאין מזיק אלא בדבר שאין עשייתן לנזק אלא לכך דימה אותו לבור משום דבדזיקין דלא נפילה אין לו אחר נפילה אלא לבור:

חב חייב מיבעי ליה. בשאר דוכתיה לא דייק הכי בגון אין חברין לאדם בתפיו ואופס לב"ח במקום שחב לאחרים דהתם לא שייך לשון חייב אלא לשון חובה:

ורבי ישמעאל אבל שמינה. פירוש בשלמא אבל שמינה משלם שמינה אלא אבל בחושה אמאי משלם שמינה אי נמי ה"פ כיון שמינה אין משלם אלא שמינה כמו שהזיק ולא קנסינן ליה לשלם יותר ממה שהזיק א"כ בשאבל בחושה נמי לא לקנסיה לשלם יותר ממה שהזיק לשלם שמינה וא"ת אמאי טעי בדברי ר' ישמעאל לומר שאם אבל בחושה משלם שמינה יותר מדברי ר' עקיבא דלמא רבי עקיבא קאמר נמי שאם אבל ערוגה בחושה משלם ערוגה שמינה שבשדותיו ור"ל לפיכך טענה בדברי רבי ישמעאל טפי משום דקאמר רבי עקיבא לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית משמע ששמע מר' ישמעאל שבא הכתוב לחייב יותר ממה שהזיק כגון דאם אבל בחושה משלם שמינה. **כגון** שהיתה עידית דניזק כדומיא דמזיק. ואיפכא לא מצי למימר דכ"ע מודו דאין משלם אלא עידית שיש לו ואין צריך לקנות כדאמרינן לקמן (ד' ז:) אין לו אלא ובורית ומיהו אי בשל עולם הן שמין הכי"ל כגון דזיבורית דמזיק בעידית דעלמא דל"ר עקיבא גובין מן הזיבורית ול"ר ישמעאל יהיב ליה מעידית דניזק ואפילו לכ"ע בשלו הן שמין המ"ל דלית ליה למזיק בעידית דניזק דלמ"ד כסף או מיטב ישלם כסף לרבי ישמעאל ולר' עקיבא לא ישלם אלא ממיטב שלו. **שור** שהזיק רבו. תימה ולוקמוה בשן וגרל שהזיק את הקדש דהתם לא בתיב רעהו ומקרן ליכא למילף דאינה מועדת מתחילתה ובגורה שוה נתינה ישלם כסף נמי לא ילפינן דלא נתקבלה אלא לענין תשלומי מיטב דאי לכל מילי ליפטרו בולהו משמע ובכלים ופסולי המוקדשין ור"ל דבולהו נזקן פטורין בהקדש כדמוכח בירושלמי ברישא הניזקין דקאמר התם במה אנן קיימין אי בהכשר נזקן הא תנינא שור רעהו ולא שור של הקדש ואי בנזקי גופו הא תני רבי חייא נזקן לחדיוט ואין נזקן לגבוה אלא באומר הרי עלי מנה לבדק הבית משמע דלא משכחת נזקן בהקדש לא בשן ולא ברגל

1 שׁוֹר יוֹכִיחַ מַה לְּשׁוֹר שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק בּוֹר
2 תּוֹכִיחַ וְחָזַר הַדִּין רְבִינָא אָמַר לַאֲתוּיֵי הָא דְּתָנֵי הַמְבַזֶּה
3 וְהָאִילָן שֶׁנָּפְלוּ לְרה"ר וְהִזִּיקוּ פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם נָתְנוּ לוֹ
4 זְמַן לָקוֹץ אֶת הָאִילָן וְלִכְתּוֹר אֶת הַסְּתוֹר וְנָפְלוּ בְּתוֹךְ
5 הַזְּמַן וְהִזִּיקוּ פָּטוּר לְאַחַר הַזְּמַן חַיָּב הֵיכִי דָּמֵי אִי
6 דְּאִפְקְרֵהּ בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הַיְינוּ בּוֹר מַאי שְׁנָא בּוֹר
7 דְּהַזִּיקוּ מְצוּי וּשְׁמִירָתוֹ עָלָיו הָנֵי נַמֵּי הֲיָקְנוּ מְצוּי
8 וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ אִי דְּלֹא אַפְקְרִינְהוּ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר
9 כּוּלָּם מְבוֹרוֹ לָמְדוּ הַיְינוּ בּוֹר תּוֹכִיחַ דְּאַפְקְרִינְהוּ וְלֹא
10 דָּמֵי לְבוֹר מַה לְּבוֹר שֶׁכֵּן תְּחִילַּת עֲשִׂיָּתוֹ לְנֶזֶק תֹּאמַר
11 בְּחֲנֵי שֶׁאֵין תְּחִילַּת עֲשִׂיָּתָן לְנֶזֶק שׁוֹר יוֹכִיחַ מַה לְּשׁוֹר
12 שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק בּוֹר תּוֹכִיחַ וְחָזַר הַדִּין: כְּשֶׁהִזִּיק
13 חָב הַמַּזִּיק: חָב הַמַּזִּיק חַיָּב הַמַּזִּיק מִיבָּעֵי לֵיהּ אָמַר
14 רַב יְהוּדָה אָמַר רַב הַאי תַּנָּא יְרוּשַׁלְמִי הוּא דְּתָנֵי
15 לֵישָׁנָא קַלְילָא: לְשֵׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק: תִּ"ר מִיטַב שַׁדֶּהוּ
16 וּמִיטַב כַּרְמוֹ יִשְׁלֵם מִיטַב שַׂדֵּהוּ שֶׁל נִיזָּק וּמִיטַב כַּרְמוֹ
17 שֶׁל נִיזָּק דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָא
18 הַכָּתוּב אֶלָּא לִגְבּוֹת לְנִזְקִין מִן הָעֲידִית וְק"ו לְהַקְדֵּשׁ
19 וְר' יִשְׁמָעֵאל אָבַל שְׁמִינָה מִשֶּׁלָּם שְׁמִינָה אֲבָל בְּחוּשָׁה
20 מִשֶּׁלָּם שְׁמִינָה אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין הָבָא בְּמַאי
21 עָסְקִינַן בְּגוֹן שֶׁאָבְדָה עֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת וְלֹא יָדְעִינַן אִי
22 בְּחוּשָׁה אָבַל אִי שְׁמִינָה אָבַל דְּמִשֶּׁלָּם שְׁמִינָה אָמַר
23 רָבָא וּמָה אִילּוּ יָדְעִינַן דִּבְחוּשָׁה אָבַל לֹא מְשַׁלֵּם אֶלָּא
24 בְּחוּשָׁה הַשְׁתָּא דְּלֹא יָדְעִינַן אִי בְּחוּשָׁה אָבַל אִי שְׁמִינָה
25 אָבַל מְשַׁלֵּם שְׁמִינָה הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה אֶלָּא
26 אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוֹן
27 שֶׁהָיְתָה עֲידִית דְּנִיזָּק כְּזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק וּבָהָא פְּלִיגִי רַבִּי
28 יִשְׁמָעֵאל סָבַר בְּדְנִיזָּק שַׁיְּמִינָן וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר
29 בְּדְמַזִּיק שַׁיְּמִינָן מ"ט דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל נֶאֱמַר שָׂדֶה לְמִטָּה
30 וְנֶאֱמַר שָׂדֶה לְמַעְלָה מַה שָּׂדֶה הָאֲמוּר לְמַעְלָה דְּנִיזָּק
31 אַף שָׂדֶה הָאֲמוּר לְמַטָּה דְּנִיזָּק וְרַבִּי עֲקִיבָא מִיטַב שָׂדֶהוּ
32 וּמִיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם דְּהָאִיךְ דְּקָא מְשַׁלֵּם וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל
33 אַחֲנֵי גְּזֵרָה שָׁוָה וְאַחֲנֵי קְרָא אַחֲנֵי גְּזֵרָה שָׁוָה כִּדְקָאָמְינָא
34 אַחֲנֵי קְרָא בְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ לְמַזִּיק עֲידִית וְזִיבּוּרִית וְעֲדִית
35 לְנִיזָּק וְזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק לֹא שַׁוְיָא בְּעֲדִיתִי דְּנִיזָּק דְּמִשְׁלַּם
36 לֵיהּ מִמֵּיטַב דִּידֵיהּ דִּלְמָא מְצֵי אָמַר לֵיהּ הָא אִתַּי גְּבֵי
37 מִזִּיבּוּרִית אֶלָּא גְּבֵי מִמֵּיטַב ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָא
38 הַכָּתוּב אֶלָּא לִגְבּוֹת לְנִיזְקִין מִן הָעֲידִית וְקַל וְחוֹמֶר לְהַקְדֵּשׁ מַאי קַל וְחוֹמֶר לְהַקְדֵּשׁ אִילֵימָא דְּנָגַח תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר רַעֲהוּ
39 אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא לְאוֹמֶר הֲרֵי עָלַי מָנֶה לִבְדֶק הַבַּיִת דְּאָתֵי נְזֵבֶר וְשָׁקִיל מֵעֲידִית לֹא יְהֵא אֶלָּא בְּעַל חוֹב

שׁוֹר יוכיח. שֶׁבִּרְשׁוּת ב"ד הוּא מְהֻלָּךְ בְּרה"ר שֶׁהֲרֵי כָּל אָדָם יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת בְּכָךְ וְאִם הִזִּיק חַיָּב אַף אֲנִי אֲבִיא כו' וְהֵיכִי הַצַּד הַשָּׁוֶה דְּמַתְנִי' נָתְנוּ לוֹ זְמַן. ב"ה: **מַאי שְׁנָא בּוֹר שֶׁכֵּן מְצוּי לְהַזִּיק** שֶׁדֶּרֶךְ שְׁנוֹפְלִין שָׁם בְּהֶמּוֹת וְאִי שָׁקְיָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרַן לְעֵיל דְּרֶגֶל הַזִּיקָה מְצוּי וְלֹא בּוֹר לְאו פֵּירְכָא הִיא דְּבוֹר הַזִּיקוֹ מְצוּי אֲבָל אֵינוֹ מְצוּי כ"כ כִּי רֶגֶל שֶׁכָּל שָׁעָה הִיא מְהֻלֶּכֶת: **תְּחִילַּת.** בְּגִין הַכּוֹתֵל וּנְטִיעַת הָאִילָן לֹא הָיָה לְנֶזֶק: **מִיטַב** שֶׁדֵּהוּ שֶׁל נִיזָּק. שֶׁאִם אֲבָלָה עֲרוּגָה בְּשָׂדֵהוּ שֶׁמִּמֶּנָּה עֲרוּגָה מְשׁוּבַּחַת שֶׁל נִיזָּק כַּמָּה יָפָה עֲכְשָׁיו עַל פֵּירוֹתֶיהָ וְכַמָּה תִּהֵא יָפָה בִּלֹא פֵּירוֹת וְנוֹתֵן לוֹ: **לֹא בָא הַכָּתוּב אֶלָּא לְגֹבוֹת לְנִזְקִין** מִן הָעֲידִית. שֶׁל מַזִּיק דִּשְׁמִין עֲרוּגָה שֶׁל נִיזָּק לְפִי מַה שֶּׁהִיא וְאִם מַזִּיק בָּא לִיתֵּן לוֹ קַרְקַע בְּדֵמֵי נִזְקוֹ נוֹתֵן לוֹ מִיטַב שְׁדוֹתָיו שָׁוֶה אוֹתָן דְּמִים: **וְקַל וְחוֹמֶר לְהַקְדֵּשׁ.** מִפְּרָשׁ לְקַמָּן: **וְקָפָרִיךְ וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָבַל עֲרוּגָה שֶׁמִּינָה.** וְדַאי דִּין הוּא דִּלְשַׁלֵּם שֶׁמִּינָה: **אֲבָל בְּחוּשָׁה.** מִי מְשַׁלֵּם שֶׁמִּינָה בְּתַמְצִית: **בֵּין הָעֲרוּגוֹת.** וְיֵשׁ שָׁם עֲרוּגוֹת שֶׁמִּינוּת וּטְעוּנוֹת פֵּירוֹת הַרְבֵּה וּבְחוּשׁוֹת וּטְעוּנוֹת מְעַט וְלֹא יָדְעִינַן הֵךְ עֲרוּגָה הַנֶּאֱבֶלֶת מֵהֵי נִיהוּ: **הָשְׁתָּא מִשּׁוּם דְּלֹא יָדְעִינַן מְשַׁלֵּם שְׁמִינָה.** בְּתַמְצִית הָא נִיזָּק הוּא מוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ וְעָלָיו הָרְאָיָה: **ה"נ אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב.** מוֹדֶה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּלֹא מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי עֲרוּגָה לְפִי מַה שֶּׁהִיא וּבְהָא פְּלִיג כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עֲידִית דְּנִיזָּק כְּזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר בְּדְנִיזָּק שַׁיְּמִינָן דִּכְתִיב בְּקֶרֶן שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ בְּדֵמֵי נִזְקוֹ מִקַּרְקַע מֵיטַב אִשְׁדּוֹת דְּנִיזָּק קָאֵי וּמִשְׁלַּם לֵיהּ מִזִּיבּוּרִית שֶׁלּוֹ בְּשׁוָה נִזְקוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא בְּמֵיטַב שְׂדֵהוּ שֶׁל נִיזָּק. **וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר בְּדְמַזִּיק** שַׁיְּמִינָן. לְמֵיטַב דְּקָרֵא דִּיהֵיב לֵיהּ מֵעֲידִית דִּידֵיהּ: **נֶאֱמַר שָׂדֶה לְמַטָּה.** מֵיטַב שְׂדֵהוּ יְשַׁלֵּם: **וְנֶאֱמַר שָׂדֶה לְמַעְלָה.** וּבֵעֵר בְּשָׂדֶה אַחֵר: **אַף שָׂדֶה הָאֲמוּר לְמַטָּה** שֶׁל נִיזָּק. וְהָכִי קָאָמַר קְרָא שֶׁאִם יֵשׁ לְמַזִּיק קַרְקַע הַדּוֹמָה לְעֲידִית דְּנִיזָּק יְשַׁלֵּם לוֹ הַיְינָהוּ שֵׁיעוּר דְּמֵי נִזְקוֹ: **מִיטַב שְׂדֵהוּ** שֶׁל מַזִּיק וְלֹא שֶׁל נִיזָּק: **דְּהָאִיךְ דְּקָא מְשַׁלֵּם.** דְּהַיְינוּ שָׂדֶה שֶׁל מַזִּיק וְלֹא אֲתֵי גְּזֵרָה שָׁוָה וְעָכַשְׁיו לֵיהּ לְקָרֵא: **וְאַחֲנֵי קְרָא.** דִּמְשַׁמַע מִיטַב דְּהַאִיךְ דְּקָא מְשַׁלֵּם: **מְשַׁלֵּם** לֵיהּ בְּעֲידִית דְּנִיזָּק: **שׁוֹר רֵעֲהוּ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שׁוֹר דְּהֶקְדֵּשׁ.** דְּאִם נָגַח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ פָּטוּר וְהוּא הַדִּין לְכָל שֶׁאֵר נְזָקִין שֶׁאִם מַזִּיק בָּא לִיתֵּן לוֹ קַרְקַע פָּטוּר לִישָׁנָא אַחֲרִינָא לְחַבִּי נָקֵט שׁוֹר הֶקְדֵּשׁ וְלֹא מוֹקֵי לֵיהּ בְּאֵבִילַת בְּהֶמְתּוֹ שֶׁדֶּה הֶקְדֵּשׁ מְשׁוּם דְּלֹא מְשַׁכְּחַת לֵיהּ דְּאִי שָׂדֶה חֲרֵם לִכְהֲנִים חֲזֵי וְכִשְׁדֶּה הַיְּרוּשׁ דְּמֵי וְלֵיכָא לְמֵימַר ק"ו לְהֶקְדֵּשׁ דְּשָׂדֶה הֶקְדֵּשׁ נְמֵי דְּחֲזֵי לְצוֹרֵךְ בֶּדֶק הַבַּיִת אוֹ לְאַחֵר שֶׁיִּכְשְׁיֵצֵא בְּיוֹבֵל לְכֹהֲנִים חֲזֵי דִּבְתִיב (ויקרא כז) וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בְּיוֹבֵל וגו' דִּלְכֹהֲנִים חֲזֵי וְאִי קוֹדֶם פְּדִייָה אֵין מְעִילָה בְּקַרְקָעוֹת דְּכָל הַמְּחוּבָּר לְקַרְקַע בְּקַרְקַע דְּמֵי:

ובעל חוב דינו בבינונית. במס' גיטין בפרק הנזקין (ד' מה:): **וכי תימא קסבר ר"ש כו'.** אפילו הכי לא גמרינן הקדש מניזה דאיכא למימרך מה לב"ח שכן יפה כחו בנזקין שהרי הוא נוטל בהזיקו מן העידית: **תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין.** דלא שקיל נזק מידי: **דתניא ר"ש בן מנסיא כו'.** ברייש פירקין דשור שנגח וארבעה משלם: **משלם נזק שלם.** והקדישי ליה לרעהו הכי שור של רעהו הוא דכי חיי מזיק תם לא משלם אלא חצי נזק אבל אי מזיק שור של הקדש משלם נזק שלם ואפילו תם ואמאי ר"ש דשקיל הקדש שיעור דמי שורו מעידית קרקעות של מזיק: **דילמא** דב"ע בדניזק לאיפוגי עליה אלא בהקדש. **ובפלוגתא** דר"ש בן מנסיא ורבנן פליגי. דשמעיה ר"ע לרבי ישמעאל דלא אייירי אלא בהדיוט אבל בנזקי הקדש פטר ליה ואתי ר"ע לפלוגי עליה: **א"כ** מאי לא תא תיבתוב. דמשמע דבקרא גופיה פליגי דלא תא תיבתוב להכי אלמא בהדיוט נמי דקאמר ר"ע משלם נזק. והאיל ומן העידית: **ועוד** מאי ק"ו להקדש. דאיכא למימר מזיד הוי ולר"ע יפה כחו דהקדש בנזקין דאמר דאפילו הוי מזיק תם שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה מרעהו. **ועוד:** תניא בהדיא דמן העידית. **ישיב.** כפשה לבעליו ישיב ובכתב רחמנא לימה לי והואיל וכבר כתיב ישלם לרבות כל השנות: **מדעתו.** אי משלם ליה מזיק נזקו מדעתו דלא אטרחיה לצעוק עליו בב"ד שקיל סובין אבל אם אינו רוצה המזיק לשלם נזקו לניזק אלא בב"ד דהיינו בעל כרחו אינו משלם אלא בכפה: **נמי.** דגבי מיטב כתיב ישלם דמשמע ישלם בעל כרחו: **ישלם.** משמע על ידי אחרים דב"ד יורדין לנכסיו דמזיק אבל ישלם משמע נמי מדעתו: **אלא אמר אביי.** לא משכחת תירוצא רבה להך אלא כדמר בי האי גוונא דתירצה רבה להך דתניא כו': **מי שהיו לו שדות בתים וכרמים.** שזה נאתים זו ותנן במסקת פאה (פ"ח מ"ח) מי שיש לו מאתים זו לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני הוא ונמצא גוזל עניים היו לו מאתים זו חסר דינר ונתנו לו שזה אלף זו בבת אחת חברי זה יטול וזה יש לו בתים שדות וכרמים שזה מאתים זו אבל אינו מוצא למכור מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה שזה מאה זו וקרקעותיו ימכור במאה זו ויטפל בפלגא לה יזילי לעולם יהא יש לו מאתים זו: **ולוי** בה טר. והיינו רבה. **אפילו טובא נמי ליפסי ליה.** שהרי עכשיו אין שזה נאתים זו ותנן (שם) היו לו מאתים זו חסר דינר אפילו נתנו לו שזה אלף זו בבת אחת יטול:

**ובעל חוב בבינונית וכי תימא סבר ר"ע כל בעל חוב נמי בעידית אימא למימרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בנזקין תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין. תורא דידן לתורא דהקדש ורקא קשיא לך שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש ר"ש בן מנסיא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט פטור שור של הדיוט שנגח שור של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם אי הכי ר' ישמעאל ור"ע ממאי דבעידית דניזק ויבורית דמזיק פליגי דלמא דר"ש ע"ג בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סבר כרבנן א"כ מאי לא תא הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר רב אשי תניא בהדיא ימיטב שדהו ימיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של ניזק: רמי ליה אביי לרבא כתיב מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחריני לא והתניא ישיב לרבות שוה בכסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר אביי ל"ק כאן מדעתו כאן בעל כרחו ואמר אביי ל"ק כאן מדעתו אלא אמר אביי כדמר דתניא חרי לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למכרן מאכילין אותו מעשר עני עד שיספר לו ימים ולילות כמה יטול ויחזור ויטול ישלם אלא אמר אביי כדמר דתניא חרי לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למכרן מאכילין אותו מעשר עני עד שיספר לו ימים ולילות כמה יטול ויחזור ויטול ישלם ורבי יוחנן אמר אפילו טובא נמי ליפסי ליה. ולוי בה טר מאי טעמא דלוי אפילו טובא נמי לא ליפסי ליה משום דכתיב ישלם מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחריני לא והתניא ישיב לרבות שוה בכסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר אביי ל"ק כאן מדעתו

שיתנו טפי ממחצה מ"מ ליפסוד ליה עד שימצא למוכרן בשויו דמה שאין מוצא למוכרן בשויין לפי שרואין אותו שהוא דחוק ואית דגרס אי דוודאי כו' אפילו נמי לא ליפסוד ליה פי' אפילו הוולו הרבה לא ליפסוד ליה ביניהן דשוות מאתים זו וחול נמי דכ"ע ואי דאיקור אפילו פורקא ליפסוד ליה פירוש אפילו הוולו פורקא:

דבי' נקי ארעא. ונ"ת התינח שדות בדפי' הקונטרס לפי שיתרוש בקיץ ויזרע במרחשון אלא בתים מאי חילוק יש בהן בין ניקן לתשרי ויל שגרגילין שייקרו בזמן שרגילין לשכור הבתים ולאחר ששכרו וילו:

לבעל חוב מדמינן ליה. ולא שייך למפרך א"כ הוה"ל לאתויי בעל חוב כחו גבי בעל דמדאורייתא דינו בזיבורית: **הב** לי זיבורית טפי פורקא. לא גרסינן או עידית בציר פורקא דאם כן מאי קפריך א"כ נעלתך דלת בפני לוין הלא אין דינו בכלל בעידית אשה דקיימא לן דינו בבינונית: **לבתובת** מדמינן ליה. ה"ה דהויה מצי לאוקמי בבעל חוב דקאי ביה ודקאמר הב לי עידית בציר פורקא אלא לפי שהתחיל והעמיד בנזקין ואח"כ בב"ח ניחא ליה למנקט בתר"ייהו כתובת אשה:

אליבא דר' ישמעאל לא תיבעי לך דאמר בדניזק שיימינן. בין דילמא מג"ש דשדה מובירא בשדה אחר דהדי דניזק אבל לר"ע אפשר דהא דקאמר ההיאיך דקמשלם לא אתא אלא למעוטי דניזק:

ה"ג

אפילו פורקא נמי לא ליפסוד ליה. שהרי שוות שרקעותיו מאתים זו: **דבי'מי נקי ארעא.** מפני שהטוקיח ניר חורש אותן בימות הקיץ וזורען בתשרי ובמרחשון ובימי תשרי זילי שאין סיפק לזורען באותה שנה: **זבין בהשתא.** בתשרי משום דאיטרוף לזורע הלכך עני לא חדי דישול שוה אלף דינר הואיל וניקן שוות שרקעותיו מאתים ושעיר לא חדי

אפילו פורקא נמי לא ליפסוד ליה עד שימצא למוכרן בשויין לפי שרואין אותו שהוא דחוק ואית דגרס אי דוודאי כו' אפילו נמי לא ליפסוד ליה פי' אפילו הוולו הרבה לא ליפסוד ליה ביניהן דשוות מאתים זו וחול נמי דכ"ע ואי דאיקור אפילו פורקא ליפסוד ליה פירוש אפילו הוולו פורקא:

דבי'מי נקי ארעא. וא"ת התינח שדות בדפי' הקונטרס לפי שיתרוש בקיץ ויזרע במרחשון אלא בתים מאי חילוק יש בהן בין ניקן לתשרי וי"ל שגרגילין שייקרו בזמן שרגילין לשכור הבתים ולאחר ששכרו וילו:

לבעל חוב מדמינן ליה. ולא שייך למפרך א"כ הוה"ל לאתויי בעל חוב כחו דמדאורייתא דינו בזיבורית: **הב** לי זיבורית טפי פורקא. לא גרסינן או עידית בציר פורקא דאם כן מאי קפריך א"כ נעלתך דלת בפני לוין הלא אין דינו בכלל בעידית אשה דקיימא לן דינו בבינונית: **לבתובת** מדמינן ליה. ה"ה דהויה מצי לאוקמי בבעל חוב דקאי ביה ודקאמר הב לי עידית בציר פורקא אלא לפי שהתחיל והעמיד בנזקין ואח"כ בב"ח ניחא ליה למנקט בתר"ייהו כתובת אשה:

אליבא דר' ישמעאל לא תיבעי לך דאמר בדניזק שיימינן. בין דילמא מג"ש דשדה מובירא בשדה אחר דהדי דניזק אבל לר"ע אפשר דהא דקאמר ההיאיך דקמשלם לא אתא אלא למעוטי דניזק:

ה"ג

אֲפִילּוּ פּוֹרְקָא נַמִּי לֹא לִיפְסוֹד לֵיהּ. שֶׁהֲרֵי שָׁווֹת שִׁרְקָעוֹתָיו מָאתַיִם זוּז: **דְּבִיזְמֵי נָקִין יַקְרֵי אַרְעָא.** מִפְּנֵי שֶׁהַטּוֹקֵחַ נִיר חוֹרֵשׁ אוֹתָן בִּימוֹת הַקַּיִץ וְזוֹרְעָן בְּתִשְׁרֵי וּבְמַרְחֶשְׁוָן וּבִימֵי תִּשְׁרֵי זִילֵי שֶׁאֵין סִפֵּק לְזוֹרֵעַ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה: **זְבִין בְּהַשְׁתָּא.** בְּתִשְׁרֵי מִשּׁוּם דְּאִיטְּרוּף לְזוֹרֵעַ לְהַלָּכָךְ עָנִי לֹא חָדֵי דְּיִשּׁוּל שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָר הוֹאִיל וְנִיקִין שָׁווֹת שִׁרְקָעוֹתָיו מָאתַיִם וְשָׂעִיר לֹא חָדֵי

אֲפִילּוּ פּוֹרְקָא נַמִּי לֹא לִיפְסוֹד לֵיהּ עַד שִׁימְצָא לְמוֹכְרָן בְּשָׁוְיָן דְּמָה שֶׁאֵין מוֹצֵא לְמוֹכְרָן בְּשָׁוְיָן דָּחוּק הוּא וְאִית דְּגָרְסִי אִי דְּוַדַּאי כּוֹ' אֲפִילּוּ נַמִּי לֹא לִיפְסוֹד לֵיהּ בֵּין דְּשָׁוִין בְּאוֹתוֹ הַדָּחוּק וְאִי דְּאִיקּוּר אֲפִילּוּ פּוֹרְקָא לִיפְסוֹד לֵיהּ פֵּירוּשׁ אֲפִילּוּ הוּלּוֹ פּוֹרְקָא:

דְּבִיזְמֵי נִקְיָן יִקְרֵי אַרְעָא. וְא"ת הֲתִינַח שְׁדוֹת בִּדְפֵי' הַקּוּנְטְרֶס לְפִי שֶׁיִּתְרוֹשׁ בְּקֵיץ וְיִזְרַע בְּמַרְחֶשְׁוָן אֶלָּא בָּתִּים מַאי חִילּוּק יֵשׁ בֵּהֶן בֵּין נִיקָן לְתִשְׁרֵי וְי"ל שֶׁגַּרְגִּילִין שֶׁיְּקָרוּ בִּזְמַן שֶׁרְגִילִין לְשָׂכוֹר הַבָּתִּים וְלְאַחַר שֶׁשָּׂכְרוּ וְלוּ:

לְבַעַל חוֹב מְדַמִּינַן לֵיהּ. וְלֹא שַׁיָּיךְ לְמִפְרַךְ א"כ הוֹרְעָתָ כְּחוֹ שֶׁלֹּא יִפָּה הַכְּתוּב כֹּחַ בַּעַל חוֹב אֶלָּא אַדַּרְבָּה הוֹרָע כֹּחוֹ דִּמְדְאוֹרַיְיתָא דִּינוֹ בְּזִיבּוּרִית: **הַב** לִי זִיבּוּרִית טְפֵי פּוֹרְקָא. לֹא גָּרְסִינַן אוֹ עִידִית בְּצִיר פּוֹרְקָא דְּאִם כֵּן מַאי קַפְרִיךְ א"כ נַעֲלְתָךְ דֶּלֶת בִּפְנֵי לוּיִן הֲלֹא אֵין דִּינוֹ בִּכְלַל בְּעִידִית דְּקַיְימָא לַן בְּדִינוֹנִית: **לְבַתּוּבַת** מְדַמִּינַן לֵיהּ. ה"ה דְּהַוְיָה מָצֵי לְאוֹקְמֵי בְּבַעַל חוֹב דְּקָאֵי בֵּיהּ וְדְקָאָמַר הַב לִי עִידִית בְּצִיר פּוֹרְקָא אֶלָּא לְפִי שֶׁהִתְחִיל וְהֶעֱמִיד בִּנְזָקִין וְאַח"כ בְּב"ח נִיחָא לֵיהּ לְמִנְקַט בְּתַר"יְיהוּ כְּתוּבַת אִשָּׁה:

אַלִּיבָּא דְּר' יִשְׁמָעֵאל לֹא תֵּיבְעֵי לָךְ דְּאָמַר בִּדְנִזְקִין שֵׁימִינַן. בֵּין דִּילְמָא מִג"שׁ דִּשְׂדֵה מוּבֶיעָא בִּשְׂדֵה אַחֵר דְּהָדֵי דְּנִזְקִין אֲבָל לְר"ע אֶפְשָׁר דְּהָא דְּקָאָמַר הָהֵיאִיךְ דְּקַמְשַׁלֵּם לֹא אָתָא אֶלָּא לְמֵעוּטֵי דְּנִזְקִין:

ה"ג

**בְּרִיהּ דְּרַב אִיקָּא אִי אִיבָּא לְמֵימַר לְכְתוּבַּת אִשָּׁה מְדַמִּינַן דְּהָא כְּתוּבַּת אִשָּׁה דִּינָהּ בְּזִיבּוּרִית וְאִי אָמְרַתְּ לֵיהּ אִיהִי הַב לִי בֵּינוֹנִית בְּצִיר פּוֹרְתָּא אָמַר לָהּ אִי שַׁקְלַת בִּדְנָךְ שְׁקוֹל בִּדְהַשְׁתָּא וְאִי לָא שַׁקְלִי דִּיקָּרֵא דִּלְקַמְּיהּ מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא אָמַר רָבָא כָּל דְּיָהֵיב לֵיהּ מִמֵּיטַב לֵיתֵיב לֵיהּ וְהָא מֵיטַב שַׁדֵּהוּ כְּתִיב כִּי אָתָא רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מַצֵּי רַב פְּרִשׁוּהּ כָּל מִילֵּי מֵיטַב הוּא דְּאִי לָא מְזַבֵּן הָכָא מְזַבֵּן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי לְבַר מֵאַרְעָא דְּלֵיתֵיב לֵיהּ מִמֵּיטַב כִּי הֵיכִי דְּלִקְפּוֹץ עָלָּהּ וְבִינְיָא: בָּעָא מִינֵּיהּ רַב אַבָּא מֵאֲקְרוֹנְיָא מַרֵּי אַבָּא בְּשֵׁהֵן שָׁמֵן בְּשֶׁלּוֹ הֵן שָׁמֵן אוֹ בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמֵן אֵלִיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא תִּבְעֵי לָךְ דְּאָמַר בִּדְנִיזָק שַׁיְימִינַן כִּי תִּבְעֵי לָךְ אֵלִיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר בִּדְמַזִּיק שַׁיְימִינַן מַאי מֵיטַב שַׁדֵּהוּ אָמַר רַחֲמָנָא לְמֵעוּטֵי דְּנִיזָק אוֹ דִּלְמָא לְמֵעוּטֵי דְּעָלְמָא נַמִּי אָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא אָמַר מֵיטַב שַׁדֵּהוּ וְאֶת אָמְרַת בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמֵן אִיתֵּיבֵיהּ אֵין לוֹ אֶלָּא עִידִית פּוֹלֵם גּוֹבֶה מִן הָעִידִית בֵּינוֹנִית פּוֹלֵם גּוֹבֶה בֵּינוֹנִית זִיבּוּרִית פּוֹלֵם גּוֹבֶה זִיבּוּרִית הֵיוּ לוֹ עִידִית וּבֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית נִגְזָלִין בְּעִידִית וּבָעֵי חוֹב בְּבֵינוֹנִית וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית עִידִית וּבֵינוֹנִית נִגְזָלִין בְּעִידִית ב"ח וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּבֵינוֹנִית בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית נִגְזָלִין וּבָעֵי חוֹב בְּבֵינוֹנִית וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית עִידִית

דְּלִיהֲוֵי שָׁוֶה מִלְוָה דְּאִית לֵיהּ גַּבֵּי בְּזוּלָּא דְּהַשְׁתָּא מַצֵּי אָמַר לֵיהּ אִי שַׁקְלַת בִּינוֹנִית שְׁקוֹל בְּזִיבּוּרִית דִּלְקַמְּיהּ: **לְכְתוּבַּת אִשָּׁה מְדַמִּינַן לָהּ.** וּכְגוֹן שֶׁנָּתַן לָהּ גּוּט בְּתִשְׁרֵי וְזִילּוּ אַרְעָתְיהּ וְהָיְתָה כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וְדִינָהּ לִמְיגְבֵּי מִזִּיבּוּרִית דְּרַמְסְקִינָן הָתָם בְּפֶרֶק הַנִּיזָּקִין: **מַפֵּל בְּקוֹם קַשְׁיָא.** מֵיטֵב וְיָשׁוּב דְּמַרְבֵּי סוּגְיָן: **כָּל דְּיָהֵיב לֵיהּ מִמֵּיטַב לֵיתֵיב לֵיהּ.** וְכִי פָּרֵע לֵיהּ סוּגְיָן יֵתֵן לוֹ מִסּוּגְיָן מְעוּלֶּיךָ שֶׁלּוֹ: **וְהָא מֵיטַב שַׁדֵּהוּ כְּתִיב.** וְאִי דְּקָאָמְרַת לְכִתּוּב מֵיטַב שְׁתָמֵּא: **כָּל מִילֵּי.** דְּמִשְׁלְטָלִין שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹלִיכָן מִמָּקוֹם אַחֵר הֲוֵי מֵיטַב: **דְּאִי לָא מְיַזְּבֵן הָכָא.** כּוּלֵּי הַאי: מֵיזַבֵּן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי. וּלְהָכִי לֹא כְּתִיב מֵיטַב אֶלָּא לְגַבֵּי שְׁדוֹת וְהָכִי מִתְרַצֵי קְרָאֵי בְּשָׁדוֹת יֵתֵן מֵיטַב וּבִמְטַלְטְלִים אֲפִי' סוּגְיָן: **בְּשֶׁהֵן שָׁמֵן.** הֵן שֶׁמֵּינִי, וְהַהוּא דְּהָנֵי עִידִית לְדִידְיהּ דְּמַזִּיק יְהִיב לֵיהּ וְאִי אִית לֵיהּ עִידִית וְזִיבּוּרִית וְשָׁוְיָי זִיבּוּרִית כְּעִידִית דִּידֵיהּ בְּתָבַּר אַרְעָתָא דִּידֵיהּ אוֹזְלִינַן: **אוֹ בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמֵן.** וְיָהִיב לֵיהּ מִזִּיבּוּרִית שֶׁהָרֵי לְכָל הָעוֹלָם הוּא עִידִית: **דְּאָמַר בִּדְנִיזָק שַׁיְימִינַן.** וְכֵיוָן דְּשָׁוֶה הָךְ זִיבּוּרִית בְּעִידִית דִּנְיזָק יְהִיב לֵיהּ מִזִּיבּוּרִית: **לְמֵעוּטֵי דְּנִיזָק.** דִּילְמָא אוֹזְלִינַן בָּתַר מֵיטַב דְּנִיזָק וְאַע"ג דְּהָךְ זִיבּוּרִית דְּמַזִּיק הוּא מֵיטַב דְּנִיזָק הוֹאִיל וְלֹא הֲוֵי מֵיטַב לְעָלְמָא לֹא יְהִיב לֵיהּ מִינַּהּ אֲבָל אִי לְעָלְמָא הֲוֵי מִינַּהּ אַע"ג דְּאִית לֵיהּ עִידִית: **אוֹ דִּלְמָא לְמֵעוּטֵי נַמִּי דְּעָלְמָא.** דְּשָׁדֵהוּ דּוֹקָא וְהָהִיא דִּלְגַבְיהּ הֲוֵי עִידִית יְהִיב לֵיהּ: **א"ל מֵיטַב שַׁדֵּהוּ אָמַר רַחֲמָנָא.** דְּאוֹזְלִינַן בָּתַר אַרְעָתָא דִּידֵיהּ וְיָהִיב לֵיהּ מְעִידִית אַרְעָתֵיהּ וְלֹא שֵׁימִינַן בְּשֶׁל עוֹלָם: **אֵין לוֹ אֶלָּא עִידִית.** בְּמִי שֶׁהָיָה עָלָיו בַּעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה וְנִזְקִין: **וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית.** בְּמַסֶּכֶת גִּיטִּין בְּפֶרֶק הַנִּיזָּקִין (דף מט:) תָּנֵי דְּיוֹצְמָא דְּיוֹתָר מְשַׁאיש רוֹצֶה לִישָּׂא אִשָּׁה רוֹצֶה לִינָּשֵׂא:

עידית

עֲיִדִית וְיִבּוּרִית נִזְקִין בְּעֲיִדִית וּבַעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בִּיבּוּרִית. מִדְּאוֹרַיְיתָא ב"ח בִּזִיבּוּרִית כְּדִלְקַמָּן וְרַבָּנָן הוּא דְּתִקְּנוּ לֵיהּ בִּבְנוֹנִית מִשּׁוּם נְעִילַת דֶּלֶת לְלוֹן וְהֵיכָא דְּלֵית לֵיהּ בִּינוֹנִית לֵיתֵי לְהַתְקַנְתָּא: **תַּעֲשֶׂה בִּינוֹנִית שֶׁלּוֹ בְּעֲיִדִית.** דְּהָא מֵיטַב הִיא לוֹ: **וּמְבָרֶה.** לְאַחַר הַלְוָאָה דְּאִשְׁתַּעְבַּדָא לֵיהּ בִּינוֹנִית לְב"ח מֵעִיקָּרָא בְּעוֹד שֶׁהַיְּתָה עֲיִדִית בְּיָדוֹ: **אִידֵי וְאִידֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עֲיִדִית.** דִּכְתִיב "בְּשֶׁל עוֹלָם הַן שָׁמַיִן: וְלֹא מֻשְׁעֶבֶת בּוֹ": הָא דְּקָתָנֵי ב"ח וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בִּיבּוּרִית דְּשׁוּעָא בִּינוֹנִית דִּידֵיהּ כְּעֲיִדִית דְּעִלְמָא:

אִידֵי וְאִידֵי [בגון] שֶׁהָיְתָה בִּינוֹנִית שֶׁלּוֹ בִּבְינוֹנִית דְּעִלְמָא. וְלֹא הָיְתָה לוֹ עֲיִדִית מִתְּחִילָּה וּבְהָא פְּלִיגִי דְּתָנָא דְּמַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא סָבַר בְּשֶׁל עוֹלָם הַן שָׁמַיִן וְאַמְטוּ לְהָכֵי שָׁקִיל ב"ח בְּבִינוֹנִית בְּדִינֵיהּ וְאִידָךְ סָבַר בְּשֶׁלּוֹ הַן שָׁמַיִן. ל"א גַּרְסִינַן אִידֵי וְאִידֵי כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בִּינוֹנִית שֶׁלּוֹ בְּעֲיִדִית דְּעִלְמָא וּמִשְׁכָּרְשִׁינַן לֵיהּ הָכֵי אִידֵי וְאִידֵי כְּשֶׁהָיְתָה לוֹ עֲיִדִית וּמְבָרֶה וּבָהָא דְּמַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא פְּלִיגִי דְּתָנָא דְּמַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא סָבַר בְּשֶׁלּוֹ הַן שָׁמַיִן וְכִיוָן דְּדִידְיהוּ הָוְאִי בִּינוֹנִית אע"ג דְּלְעִלְמָא עֲדִיפָא מַנִּיהּ מְשַׁלֵּם וְתָנָא דְּבָרַיְיתָא סָבַר בְּשֶׁל עוֹלָם הַן שָׁמַיִן וְתִפּוֹס לְשׁוֹן רִאשׁוֹן: **בְּרֵישָׁא קָמִיפְּלְגִי.** תָּנָא בָּתְרָא לֵית לֵיהּ תַּקָּנָתָא דְּעוֹלָא אֶלָּא בָּתַר קָרָא אָזִיל וְאַפִּילּוּ הָנֵי לֵיהּ נְמֵי עֲיִדִית דְּהַשְׁתָּא הָוְאִי לֵיהּ בִּינוֹנִית גְּמוּרָה בֵּין לְדִידֵיהּ בֵּין לְעִלְמָא אַפִּילּוּ הָכֵי ס"ל דִּלְשִׁקּוֹל ב"ח מִזִּיבּוּרִית: **מִכָּרָן לֹא' אוֹ לִבְנֵי אָדָם.** בְּיוֹם א' מִי שֶׁהָיְתָה עָלֶיהָ נִזְקִין וּכְתוּבַּת אִשָּׁה וב"ח וְהָיוּ לוֹ עֲיִדִית וּבִינוֹנִית וְזִיבּוּרִית: בְּיוֹלֵן **נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים.** נִכְנְסוּ הַלְקוֹחוֹת כְּדֵין הַמּוֹכֵר וְמִי שֶׁלָּקַח עֲיִדִית יִפָּרַע לְנִיזָּקִין וּלוֹקֵחַ בִּינוֹנִית יְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹב וּלוֹקֵחַ זִיבּוּרִית אֶת הַכְּתוּבָּה: **מִן הַאֲחֵרוֹן.** דְּאָמַר שִׁקְלוּ קַמְאֵי עֲיִדִית וּבִינוֹנִית מְצִי מַדְחֵי לְהוּ הִלְקוֹחוֹת לְנִזְקִין וב"ח אֵצֶל זִיבּוּרִית דְּאָמַר הַנַּחְתִּי לָךְ מָקוֹם לְגִבּוּת הֵימֶנּוּ וְתָנֵן בְּמַסֶּכֶת גִּיטִּין (דף מח:) אֵין נִפְרָעִים מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חוֹרִין וְאָפִּי' הָנֵי זִיבּוּרִית דִּכְי תָּרֵי כְּמַאי אִשְׁתַּיֵּיר זִיבּוּרִית בְּנֵי חוֹרִין וְאע"פ דְּזִיבּוּר אִיזְדְּבָּנָא בְּתַר בָּתְרָא אוֹלִינַן: **אֵין** לוֹ. כְּדֵי סִיפּוּק שִׁלְשָׁתָן שֶׁאֵין אוֹתוֹ קַרְקַע שָׁוֶה כָּל כַּךְ: **נוֹבֶה.** הַמּוֹתָר מִשֶּׁלָּפָנָיו: **אִילֵימָא בְּבַת אַחַת.** בְּשָׁטַר אֶחָד: **הַשְׁתָּא לְמַ' דְּאָמְרַתְּ לְמֵימְרֵי חַד מִינַּיְיהוּ קָדִים.** שָׁזְפָה לָקַח בְּבוֹקֶר וְהִלְוָה שָׁנִים בְּעֶרֶב וּמֵאִי לְמֵימְרֵי הַנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם: **אַסְּרָה נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים.** הוֹאִיל וְאֵין נִיכָּר בְּשָׁטַר הַמֹּכֶר מִי לָקַח רִאשׁוֹן: **אֶלָּא בָּזֶה אַחַר זֶה.** בְּנֵי יָמִים: **לֵימָא.** הָאי לוֹקֵחַ אַחֲרוֹן: **הַנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לְגִבּוֹת.** כְּיוֹם הֵיכִי דִּנְיוּלֹו וְהִלְוָה בְּתַר זִיבּוּרִית: **שֶׁלָּקַח עֲדִית בְּאַחֲרוֹנָה.** דִּנְיָתָא לֵיהּ לְמֵימַר לְהוּ בְּדִינֵיהוּ וְלֹא לְיוּלֹו בְּתַר עֲדִית: **לִגְבּוֹת מֵעֲדִית.** כְּלוֹמַר מֵעֲדִית שֶׁנִּשְׁאֲרָה בַּת חוֹרִין בְּב' הִלְקוֹחוֹת וְהוֹטֵל שִׁעְבּוּדָן עָלֶיהָ: **וְאִי לֹא מְהַדְּרִינַן עֲדִיפָא לְזִיבּוּרִית לְמֵימַר.** כִּי הֵיכִי דְּתַהְדְּרוּ לְמִינְבָּא מִינַּיהּ דְּאִין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חוֹרִין: **אִי** שְׁתַּקְתָּ כו' וְאִי לֹא מְהַדְּרִינַן זִיבּוּרִית לְמֵימַר. אע"ג דִּבְלָאו הָכֵי אִשָּׁה גְּבָיָא מִיזִּבּוּרִית מ"מ לֹא מְצִיאָ לְמֵימַר לֵיהּ לְכִי תֶּהֱדַר כֵּיוָן שֶׁאִין מִפְקִיעַ בְּחַד אֲבָל ב"ח לֹא מְצִי לְמֵימַר דְּלִישְׁקוֹל בְּזִיבּוּרִית מִשּׁוּם דְּאִי שְׁתַּקְתָּ דִּכְיוָן דְּמַפְקִיעַ בְּחוֹ מָצֵי א"ל לְכִי תֶּהֱדַר דְּהָא הַשְׁתָּא נְמֵי מִזִּיבּוּרִית אַתָּה רוֹצֶה לְיתֵן לִי לְכַךְ לֹא פָּרִיךְ בְּקַמּוֹךְ אֶלָּא מְנַזְקִין וְלֹא מִב"ח בְּדַפְרִישׁ הַקְּנוֹנְטְרֵס (ועי' תוספות יבמות לז.): ד"ה דאמרו:

בזוקן

תוספות

ה"ג **אִידֵי** וְאִידֵי בְּשֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עֲיִדִית וּמְבָרֶה הָא דְּשׁוּעָא בִּינוֹנִית דִּידֵיהּ כְּעֲיִדִית דְּעִלְמָא הָא דְּלֹא שׁוּעָא כו'. וְהָא דְּקָאָמַר אִידֵי וְאִידֵי כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עֲיִדִית וּמְבָרֶה וְלֹא דְּאִשְׁתַּיֵּיר מִיֵּירֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בְּלָל ד"א הַהוּא דְּמַיֵּירֵי דְּשׁוּעָא בִּינוֹנִית דִּידֵיהּ כְּעֲיִדִית דְּעִלְמָא אִמַּאי קָרֵי לָהּ בִּינוֹנִית אֶלָּא ה"ק אִידֵי וְאִידֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עֲיִדִית וּמְבָרֶה כְּלוֹמַר לֹא אִיַּירֵי כְּשֶׁהָיְתָה לוֹ עֲיִדִית וּמְבָרֶה אֶלָּא בְּחַד מִיֵּירֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ מְעוֹלָם וְחַד מִיֵּירֵי כְּשֶׁהָיְתָה לוֹ וְעַדַיִין יֵשׁ לוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְאוֹקְמֵי כְּשֶׁמָּכַר שׁוּם שְׁדֵה וְכַרְמֵי תַּרְוַיְיהוּ בְּשֶׁל עוֹלָם הַן שָׁמַיִן:

וְאִי בְּעֵית אֵימָא אִידֵי וְאִידֵי כְּשֶׁהָיְתָה בִּינוֹנִית שֶׁלּוֹ כְּבִינוֹנִית דְּעִלְמָא. וְלֹא גָּרֵס כְּעֲדִית דְּעִלְמָא דְּכֵיוָן דְּקָאֵי אִשְׁלָא הָיְתָה לוֹ עֲדִית אַמַּאי קָרֵי לֵיהּ בִּינוֹנִית כֵּיוָן דַּהֲוָה עֲדִית דִּידֵיהּ וּדְעִלְמָא דְּעוּד דְּא"כ הֵיכִי מְתוֹקְמָא הַהִיא דְּקָתָנֵי נִזְקִין וב"ח בְּבִינוֹנִית בֵּין לְמַ"ד בְּשֶׁלּוֹ הַן שָׁמַיִן בֵּין לְמַ"ד בְּשֶׁל עוֹלָם הַן שָׁמַיִן:

מַר לֵית לֵיהּ תַּקָּנָתָא דְּעוֹלָא. דְּוַקָא הֵיכָא דְּלֵית לֵיהּ עֲדִית אֲבָל הָכָא דְּאִי לֵיהּ עֲדִית מְדַקְּנֵט בִּינוֹנִית וְחִבּוּרִית מִשּׁוּם דְּאִי אִית לֵיהּ עֲדִית נָבֵי ב"ח מִבִּינוֹנִית וְקָסָבַר בֵּינוֹ דְּלֵית לֵיהּ אֶלָּא בִּינוֹנִית וְחִיבּוּרִית כְּאִן עֲמָא דְּאָמַר בְּהַנִּיקְוֵין (גיטין מט:) מִפְּנֵי מָה ב"ח אֵין דִּינוֹ בְּעֲדִית כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה שְׂדֵה נָאָה וְדִירָה נָאָה לְחַבֵּירוֹ וְיֹאמַר אֶקְפּוֹץ וְאוֹלִינוּ כְּדֵי שֶׁאֲגַבֶּה אוֹתָהּ בְּחוֹבוֹ:

מַה דְּרָכוֹ שֶׁל אָדָם לְהוֹצִיא פְּחוּת שֶׁבַּכֻּלָּם. אע"ג דְּשׁלִיחֵיהּ ב"ד הָיָה מוֹצִיא לֹא הָיָה מוֹצִיאוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁהוֹלִוּ נוֹתֵן לוֹ:

לְהוֹצִיא פְּחוּת שֶׁבַּכֻּלָּם. וא"ת אַפִּי' פְּחוּת שֶׁבַּכֻּלָּם מֵימַר הוּא כְּדְאָמַר לְעֵיל כָּל מִילֵּי מֵימַר הוּא וי"ל בְּשֶׁמּוֹצִיא כֵּלִים דְּרָכוֹ לְהוֹצִיא הַגְּרוּעִ וּכְשֶׁמּוֹצִיא קַרְקַע נְמֵי דְּרָכוֹ לְהוֹצִיא זִיבּוּרִית וְנִרְאֶה דְּהָכָא דְּבְשֶׁלּוֹ הַן שָׁמַיִן דְּהָכִי אִית לֵיהּ לר"נ בְּבִתּוּבוֹת (דף קי.):

בּוֹלֵן נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים. וא"ת וְהָא נִזְקִין מְלוָה עַל פֶּה נִינְהוּ וּמְלוָה עַל פֶּה לֹא גָּבֵי מִמַּשְׁעְבְּדֵי וי"ל דִּבְשֶׁלָּמָד בְּדִין מְלוָה עַל פֶּה (לקמן קיב) וּבְכָמָה דּוּכְתֵי דְּרַבָּאי בְּתַרְא (לקמן קיב) וּבְכָמָה דּוּכְתֵי אִי נְמֵי מְלוָה הַכְתוּבָה בְּתוֹרָה כִּכְתוּבָה בְּשֶׁטַר דְּמֵיָא וְחַיָּיב:

אֵין לוֹ גּוּבֶה מִשֶּׁלְּפָנָיו. אוֹמֵר רִיבָ"א שֶׁאִם בָּאוּ כּוּלָּם בְּבַת אַחַת כָּל הַקּוֹדֵם בְּשֶׁטַר גּוּבֶה מִן הָאַחֲרוֹן תְּחִילָּה וְאִם נִזְקַק קָדְמוּ גּוּבֶה מִן הָאַחֲרוֹן אֲפִי' הָיָה זִיבּוּרִית וְאִם בָּא ב"ח אַחֲרֵי יְגִבֶּה נְמֵי מִן הָאַחֲרוֹן אִם יֵשׁ לוֹ וְאִם אֵין לוֹ גּוּבֶה מִשֶּׁלְּפָנָיו וְאֲפִי' מִן הָעֲיִדִית וְהָאִשָּׁה מִשֶּׁלְּפָנֵי פָּנִים וְאֲפִי' הֵן עֲיִדִית:

דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּחַד מִינַּיְיהוּ קָדִים. דְּאֵין כּוֹתְבִין שְׁעוֹת אֶלָּא בֵּירוּשָׁלַיִם.

מְכָרָן לְאֶחָד בְּבַת אַחַת מִיבָּעֵיָא. הַשְׁתָּא לֹא אַסִּיק אֲדַעְתַּיהּ טַעְמָא דְּאִי שְׁתַּקְתָּ דְּאֲפִילּוּ כְּתוּב הַכֹּל בְּשָׁטַר אֶחָד יְכוֹל לְכַבּוּשׁ הַשְׁטָר וּלְהַחֲזִיר הַזִּיבּוּרִית לְבַעֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ לֹא קָנָה מְעוֹלָם:

בְּרַיְתְּמֵי דְּלֹאו בְּנֵי פַּרְעוֹן נִינְהוּ. אע"ג שֶׁזֶּה מֻחָזִיר לָהֶם קַרְקַע הַוּוּ לְהוּ כִּיתּוֹמִים שֶׁקִּבֵּל קַרְקַע לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן דְּאִין בְּעֵל חוֹב חוֹזֵר וְגוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶן וְאַף עַל גַּב דִּכְשֶׁגָּבוּ קַרְקַע בְּחוֹבַת אֲבִיהֶן אָמְרִינַן בִּיש נוֹחְלִין (ב"ב דף קכה.) הָבֵעל חוֹב חוֹזֵר וְגוֹבֶה מֵהֶן.

רָבָא מְזַה גּוֹבֶה וּמְזַה גּוֹבֶה. וְאע"ג דְּאָמְרִינַן אֵין גּוֹבִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֵׁישׁ נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין אֲפִי' הֵן דִּבּוּרִית שֶׁאנִי הָכָא דְּכוּלְּהוּ

אֶבֶל זֶבֶן עִידִית וְזִיבּוּרִית. נִרְאֶה דְּאִיירִי שֶׁפֵּר אֲפִי' דְּשָׁכִיב בֵּינוֹנִית מ"מ הוּצְרַךְ טַעֲמָא דְּלִקְחֵי טִפֵּי מִבֵּינוֹנִית וּבע"כ שֶׁל שְׁמָעוֹן הָיָה יָכוֹל לִיקַּח טִפֵּי פּוּרְתָּא מִבַּדְאָמְרִינַן לְעֵיל דְּאָמַר א"כ נַעֲלֹתָ דַּלְת בִּפְנֵי לִין וְלֹא אֵיצְטְרִיךְ לְטַעֲמָא דְּלִקְחֵי טַרְחֵי וְחָבֵל אַרְעָא דְּלֹא חָזֵי לָךְ אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָאָמַר ב"ח אוֹהֵב זִבּוּרִית מִבֵּינוֹנִית וּבע"כ שֶׁל שִׁמְעוֹן הָיָה יָכוֹל וְזִבּוּרִית וּבֵינוֹנִית לֹא אֵיצְטְרִיךְ דִּכְמוֹ שֶׁהָיָה שִׁמְעוֹן יָכוֹל לְדַחוֹתוֹ אַצֵּל בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית גַּם לְזֶה יָכוֹל לְדַחוֹתוֹ דְּמָה מֹכֵר לוֹ רִאשׁוֹן לִשְׁנֵי כָּל זְכוּת שֶׁתָּבַע לְיָדוֹ.

מָצִי א"ל הַנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לִגְבּוֹת. לְאו דַּוְקָא קָאָמַר הָא לִישָׁנָא דְּלֹא שַׁיְּיךְ לְמֵימַר הָכִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאָמַר לְהוּ גְּבֵי בְּעָלִים וְלֹא גְּבֵי לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן וְעִיקַּר טַעֲמָא לֹא דְּזֶה אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמָה מֹכֵר רִאשׁוֹן לִשְׁנֵי כָּל זְכוּת כֵּן וְהוּא הָיָה יָכוֹל לְדַחוֹתוֹ אֵצֶל בֵּינוֹנִית אַחֲרִיתִי אֲבָל אִי לֹא שְׁבִיק בֵּינוֹנִית דְּכוּתֵיהּ לֹא מָצֵי לְדַחוֹתוֹ אֵצֶל זִבּוּרִית דְּרִאשׁוֹן נַמִי לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַחוֹתוֹ אֵצֶל זִבּוּרִית דְּאִי מִשּׁוּם אֵין שְׁתֻקָּת יאמַר לוֹ לְכִי תֵּהָדֵר: **דַּיְנָא** הוּא דְּאָזֵיל רִאוּבֵן וְקָא מְשַׁתְּעֵי וְדִינָא הָכִי הָא מַאי נָפְקָא מִינָּהּ הָא כָּל מַה שֶׁיָּכוֹל רִאוּבֵן לְטַעֵן לְטַעֲנֵן לֵיהּ לִשְׁמְעוֹן דְּטַעֲנֵן לֵיהּ לִלּוֹקֵחַ וְכֵן לִיתּוֹמִים בֵּין פְּרוּצִי בֵּין מְזוּיָּפִין דְּצִרְיכִי עִידֵי קִיּוּם דְּאִי לָאו הָכִי לֹא שַׁבְּקָת חַיִּים לְכָל בְּרִיָּה וּבְפֶרֶק גַּט פִּשּׁוּט (ב"ב דף קעד:) נַמִי מוּכָח כֵּן דְּקָאָמַר שְׁכִיב מֹרַע שֶׁאָמַר מָנֶה לְפְלוֹנִי בִּידֵי אָמַר תְּנוּ נוֹתְנִין לוֹ לֹא אָמַר תְּנוּ אֵין נוֹתְנִין וּמוֹכֵי לֵיהּ בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁטָּרָא אָמַר תְּנוּ לֹא קַיְּימֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ לֹא אָמַר תְּנוּ לֹא קַיְּימֵיהּ מְזוּיָּף וּבְפ"ק דִּב"מ מַשְׁמַע דְּטַעֲנִינַן לְהוּ לְיִתּוֹמֵי מְזוּיָּף וּבפ"ק דִּב"מ (דף יד. ד"ה דינא) דְּאָרְבְּתִי וְכֵן אֵין לוֹמַר דְּנ"מ שֶׁעֲדַיִן שֵׁל ב"ח קְרוֹבִים לִרְאוּבֵן וּרְחוֹקִים לִשְׁמְעוֹן דְּהָא לִשְׁמְעוֹן נַמִי אֵין יְכוֹלִין לְהַעִיד בֵּינָן דְּאִי טָרְפָה לֵיהּ מִשְׁמְעוֹן אָזֵל בְּתַר רִאוּבֵן וְכֵן אם יִהְיֶה לִשְׁמְעוֹן עֵדִים שֶׁמְּעִידִין זְכוּתוֹ וְהֵם קְרוֹבִים פְּסוּלִין לְהָעִיד אֲפִילּוּ לִרְאוּבֵן בֵּינָן דְּיֵשׁ רֵיוַח לִשְׁמְעוֹן שֶׁמְּעַמִּיד הַקַּרְקַע בִּידוֹ דִּכְתִיב סוּף פֶּרֶק קַמָּא דְּמַכּוֹת (דף ז.) גְּבֵי אֵילְיָא וְטוֹבִיָּה קְרוֹבִים דְּעָרֵב הָוֵי פְּסִיל לְהוּ אֲפִילּוּ לְגְבֵי לְוֶה וּמִלְּוֶה מִשּׁוּם דְּכִי לֵית לֵיהּ לְלוֶה אָזֵל מִלְּוֶה בְּתַר עָרְבָא א"כ מַאי נָפְקָא מִינָּהּ וְיֵשׁ לוֹמַר דְּנָפְקָא מִינָּהּ לְרַאֲיָה אַחֲרוֹנָה כְּגוֹן שֶׁאָמַר שִׁמְעוֹן אֵין לִי עֵדִים וְאֵין לִי רְאָיָה וְלֹאחַר זְמַן מָצָא רְאָיָה או עֵדִים דְּשִׁמְעוֹן אֵין יָכוֹל לְהָבִיאָם אִי נַמִי כְּגוֹן שְׁטוּעָן לְבַיִת לִי עֵדִים יָכוֹל לְהָבִיאָם וּרְאוּבֵן שֶׁלֹּא אָמַר אֵין דִּין גְּדוֹל קָאָזְלִינַן וְשִׁמְעוֹן לֹא מָצֵי לְמִטְרַח כְּמוֹ רְאוּבֵן: וְעַיֵּין בְּתוֹסְפוֹת ב"מ יד. ד"ה דינא וּבִכְתוֹבוֹת צב: ד"ה דינא:

בְּנָזְקָן נַמִי נִינְהוּ הָכִי. אִי בְּעֵית לְמִשְׁקַל בֵּינוֹנִית שְׁקוֹל וְאִי לָא מְהַדַּרְקָא שְׁטָרָא דִּזִּבּוּרִית לְמֵימַר לֵיהּ אִי שְׁקַלְתְּ זִבּוּרִית בְּע"כ וְאַמַּאי יְהִיב לֵיהּ עִידִית אֶלָּא מִדְּלָא טָעֵין הָכִי בְּע"כ עִסְקִינַן בְּגוֹן שְׁמַת הַמּוֹכֵר וְכֵיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחַ קַרְקַע אֵין הַיִּתּוֹמִים בְּנֵי פַּרְעוֹן דְּמִסְתַּלְּקִי דַּיְתְמֵי לְבַעַל חוֹב לֹא מִשְׁתַּעְבְּדֵי לָהֶם קַרְקַע הַוּוּ לְהוּ כִּיתְמֵי שֶׁקִּבְּלוּ קַרְקַע לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם וּלְקַמָּן פָּרִיךְ מִנְּזָקִין וְלֹא פָּרִיךְ מִכ"ח דְּמַאי לֵימָא אִי שְׁקַלְתְּ זִבּוּרִית שְׁקוֹל וְאִי לֹא מְהַדַּרְקָא שְׁטָרָא לְמֵימַר לֵיהּ מִדְּלָא טָעֵין אֶלָּא מִדְּלָא טָעֵין הָכִי בְּע"כ וְאַמַּאי יְהִיב לֵיהּ עִידִית מִצְעִי א"ל הַאי לִכְשֶׁתַּחְזִיר דְּהָא הַשְׁתָּא נַמִי זִבּוּרִית קָבְעָא לְמִפְרַע לִי: **הִלְכָךְ לֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי.** לְשׁוֹן קוּשְׁיָא הוּא: **אֶלָּא.** לְהָכִי לֹא גְּבֵי מִעִידִית מִשּׁוּם דְּהָוֵי כִּדְמָאן דְּאָמַר מֵאי אָמְרַן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֵׁישׁ נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין מִשּׁוּם הַקַּרְקָע **אֲנָא בְּהַאי תַּקַּנְתָּא לֹא נִיחָא לִי.** שְׁקִילוּ כְּדִינַיְיכוּ: **דְּאָמַר רָבָא.** בְּמַסֶּכֶת כְּתוּבוֹת: **מַאי בְּגוֹן** זוּ. עַל הֵי מִלְּתָא אָמַר רָבָא: הַאי מְכַלֵּל דְּאִיכָּא אַחֲרִיתִי לֹא נִרְסִינַן לֵיהּ: **אִינִי נִיזּוֹנִין.** מִשְׁלַח: **וְאֵינִי עֲשֵׂה.** מִלְּאכָה דְּמִשּׁוּם תַּקָּנָתָא דִּידֵי וְעֲשֵׂה עִידִית לְפָנַיי לֵיתוּ פּוֹלְחָנוּ וְלֵיעְבּוּד מֵעִידִית דְּהָא אַחֲרוֹנָה הִיא וּבֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית לֵיתְנְהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֵי תַּקִּינָא לִי רַבָּנָן מְזוֹנוֹת מִשְׁלַח תַּחַת מַעֲשֵׂה יָדֵי בְּהַהוּא תַּקָּנָתָא לֹא נִיחָא לִי: **פְּשִׁיטָא** . בְּנִיחוּתָא: **מֵכֶר לוֹקֵחַ.** שֶׁלָּקַח עִידִית בְּאַחֲרוֹנָה בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית וְשֵׁיֵּר עִידִית לְפָנָיו כו': **דְּהָא אַחֲרוֹנָה הִיא.** שִׁיעְבּוּדִידְהוּ עָלָה רַמְיָא וּבֵינוֹנִית הָא לֵית לֵיהּ הַשְׁתָּא דְּמָצֵי לְמֵימַר גְּבֵי מִינָּהּ דִּלְא נִיחָא לִי בְּתַקָּנָתָא דו': **מַאי.** מִי אוֹזְלִי כּוֹלְּהוּ בְּתַר לוֹקֵחַ ב' שֶׁהֲרֵי הוּא לָקַח שִׁיעְבּוּדִידְהוּ וּמִלּוֹקֵחַ רִאשׁוֹן לֹא גְּבוּ דְּאָמַר בְּעִינָא בְּתַקָּנָתָא דְּרִבָּנָן וְעִידִית בְּנֵי חוֹרִין הֲוַאי וְאֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים כָּל זְמַן דְּאִיכָּא בְּנֵי חוֹרִין מָצֵי א"ל לֹא נִיחָא לִי בְּהַאי תַּקָּנָה לוֹקֵחַ שֵׁנִי נַמִי מָצֵי א"ל גְּבֵי בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית וְאע"פ דְּכִי זַבְנֵי בֵּינוֹנִית אֲנַסְתָּא דְּכֻלָּא זַבְנֵי לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן וְאֵין נִפְרָעִין מִבְּנֵי חוֹרִין הֲוַאי וְלֹא מָצֵי לְמִטְרַח עָלָיו לוֹקֵחַ שֵׁנִי מֵאַחֲרִיתָא דְּהָא בְּתַקָּנָתָא דְּרִבָּנָן אִי אִפְשִׁי בְּתַקָּנָתָא חֲבֵרִים הַשְׁתָּא נַמִי אָמַר לְהוּ לוֹקֵחַ שֵׁנִי זִילוּ לְגַבֵּי לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן וְגִבּוּ בֵּינוֹנִית: **וְכֵן** שָׁדֶה אַחַת לְלֹוִי. וְהַהִיא שָׁדֶה בֵּינוֹנִית הֲוַאי וְלֹא שַׁיֵּיר שִׁמְעוֹן בֵּינוֹנִית אֶצְלוֹ דְּהָכִי מִפָּרֵשׁ לָהּ לְקַמִּיהּ: **רָצָה.** מִלּוֹי גּוֹבֶה אוֹתָהּ שָׁדֶה דְּא"ל שֵׁיעְבּוּדִי שֶׁקִּבַּלְתָּ: **רָצָה.** מִשְׁמְעוֹן גּוֹבֶה מִזִּיבּוּרִית דְּא"ל אֵת בְּעַל הַדְּבָרִים דִּידִי אַתְּ דְּשִׁקַּלְתָּ כּוּלְּהוּ נְכִסֵי דְּרִאוּבֵן: **וְלֹא אֶתְמְרֵן: אֶלָּא לְהָכִי.** דְּגוֹבֶה מִלּוֹי: **אֶלָּא לְהָכִי.** לְזֶה בֵּינוֹנִית: **לְהָכִי דַּיְינִיךְ.** דִּקְדְּקוּ: **וְקַשְׁתָּנִי דַּיְינָא בַּהֲדֵיהּ.** דְּבָעל חוֹב לְסַלְּקוֹ מֵאוֹתוֹ קַרְקַע בְּדִבְרִים אם יֵשׁ לוֹ לִרְאוּבֵן שׁוּם תְּבִיעָה עַל בַּעַל חוֹבוֹ לוֹמַר פַּרְעִתִיךָ דְּקַיְּימָא לַן בְּמַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת (דף מא.) דְּאע"ג דְּנָקִיט שְׁטָרָא אִי א"ל אִישְׁתַּבַּע לִי דְּלֹא פַּרְעִתִיךָ בְּעֵי אִישְׁתְּבוּעֵי: **וְלֹא מָצֵי א"ל.** ב"ח לְרִאוּבֵן: **לְאו בַּעַל דְּבָרִים דִּידִי אַתְּ.** בְּקַרְקַע זוֹ שֶׁבְּבֶר רְצָתָה מִרְשׁוּתְךָ וְאָנָא שִׁיעְבּוּדִי שְׁקִילְנָא: **מִשּׁוּם דְּא"ל.** לִרְאוּבֵן: **כִּי מַשְׁכַּת מִינַּיהּ עֲלֵי חֲדֵי.** מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִשִּׁמְעוֹן יְחֵזוֹר עָלַי שֶׁהֲרֵי קִבַּלְתִּי עָלַי אַחֲרָיוּת: עַיֵּין

וְיֵצְאוּ

וְיֵצְאוּ

עסיקין. עוררין לומר שלנו היא: **חייא** דקיסרי. שק קשורה מלא רוזני: **ואיבא** דאמרי אפילו באחריות נמי. אפי' קבל אחריות עליו לומר הואיל וסופו לחזור עליו עבשיו נמי יחזור וישלנה אפ"ה אינו יכול לחזור בו: **דאמר** ליה. מוכר: **אחני** שבתבו לך ב"ש שטר טירפא שבדרין נטלו ממך ואשלם לך: **רב הונא** אמר. לא קשיא קראי דלעיל בפה ומשטר דהכי קאמנא רחמנא או בפה יתן לו או מיטב שדותיו והא דלא איירי רב הונא עד הכא משום דבעי לאסוקי למילתא דרבי ישמעאל ור"ע דבעו לעיל בשהנו שמין אותו (בינונית) בשלו הן שמין כו' ועד הכא קמיירי ואזיל: **שוה** בפה. ואת אמרת בפה בדלית ליה. לא בפה ולא שדות: **מהו** דתימא אמרינן ליה. למוזיף זיל מרה וזבן. סובין בכפה ואיתיי ליה בפה קמ"ל : **לענין** מיטב. דאפי' יש לו עידית משלם בכפה אי בעי: **תימא** דרב הונא. דהוה ליה למימר וכן אמר רב אסי: **ונטל** קרקע. בשביל חובות אביהם: **דאזיל** ואי. אתו: **ושקיל** פלגא בכפים. עם אחיו והיינו דקאמר הרי הן בקרקע דבעל בכפים נמי יפרע חצי חובו של אביו: **ואי** בריא ואי לא בריא. בתמניה בעל בכפים לא הוה בריא ואי לא בריא. לא תני בריא לפרעון חוב אביו אבל בעל קרקע דני בריא: **איבא** דאמרי. דלאידך גיסא פרכינן דבעל בכפים לא ליתיהי דאמר ליה לבעל קרקע לחכי שקלי כו': **לשני** אחין שקלוקו. קרקע: **ובא** ב"ח ונטל חלק האחד. דמשלם לו האחר חצי חלקו או קרקע או משלך ליה בזוזי והיינו הרי הן בקרקע דמצי משלך ליה בזוזי בבקרקע: **בשלה** שהלוקח. אותה החלוקה בטילה וחוזרים וחולקים בשוה החלק הנשאר: **ויתר**. אבד: **רבינ בקרקע**. יחזיר לו רבינ חלקו או קרקע או מעות: **ורבינ במעות**. או רבינ יתנו במעות כמו דתנן ביבמות (דף נ:) חלץ ועשתה בה מאמר ונתן גט ובעל: **ביורשים** דמו. ועל שניהם לפרוע הלקח מחצית חלקו יחזיר לו: **אי** בלקוחות דמו. ואין לו עליו כלום הלקח רבינ מאותו חלק המגיעו יפרע דה"ל קפק ממון ובל ממון המוטל בספק חולקים ואין נוטל עמו אלא רבינ והלה יכול לסלקו או בקרקע או במעות. ל"א ורבינ במעות ממש לבד ורבינ בקרקע והיינו הרי הן בקרקע מספקא ליה אי ביורשין דמו ורחייב להחזיר לו מחצית חלקו קרקע ולא יכול לסלקו במעות או בלקוחות דמו ומידו בלוקח באחריות דמי וחייב להחזיר לו מחצית מה שאיבד אבל במעות יכול לסלקו הלקח יחזיר רבינ בקרקע ביורשים ורבינ במעות כמוכר באחריות ולשון ראשון שמעתי: שלישי

ויצאו עליה עסיקין. פירוש עוררים אבל אין לפרש אנפים דא"כ אפי' באחריות משהחזיק בה אמאי יכול לחזור לימא ליה מזלך גרם: **משהחזיק** בה אין יכול לחזור. בפ"ק דב"מ (דף יד:) פרש"י אע"ג שלא נתן מעות דקרקע נקנית בחזקה וקשה אמאי נקט חזקה יותר מכפה ושטר ועוד מאי קבעי מאימת הוה חזקה מתניתין היא בפרק חזקת הבתים (ב"ב דף מג.) נעל דלת ופרץ ועוד מאי קבעי תפי משכאר דהכא דתימא ועוד דרישי אמצריה משמע דריקה בעלמא שהוא סביב המצרים ונראה לפרש דמיירי שקנאו בקנין גמור בחליפין או בשטר או בחזקה או רפק בה פורתא ודעתו של אדם אע"פ שקנאו בקנין גמור אם יצאו עוררין יכול לחזור בו כל זמן שלא הלך אמצרי השדה לארבה ולרחבה לראות ענייני השדה והיינו דרישי אמצרי ובלא נתן מעות איירי דאי בנתן מעות איירי אפי' באחריות נמי אמאי יכול לחזור בו משהחזיק בה וכי לעולם יכול לחזור בו ואת"ל ולימא ליה שקול ארעא בזוזך וי"ל בגון שהוזלו אי נמי כיון שיצאו עליה עוררין אין שוה כמו שהיתה שוה בשעה שקנאה:

רב הונא אמר אי בפה או מיטב. פ"ה שבא לתרץ קראי דלעיל וצ"ע שלא הספיק לתרץ בסיפי דבריו עד שהקשה לו ואית דגרסי אמר רב הונא וקאי אמתניתין דתנינא במיטב הארץ ואמר רב הונא דלאו דוקא מיטב אלא או בפה או מיטב ובספר רב אלפס פירש דרב הונא בריה דרב יהושע ורב פפא דלעיל ז:) פליגי אדרב הונא דהכא ואיהו סבר דלעיל כל מילי מיטב הוא ואפי' סובין ורב הונא סבר דלא הוי מיטב אלא או בפה או קרקע ופסק רב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע שהם בתראי ור"ת אין סובר כן דמפרש שיש ג' דינין בענקין או בפה או מיטב ואי לית ליה אפי' סובין וב"ח אי איתי ליה זוזי לא מצי לסלקו אלא בזוזי כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו.). גבי ההוא תולה מעותיו בגברי הוה ואי לית ליה זוזי לא יאמר ליה זיל טרח וזבין ואיתיי זוזי כדאמר התם ולוקח שנמצא מקוח מקח טעות כמו כן דינו כדאמרינן לקמן בפרק הפרה (דף מו: ושם) ופועל אי לית ליה לבעל הבית זוזי אמר ליה זיל טרח וזבין ואיתי דכמוכר דמי והתניא להחזיר לו (ב"מ דף קיח.). דאין יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך: **פשיטא** ליה דאי בקרקע בלא מעות. ואי"ת אמאי לאו ברא. וא"ת ואמאי פשיטא ליה והא שמואל אמר בסמוך בא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהם ויתר וי"ל בשחלקו קרקע ודוקא איתי ליה דיתיר דשניהם עומדים בספק זה כמו זה ועל דעת כן חלקו דמי בספק ולא בעל הכספים דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח פשיטא דעל דעת כן חלקו

ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו מ"ט דאמר ליה חייא דקיסרי לרב הונא אמר לי אבא דאמרי אפילו באחריות נמי אפי' באחריות נמי דאמר ליה אחני טירפך ואשלם לך רב הונא אמר או כפה או מיטב או מיטב איתיביה רב נחמן לרב הונא ישיב לרמות אי מיטב אי כפה אפילו סובין הכא במאי עסקינן בדלית ליה אי דלית ליה כפה אפילו סובין הכא במאי עסקינן בדלית ליה ואיבא דאמרי אפי' באחריות נמי דאמר ליה אחני טירפך ואשלם לך רב הונא אמר או כפה או מיטב מהו דתימא אמרינן ליה תימא ליה שקול ארעא בזוזך וי"ל בגון שהוזלו אי נמי כיון שיצאו עליה עוררין אין שוה כמו שהיתה שוה בשעה שקנאה:

רב הונא אמר או בפה או מיטב. פ"ה שבא לתרץ קראי דלעיל וצ"ע שלא הספיק לתרץ בסיפי דבריו עד שהקשה לו ואית דגרסי אמר רב הונא וקאי אמתניתין דתנינא במיטב הארץ ואמר רב הונא דלאו דוקא מיטב אלא או בפה או מיטב ובספר רב אלפס פירש דרב הונא בריה דרב יהושע ורב פפא דלעיל ז:) פליגי אדרב דהכא ואיהו סבר דלעיל כל מילי מיטב הוא ואפי' סובין ורב הונא סבר דלא הוי מיטב אלא או בפה או קרקע ופסק רב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע שהם בתראי ור"ת אין סובר כן דמפרש שיש ג' דינין בענקין או בפה או מיטב ואי לית ליה אפי' סובין וב"ח אי איתי ליה זוזי לא מצי לסלקו אלא בזוזי כדאמר התם ולוקח שנמצא מקוח מקח טעות כמו כן דינו כדאמרינן לקמן בפרק הפרה (דף מו: ושם) ופועל אי לית ליה לבעל הבית זוזי אמר ליה זיל טרח וזבין ואיתי דכמוכר דמי והתניא להחזיר לו (ב"מ דף קיח.). דאין יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך: **פשיטא** ליה דאי בקרקע בלא מעות. ואי"ת אמאי לאו ברא. וא"ת ואמאי פשיטא ליה והא שמואל אמר בסמוך בא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהם ויתר וי"ל בשחלקו קרקע ודוקא איתי ליה דיתיר דשניהם עומדים בספק זה כמו זה ועל דעת כן חלקו דמי בספק ולא בעל הכספים דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח פשיטא דעל דעת כן חלקו**

שאם יפסיד בעל הקרקע שיחזור על בעל בספים:

ורבי חלקו של אחד מהם. ואם תאמר והא כל אחד חייב לפרוע חוב אביהן ואין יכול לישול חלק האחד דבקרקעי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכד.). יצא עליהם שטר חוב בכור נותן פי שנים וישׂ לומר דמיירי הכא שעשאו אפוטיקי:

ורב אמר בטלה מחלוקת. משמע דלא מצי לסלוקי בזוזי מדקאמר בטלה מחלוקת ותימה מ"ש מדרב אסי דאית ליה שיכול לסלקו בזוזי באותו רבינ שנטל מכח ירושה וישׂ לומר דרב אסי סבירא ליה דאפילו הוו יורשים מצי לסלוקי בזוזי משום דאמר ליה אנא לבעל חוב נמי מסלקנא בזוזי ורב אין חושש לאותה סברא ואע"ג דמיירי בשעשאו אפוטיקי לא מיירי בעין אפוטיקי דהמקבל (ב"מ דף קי:) דמשמע התם דלא מצי משלך ליה בזוזי ואם תאמר מכל מקום יתן מעות ויפדה הקרקע מבעל חוב דקיימא לן פרק המפקיד (שם דף לה:) דשנינא הדרא לעולם ויש לומר דנפקא מינה היכא דזבנה או אורתא דאמר התם דלא הדרא.

ביורשים הוו. דאי בלקוחות באחריות הוו אמאי בטלה מחלוקת ישלם לו מעות: **רב** אסי מספקא ליה כו'. בלשון ראשון פ"ה שנוטל חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא ליה אי ביורשין הוו אי בלקוחות שלא באחריות הוו ושקלה מנ"ל לגמרא שמספקא ליה לרב אסי בלל ביורשים דלמא פשיטא ליה דלאו ביורשים ניתנו אלא מספקא ליה אי הוו בלקוחות באחריות או בלקוחות שלא באחריות לכך נראה בלשון אחרון: **הלכך** נוטל רבינ בקרקע ורבינ במעות. דלא שייך ביה המוציא עליו הראיה:

אילימא

אילימא שליש ביתו. משמע דאין צריך לבזבז כל ממונו לקנות אתרוג אפילו לא ימצא בפחות והזיקא מצוה עוברת ואפילו שליש ביתו משמע דלא מחייב ואמרינן נמי (כתובות דף נ.) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ובסוכה (דף מא:) חשיב ליה רבוותא דר"ג שקנה אתרוג באלף זוז:

אילו איתרמיא ליה. אפילו מיירי בעשרייתא דרבי דראשכחן בפרק מציאת האשה (כתובות דף סח.) מ"מ ידוע שלא היה חייב לבזבז כל כך:

עד שליש במצוה. פירוש שאם מצא אתרוג כאגוז כמו ששיערו חכמים ואחד גדול ממנו שליש יקנהו:

משל הקב"ה. אוכל פירות בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב: **בשור** קשור ובור מכוסה. פי' בראיה דאי בשלא בראוי לאו בלום היא ועוד מדפריך מ"ש הכא כלומר ובשניהם היה להם ליפטור מדתדחי מוקי לה בשור מותר ובור מגולה:

שור עבירה לנתזוקי. פרש"י אפי' בלא חרש דרכו לנתזוקי מאליו ובן בור דרכו לנתזוקי מאליו וקשה דע"ב בקשהו בבראוי מיירי כדפירש לקמן (דף נב.) תנן בסדהו בראוי פטור ותרתי לפרש דדרכו לנתזוקי ע"י חרש קאמר דגרע משום דמסר לחרש אבל גחלת לא גרע כ"כ דאין דרכו ללבות גחלת כמו שדרכו לנתזוקי שור ולנתזוקי בור דבמדה דשכיח לה חרש מעמיא עמיא ואזיל:

ולרבי יוחנן דאמר אפי' מסר לו שלהבת פטור כו'. תימה מאי קשה ליה הא שלהבת לרבי יוחנן כמו גחלת לר"ל ובשור קשור ובור מכוסה יבול להעמידו ומשום דחרש עביד לנתזוקי ולנתזוקי כמו שאמר לר"ל ור"ל דמשמע ליה דטעמא דרבי יוחנן דפטר משום שהקשן שומרו ואין הקשן עושה היזק אלא אדרבה עושה שמירה והשתא ניחא דלא תיקשי לרבי יוחנן דמוקי לה בשור מותר ובור מגולה ואמאי נקט שמסרו לחש"ו והא בלא מסרו נמי חייב דנקט מסרו לרבותא אע"פ שעשתה שמירה קצת ובהאי סברא פליג אריש לקיש:

חומר בשור. האי שור היינו קרן דמזדמה בבולה שמעתין: **ודרכו** לילך ולהזיק. הא דלא חשיב שהוא בעלי חיים מה שאין כן בבור משום דחזי בכלל ודרכו לילך ולהזיק ובהנתנו להזיק לא שייך למתני גבי בור שאין בעלי חיים:

מה שאין כן בבור. שאין משלם כופר וכן אש דקתני בסמוך משא"כ באש וא"ת ונילף משור ונחייבו בכופר ואף על גב דאיכא למימר שכן ב"ח דהא משקינן לקמן בפרק כיצד (דף כו.) דאיכא כופר ברגל שמע מינה דילפינן רגל מקרן ולא פרכינן מה לקרן שכן בעותנו להזיק וחייב ברה"ר וים לומר דאש ובור פטורין דדרשינן עליו ולא על בור עליו ולא על האש כדדרשינן לקמן בסוף כיצד (שם) עליו ולא על האדם וא"ת שור ולא אדם דכתיב בבור למ"ל ת"ל מעליו וים לומר דאיצטריך שור ולא אדם לפטור עבד שנגף בתוכו או עובד כוכבים דהקנו לישראל:

חומר

אילימא שליש ביתו אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצוות ליתיב לכוליה ביתיה אלא אמר ר' יוחנן בהידור מצוה עד שליש במצוה בעי רב אשי שלישי משלו מלגיו או שלישי מלבר תיקו במעלבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שליש משלו מבאן ואילך משל הקב"ה: **מתני'** כל שחבתי בשמירתו הכשרתיו את נזקו הכשרתיו במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו נכסים שאין בהן מעלה נכסים שחן של בני ברית נכסים המיוחדים ובכל מקום חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק בשחזיק חב המזיק לשלם תשלום נזק כמו שנא' ת"ר כל שחבתי בשמירתו הכשרתיו את נזקו כלומר אני חייב לשלם. מפי מורי: הכשרתיו במקצת נזקו חבתי בתשלומי כו'. האי הכשרתיו לא דמיא להכשרתיו קמא ודאי דזימנתי הוא כלומר אז זימנתי את מקצת נזקו אע"פ שלא זימנתיו כולו חבתי לשלם את נזקו כהכשר כל נזקו דאלו זימנתיו כולו ובמערא מפרש היכי דמי: נכסים שאין בהם מעלה. כלומר אם הזקתי נכסים שאין בהן מעילה אני חייב לשלם אבל אם הזקתי נכסי הקדש איני חייב דנפקא לן בולהו נזקין משור רעה: של בני ברית. לאפוקי גברי דאינו חייב בנזקין: ונכסים המיוחדים. שיש להם בעלים לאפוקי ההפקר שאם הזקתי נכסים ההפקר פטור ובגמרא מפרש לה: ובכל מקום. חב המזיק כמו שהזיקו נכסיו את נכסי בני הברית ואת נכסיו המיוחדין: חוץ מרשות המיוחדת למזיק. שאם נכנס שורו של ניזק ברשות המזיק והזיקו שור של מזיק פטור דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי: **ורשות** הניזק והמזיק. מפרש בגמרא: כשהזיק חב המזיק. דא דרשינן ליה ברישא פירקין לאתויי קרן ובשהזיק חב המזיק דרישא לא דרשינן ליה דלאו יתירתי היא: **גמ'** מה שאין כן באש. כדמפרש לקמן: נחלת. שאינה בועדת אלא אם כן ליבה אותה: שלהבת. שמסר אור מלובה לחרש דפטור בתמיה: והאמר ריש לקיש. בהכונס צאן לדיר (לקמן נה:) לא שנו. דהשתולחן הבעירה בידי חרש שוטה וקטן דפטור מדיני אדם: אלא כשמסרה לו נחלת וליבה. מבורר שהזיקה בחרש: בני ברי היזיקא. מזוקן: שור דרביה לנתוקי. בני. מזוקן: והנה ליה לאסוקי אדעתיה שאפשיל אין החרש מתירו סופו להתיר את עצמו הלכך שמירה רעותא היא ואפילו התירו חרש חייב בעל השור: לנתויי. לנפול הלכך שמירה רעה היא אפילו גילהו חרש בעל הבור חייב לשלם שלא שמרו בראוי: משמיא עמיא ואולא. ומאי דליבה חרש לא רמיא עליה דבעל גחלת לאסוקי אדעתיה: ולרבי יוחנן דאמר. בהכונס אפילו מסר לו שלהבת פטור דהשתא מוקי לה דקתני מה שאין כן באש בשלהבת דרכו ודרכו דמזיק: גבי בור שור ובור מותר ובור מגולה מאי שנא כו': **תנן** גבי בעירה: **צבתא** **חתרו** **חרש** **קנים**. אחיזתו של חרש גרמה החבער שהוא נטלה והוליכה לגדיש שהשור הלך והזיק וכן הבור ולא על ידי חרש הזיק: **צבתא**. אחיזתו וכוחו מלשון צבתא שקורין טנילא"ש: ל"א גרס' צווחא יחודי של חרש שנתייחד עם השלהבת ונטלה ולשון צווחא שולא"ש בדאמרינן לקמן בסוף כיצד (ב"ב דף כא.): **בופר**. במועד שהמית בן חורין: **אבור בהמאה**. אם המית אדם בדכתיב ובעל השור נקי באדם שאומר לחבירו פלוני יצא נקי מנקיבתו ואין לו בדין המאה: **מה שאין כן בבור**. שאין בעל הבור חייב בתשלומי מיתת אדם בדאמרינן שור ולא אדם:

בְּטְבוּל יוֹם. דְּתָנֵינַן תַּמָּן: בְּשַׂר הַקּוֹדֶשׁ שֶׁקָּרַם עָלָיו הַקּוּפָּה, הָא שְׁאָר כָּל הַקּוּפָּה – חִיבּוּר. וְאֵין סוֹפוֹ לְהַתְּכוֹ? וְאֵינָן חַיָּיבִים בַּחַלָּה! דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָעוֹשֶׂה עִיסָּה עַל מְנַת לְחַלְּקָהּ בָּצֵק – פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה.

מַהוּ שְׁיָירָתָהּ? רַב הוּנָא אָמַר: אִם אוֹמֵר אַתְּ: הַשִּׁיפּוֹן מִין כּוּסְמִין – מִצְטָרֵף עִם הַחִיטִּים. שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעָל מִין שְׂעוֹרִין – אֵינוֹ מִצְטָרֵף עִם הַחִיטִּים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: שְׁאָר הַמִּינִין מִצְטָרְפִין – זֶה עִם זֶה.

[דף כ"ג ע"א]

אִית תַּנַּיי תָּנֵי: כָּל הַמִּינִין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּהַהִיא תַּנָּיָיא בְּרָיָיא, מַה בֵּין נָשׁוּךְ מַה בֵּין בָּלוּל? אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוּהּ דְּרַבִּי מַתַּנְיָה: כְּשֶׁחִלְּקָן וְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן נָשׁוּכִין – חַיָּיבִין. בְּלוּלִין – פְּטוּרִין.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ שְׁנֵי קַבִּין וְקַב אֹרֶז, וְקַב תִּרוּמָה בָּאֶמְצַע – אֵינָן מִצְטָרְפִין. דָּבָר שֶׁנִּיטְּלָה חַלָּתוֹ בָּאֶמְצַע – מִצְטָרְפִין, שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בַּחַלָּה.

קַב חָדָשׁ וְקַב יָשָׁן שֶׁנִּשְׁכוּ זֶה בָּזֶה, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יִטּוֹל מִן הָאֶמְצַע. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הַנּוֹטֵל חַלָּה מִן הַקַּב, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חַלָּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ חַלָּה. שְׁנֵי קַבִּין שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתָן שֶׁל זֶה בְּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁל זֶה בְּפְנֵי עַצְמוֹ, חָזַר וַעֲשָׂאָן עִסָּה אַחַת – רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. נִמְצָא אוֹמֵר: חוּמְרוֹ – קוּלּוֹ.

גמרא נִיתְנֵי אוֹרֶז וְלֹא נִיתְנֵי תִּרוּמָה! אִילּוּ תָּנֵינַן אוֹרֶז וְלֹא תָּנֵינַן תִּרוּמָה, חֲוִינַן אָמְרִין: אוֹרֶז, עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ מִמִּינוֹ – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. תִּרוּמָה, עַל יְדֵי שֶׁהִיא מִמִּינָהּ – מִצְטָרֵף, חֲוִי צוֹרְכָה מִיתְנֵי תִּרוּמָה. אוֹ אִילּוּ תָּנֵינַן תִּרוּמָה וְלָא תָּנֵינַן אוֹרֶז, חֲוִינַן אָמְרִין: תִּרוּמָה עַל יְדֵי שֶׁהִיא אֵינָהּ נִגְרֶרֶת – אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת. אוֹרֶז, עַל יְדֵי שֶׁהוּא נִגְרָר – מִצְטָרֵף. חֲוִי צוֹרְכָה מִיתְנֵי

[דף כ"ג ע"ב]

אוֹרֶז, וְצוֹרְכָה מִיתְנֵי תִּרוּמָה.

קַב אוֹרֶז – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. קַב מְדוּמָע – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. קַב תִּרוּמָה – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. קַב הַגּוֹי – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. קַב מִין אַחֵר – מִצְטָרֵף. קַב אִשָּׁה אַחֶרֶת – מִצְטָרֵף. קַב חָדָשׁ – מִצְטָרֵף. קַב דָּבָר שֶׁנִּיטְּלָה חַלָּתוֹ מִן הָאֶמְצַע – מִצְטָרֵף. קַב הֶקְדֵּשׁ – מִצְטָרֵף. קַב חַלָּה – אֵינוֹ מִצְטָרֵף. מַה בֵּין הֶקְדֵּשׁ וּמַה בֵּין חַלָּה? הֶקְדֵּשׁ – רָאוּי לִפְדּוֹתוֹ וּלְחַיְּבוֹ. חַלָּה – אֵינָהּ רָאוּי לִפְדּוֹתָהּ וּלְחַיְּבָהּ.

חֲצִי קַב חִטִּים וַחֲצִי קַב שְׂעוֹרִין וַחֲצִי קַב כּוּסְמִין – נוֹטֵל מִן הַכּוּסְמִין לְפִי מַה שֶּׁהֵן. קַב חִטִּים וְקַב שְׂעוֹרִין וְקַב כּוּסְמִין – תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַה שֶּׁהוּא. לֹא אָמַר אֶלָּא קַב חִיטִּין קַב שְׂעוֹרִין וְקַב כּוּסְמִין בָּאֶמְצַע. הָא קַב חִטִּים וְקַב כּוּסְמִין וְקַב שְׂעוֹרִין בָּאֶמְצַע – לָא בְּדָא.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: חַבְרוֹן דְּרַבָּנִין בָּעֵי: מַה בֵּין כּוּסְמִין בָּאֶמְצַע, מַה בֵּין שְׂעוֹרִין בָּאֶמְצַע? רַבִּי כֹּהֵן בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין: אֵין הַכּוּסְמִין מִצְטָרְפִין עִם הַחִיטִּים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּמִינוֹ, אֶלָּא שֶׁהוּא מְדַמֶּה לוֹ. מִכֵּיוָן שֶׁהוּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ – אֵינוֹ מְדַמֶּה לוֹ.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: אַף לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה כֵּן? כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן: הָיוּ לוֹ חָמֵשׁ חִיּוּב בִּכְפַר חֲנַנְיָא, וְחָמֵשׁ חִיּוּב בִּכְפַר בְּנוֹתֵנֵי, וְחָמֵשׁ פְּטוּר בְּצִיפּוֹרִין. כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן: דָּבָר

[דף כ"ד ע"א]

שֶׁנִּיטְּלָה חַלָּתוֹ מֵאֶמְצַע – מְצָרֵף. אוּף הָכָא כֵּן. אִין תֵּימַר שַׁנָּייָה הִיא חַלָּה שֶׁהִיא כְּנָשׁוּף, וְהָהֵן שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל לֹא כְּנָשׁוּף הוּא! מְצִינוּ חַלָּה מֻהֲלָכָה. לֹא מָצִינוּ מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה מֻהֲלָכָה.

יָאוּת אָמַר רַבִּי יְשֻׁמָעֵאל! כּוּסְמִין וְחִיטִּין – שְׁנֵי מִינִים הֵן. עַל יְדֵי שֶׁהוּא מְדַמֶּה לוֹ – אַף אוֹמֵר מְצָרֵף. חָדָשׁ וְיָשָׁן – לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אָמַר רַבִּי הִילָא: טַעֲמָא דְּרַבָּנָן, כּוּסְמִין וְחִיטִּין – שְׁנֵי מִינִין, וְאֵין בְּנֵי אָדָם טוֹעִין לוֹמַר שֶׁתּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. חָדָשׁ וְיָשָׁן – מִין אֶחָד הוּא, אִם אַתְּ אוֹמֵר כֵּן: אַף הוּא סָבַר לוֹמַר: שֶׁתּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה.

רַבִּי עֲקִיבָה מְדַמֶּה לָהּ לְפֵירוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ מְלַאכְתָּן. עָבַר וְהִפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה – הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה. וְרַבָּנִין מְדַמִּין לָהּ לִתְבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. עָבַר וְהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה – אֵינָהּ חַלָּה. חָזְרוּ לוֹמַר: אֵינָן דּוֹמִין לֹא לְפֵירוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְלֹא לִתְבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. אֶלָּא רַבִּי עֲקִיבָה מְדַמֶּה לָהּ לְאוֹמֵר: "הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל הַפֵּירוֹת הָאֵילּוּ לְכָשֶׁיִּתְלְשׁוּ" וְנִתְלְשׁוּ. וְרַבָּנִין מְדַמִּין לָהּ לְאוֹמֵר: "הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל הַפֵּירוֹת הָאֵילּוּ לְכָשֶׁיִּתְלְשׁוּ".

הֲווֹן בָּעֵי מֵימַר: מַה דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָה נוֹטֵל חַלָּה מִקַּב חַלָּה – מֻהֲלָכָה. הָא מִדִּבֵּר תּוֹרָה – לֹא! מִן מַה דְּתָנֵינַן: רַבִּי עֲקִיבָה פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין, הָדָא אָמְרָה: אֲפִילּוּ מִדִּבֵּר תּוֹרָה.

נִמְצָא חוּמְרוֹ קוּלוֹ. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: קוּלוֹ חוּמְרוֹ. מַאן דְּאָמַר חוּמְרוֹ קוּלוֹ – רַבִּי עֲקִיבָא. קוּלוֹ חוּמְרוֹ – רַבָּנִין.

הֲלָכָה ג' מתני' נוֹטֵל אָדָם כְּדֵי חַלָּה מֵעֲסָה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטָהֳרָה, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ.

חַלַּת דְּמַאי – עַד שֶׁתִּטְהַר. שֶׁחַלַּת דְּמַאי נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וְשֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף.

[דף כ"ד ע"ב]

גמרא מַהוּ ״עַד שֶׁתִּטְרַח״? מֵאוֹכֶל אָדָם, אוֹ עַד שֶׁתִּתְפַּסּוֹל מֵאוֹכֶל הַכֶּלֶב? נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: נִטְרְחָה מֵאוֹכֶל אָדָם – מִטַּמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, וְשׁוֹרְפִין אוֹתָהּ בְּטוּמְאָה. מִטַּמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, וְאַתְּ אָמַרְתְּ מֵאוֹכֶל אָדָם? אֶלָּא מֵאוֹכֶל כֶּלֶב. הָדָא אָמְרָה: שֶׁתּוֹרְמִין מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה. וְאַתְיָיא כַּיי דְּמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: שֶׁתּוֹרְמִין מֵעֲלֵי אִיסְתַּפְּנִינֵי עַל הָאִיסְתַּפְּנִינֵי בְּמָקוֹם שֶׁאוֹכְלִין אוֹתָהּ. כְּהָדָא גַּמְלִייֵל זוּגָא, אִינְשֵׁי מְתַקְּנָה אִיסְתַּפְּנִינִיתֵיהּ, אֲתָא שָׁאַל לְרַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לֵיהּ: אִית תַּמָּן קְנִיבָּה? אַפְרִישׁ מִן קְנוּבְתָּה.

[דף כ"ה ע"א]

תָּנֵי: תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי, אֵיתָא חֲמֵי: תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וַודַּאי נִיטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי – לֹא כָל שֶׁכֵּן! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּסָפֵק תְּרוּמָה גְּדוֹלָה אֲנַן קַיָּימִין. סָפֵק הִפְרִישׁ תְּרוּמָה, סָפֵק לֹא הִפְרִישׁ. כְּמָה דְּתֵימַר: מִן הַוַּודַּאי עַל הַדְּמַאי – תְּרוּמָה, לֹא תֹאכַל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וֶאֱמוֹר מִן הַדְּמַאי עַל הַדְּמַאי בֵּן! אָמַר ר״ש בַּר בִּסְנָא: כָּאן – בְּרוֹצָה לְאוֹכְלָהּ. כָּאן – בְּרוֹצָה לְשׁוֹרְפָהּ.

הֲלָכָה ד' מתני' יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לְגוֹיִם בְּסוּרְיָא, רַבִּי לִיעֶזֶר מְחַיֵּיב בְּפֵירוֹתֵיהֶן בַּמַּעֲשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּסוּרְיָא.

[דף כ"ה ע"ב]

וְרַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַלָּה אַחַת. אָחֲזוּ קוּלּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְקוּלּוֹ שֶׁל רַבִּי לִיעֶזֶר. חָזְרוּ לִנְהוֹג כְּדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּשְׁתֵּי דְּרָכִים.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת לַחַלָּה. מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד גְּזִיב – חַלָּה אַחַת. מִגְּזִיב וְעַד הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָם – שְׁתֵּי חַלּוֹת. אַחַת לְאוּר, וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁל אוּר – יֶשׁ לָהּ שִׁעוּר. וְשֶׁל כֹּהֵן – אֵין לָהּ שִׁעוּר. מֵהַנָּהָר וּמֵאֲמָנָם וְלִפְנִים – שְׁתֵּי חַלּוֹת. אַחַת לְאוּר, וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁל אוּר – אֵין לָהּ שִׁעוּר. וְשֶׁל כֹּהֵן – יֶשׁ לָהּ שִׁעוּר. וּטְבוּל יוֹם אוֹכְלָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה, וְאָסוּרָה לַזָּבִין וְלַזָּבוֹת, לַנִּידוֹת וְלַיּוֹלְדוֹת, וְנֶאֱכֶלֶת עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן, וְנִתֶּנֶת לְכָל כֹּהֵן.

אֵלּוּ נוֹתְנִין לְכָל כֹּהֵן, הַהֲרֵמִים, וְהַבִּכּוּרוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וְהַזְּרוֹעַ, וְהַלְּחָיַיִם, וְהַקֵּיבָה, וְרֵאשִׁית הַגֵּז, וְשֶׁמָּן שְׁרֵיפָה, וְקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ, וְהַבִּיכּוּרִים. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּבִּיכּוּרִים. כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה – רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

גמרא רַבִּי אָבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא חַייֵב רַבִּי לִיעֶזֶר אֶלָּא בַּחֲכִירֵי בָּתֵּי אָבוֹת, כְּגוֹן מְהַלֵּין דְּבֵית רַבִּי. תָּנֵי רַבִּי חַלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל: קָנַם קָנָסוֹ רַבִּי לִיעֶזֶר. מַה נְפַק מִבֵּינֵיהוֹן? אָרִים לְשָׁעָה. מַאן דְּאָמַר קָנַם – חַייֵב. מַאן דְּאָמַר בַּחֲכִירֵי בָּתֵּי אָבוֹת – פָּטוּר.

הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם בְּסוּרְיָא – צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי; דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה קוּמֵי רַבִּי מָנָא: וְיָאוּת אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל! מַה טַעֲמֵהוֹן דְּרַבָּנִין? אָמַר לֵיהּ: בְּשֵׁם שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל תְּרוּמָה בָּאָרֶץ, כָּךְ לֹא נֶחְשְׁדוּ עַל חַלָּה בְּסוּרְיָא.

רַבִּי אֶבוּן בַּר חִייָא בָּעֵי: כַּמָּה דְּאַתְּ אָמַר: שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּסוּרְיָא, וְדִכְוָותַהּ שְׁתֵּי תְּרוּמוֹת בְּסוּרְיָא! אָמַר רַבִּי חַגַּי: חַלָּה – אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. תְּרוּמָה – יֵשׁ אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. אִם אוֹמֵר אַתְּ בֵּן, נִמְצֵאת אוֹתָהּ תְּרוּמָה שֶׁהוּא מַפְרִישׁ – טְבוּלָה לַמַּעֲשְׂרוֹת. בִּיקֵּשׁ רַבִּי גַּמְלִיאֵל בְּרַבִּי לְהַנְהִיג אֶת הַדְּמַאי בְּסוּרְיָא, וְלֹא הִנִּיחַ לוֹ רַבִּי הוֹשַׁעְיָה. אָמַר לֵיהּ: מֵעַתָּה, יְחוּשׁוּ הַכֹּהֲנִים עַל חַלָּתָן.

מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָה! תַּמָּן אָמַר: אֵימַת קָדָשִׁים עָלָיו וְאֵינוֹ נוֹתֵן לַכֹּהֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתוּקָן. וְכָא הוּא

[דף כ"ו ע"א]

אוֹמֵר חָכֵן! אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָא: אֲנִי אוֹמֵר, אוֹתָהּ שֶׁל אוּר נָתַן לוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי מָנָא: לֹא תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה, אֶלָּא מֵעַתָּה יְחוּשׁוּ הַכֹּהֲנִים עַל חַלָּתָן.

הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם וּמִן הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְמִכּוֹר בַּשּׁוּק – צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי. מְבַעַל הַבַּיִת, וְהַמִּתְאָרֵחַ אֶצְלוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי חֲנַנְיָה חַבְרוּן דְּרַבָּנִין: בְּמִתְאָרֵחַ אֶצְלוֹ לְעִיסָתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהֵן שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ מְנַבֵּל אֵצֶל אַחֵר. חֲזָקַת בַּעֲלֵי בָּתִּים בְּסוּרְיָא – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי. אִם יוֹדֵעַ שֶׁרוֹב מְכָנְסוֹ מִשָּׁלוֹ – צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָה בָּעֵי: וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי הוֹשַׁעְיָה? אָמַר רַבִּי מָנָא: כָּאן – בְּוַדַּאי, כָּאן – בְּסָפֵק. רַבִּי חוּנָא אָמַר: בֵּינִי מַתְנִיתָא, מִגְּזִיב עַד הַנָּהָר, מִגְּזִיב עַד אָמָנָם. תָּנֵי: אֵי זוֹ הִיא הָאָרֶץ, וְאֵיזֶהוּ חוּץ לָאָרֶץ? כָּל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ מִטָּוּורָס אָמָנָם וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִטָּוּורָס אָמָנָם וְלַחוּץ – חוּצָה

[דף כ"ו ע"ב]

לָאָרֶץ. הַנִּיסִין שֶׁבַּיָּם – אַתְּ רוֹאֶה אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מִתוּחַ מִטָּוּורָס אָמָנָם וְעַד נַחַל מִצְרַיִם. מֵהַחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מֵהַחוּט וְלַחוּץ – חוּץ לָאָרֶץ.

רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לד, ו) **וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל, זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם.** שֶׁכַּצְּדָדִין מַה הֵן? אַתְּ רוֹאֶה אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ מִקַּפְּלַרְיָא וְעַד אוֹקְיָינוֹס. מִנַּחַל מִצְרַיִם וְעַד אוֹקְיָינוֹס. מֵהַחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מֵהַחוּט וְלַחוּץ – חוּץ לָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי יוּסְטָא בַּר שׁוּנָם: לְכְשֶׁגִּיעוּ הַגָּלֻיּוֹת לְטַוּוֹרָס אֶמְנָם – הֵן עֲתִידוֹת לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד, ח) **תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה.**

אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: הַיַּרְדֵּן – מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: הַיַּרְדֵּן – מִחוּצָה לָאָרֶץ.

אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: הַיַּרְדֵּן – גְּבוּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מַאן דְּאָמַר: הַיַּרְדֵּן – מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל** (דברים ג, יז). מַאן דְּאָמַר: הַיַּרְדֵּן – מִחוּץ לָאָרֶץ, **וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל אֹתוֹ לִפְאַת קֵדְמָה** (יהושע יח, כ). וּמַאן דְּאָמַר: הַיַּרְדֵּן – גְּבוּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד.

תַּנְיָא: יַרְדֵּן שֶׁנִּטַּל מִזֶּה וְנָתַן לְזֶה – מַה שֶּׁנִּטַּל נָטַל. וּמַה שֶּׁנִּתַּן נָתַן. וּמַה נַן קַיְימִין? אִם בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנַעֲשָׂה בְּסוּרְיָא – חֻזְקָתוֹ לְמַעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית.

רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי אֵימִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לַחֲזָקוֹת וְלַבִּיעוּרִין וּלְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.

רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וְהוּא שֶׁמָּשַׁךְ עָפָר.

שׁוֹר – יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר, שֶׁהוּא דִּבַּר תּוֹרָה. שׁוֹר כֹּהֵן – אֵין לָהּ

[דף כ"ז ע"א]

שִׁיעוּר שֶׁהֵיא מִדִּבְרֵיהֶן. וַיַּפְרִישׁ לָאוּר וְלֹא יַפְרִישׁ לַכֹּהֵן! שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים: רָאִינוּ תְּרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרֶפֶת. וְיַפְרִישׁ לַכֹּהֵן וְלֹא יַפְרִישׁ לָאוּר! שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים: רָאִינוּ תְּרוּמָה טְמֵאָה נֶאֱכֶלֶת. מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מַפְרִישׁ שְׁתֵּיהֶן, לְכְשֶׁהוּא בָּא לְכָאן הוּא נִשְׁאָל.

וְזוֹ וְזוֹ – מִדִּבְרֵיהֶן הוּא. מוּטָב לְרַבּוֹת בַּנֶּאֱכֶלֶת, וְלֹא לְרַבּוֹת בַּנִּשְׂרֶפֶת.

אוּף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֵי בָּהּ, חוֹמֶר הוּא בַּדָּבָר שֶׁהַטּוּמְאָה יוֹצְאָה מִגּוּפוֹ.

הוֹרֵי רַבִּי אַבָּהוּ בְּבוֹצְרָה, שֶׁהִיא צְרִיכָה רוֹב. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מְלַמֵּד שֶׁהִיא עוֹלָה בְּפָחוֹת מִמֶּאָה, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶרֶת בְּאֶחָד וּמֵאָה.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: מַתְנִיתָא אָמְרָה אֲפִילּוּ בְּאֶחָד וְאֶחָד. דְּתָנֵינַן: וְנֶאֱכֶלֶת עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבּוֹתֵינוּ שֶׁבַּגּוֹלָה הָיוּ מַפְרִישִׁין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַד שֶׁבָּאוּ הָרוֹבִין וּבִטְּלוּ אוֹתָן. מַאן אִינוּן הָרוֹבִין? תַּרְגְּמוֹנָיֵא.

רַבִּי זְעִירָא, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ וּתְרוּמַת חוּץ לָאָרֶץ – אוֹכֵל וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לֹא חָשׁוּ אֶלָּא לִתְרוּמַת דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לֹא חָשׁוּ אֶלָּא לִתְרוּמָה בִלְבַד. אֲבָל לִירָקוֹת, אֲפִילּוּ לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה – לֹא חָשׁוּ. כְּהָדָא דְתָנֵי: אִיסִי בֶּן עֲקִיבָה אוֹמֵר: מַעֲשְׂרוֹת לִירָקוֹת – מִדִּבְרֵיהֶן.

תָּנֵי: חַלַּת הַגּוֹי בָּאָרֶץ, וּתְרוּמַת הַגּוֹי בְּחוּץ לָאָרֶץ – מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ וְאוֹכֵל. וְנִיתָּנֶת לְכָל כֹּהֵן, בֵּין לְכֹהֵן חָבֵר בֵּין לְכֹהֵן עַם הָאָרֶץ. יֵשׁ מֵהֶן נוֹתְנִין לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. וְיֵשׁ מֵהֶן נוֹתְנִין לְכָל כֹּהֵן. הַבְּכוֹרוֹת וְהַבִּיכּוּרִים – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. וּשְׁאָר כּוּלְהֶן – לְכָל כֹּהֵן.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי זְעִירָא: מִנַּיִן שֶׁהָרַמִּים לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר? אָמַר לֵיהּ: (ויקרא כז, כא) **כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ.** אֲחוּזָה עַצְמָהּ מַהוּ שֶׁתְּהֵא לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר? בְּגִין דִּכְתִיב **לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ.** וְהָכְתִיב (דברים יח, ג) **וְנָתַן**

[דף כ"ז ע"ב]

לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה מֵעַתָּה לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר? רַבִּי אֶחָא, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: **כָּל חֵרֶם קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה',** מַה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר, אַף חֲרָמִים – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.

מֵעַתָּה, אַף הַמִּפַּטְפְּטִילִין! דְּתָנֵי: מַה בֵּין הַקַּרְקָעוֹת לְמִפַּטְפְּטִילִין? אֶלָּא שֶׁהַקַּרְקָעוֹת – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר, וְהַמִּפַּטְפְּטִילִין – לְכָל כֹּהֵן! רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַב שֵׁשֶׁת: (דברים יח, א) **אִשֵּׁי ה' וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן.** מַה אִישִׁים – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. אַף נַחֲלָה – לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.

עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַתָּנוֹת נִיתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו. עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ. אַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם. עֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין.

אֵילּוּ הֵן שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ: חַטָּאת וְאָשָׁם, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, וְחַטָּאת הָעוֹף, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְלוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, וְהָעוֹמֶר.

וְאֵילּוּ הֵן שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם: הַבְּכוֹרוֹת, וְהַבִּיכּוּרִים, וְהַמּוּרָם מִן הַתּוֹדָה וּמֵאֵיל נָזִיר וְעוֹרוֹת הַמּוּקְדָּשִׁין.

אֵלּוּ הֵן שֶׁבַּגְּבוּלִין: הַתְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, וְהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה, וְרֹאשִׁית הַגֵּז, וְגֶזֶל הַגֵּר, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וַחֲרָמִים, וּשְׂדֵה אֲחוּזָה.

רַבִּי יוּדָה אוֹסֵר בַּבִּכּוּרִים. רַבִּי יוּדָה – כְּדַעְתֵּיהּ! דּוּ רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: אֵין נוֹתְנִין אוֹתָן אֶלָּא לְחָבֵר בְּטוֹבָה. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: רַבִּי עֲקִיבָה – כְּדַעְתֵּיהּ! דּוּ רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּטוּמְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִילּוּ תֵּימָא מִחֲלֹקֶת שִׁיטָּתֵיהּ, שֶׁנָּיָא הוּא שֶׁאֵין אָדָם מָצוּי לְטַמֵּא אוֹכְלֵי בְּהֶמְתּוֹ.

מִפְּנֵי מָה לֹא גָּזְרוּ עַל הַבְּקָיָה? בְּמִנְעֲלֵיהֶן יָצְאוּ עַמָּהֶן מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיאָה. אֵימָתַי גָּזְרוּ עַל הַכַּרְשִׁינִין? רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בִּימֵי רַעֲבוֹן. רַבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי: בִּימֵי דָוִד. אָמְרִין: הִיא הָדָא הִיא הָדָא.

הֲלָכָה ה' מתני' נִתַּיי אִישׁ תְּקוֹעַ הֵבִיא חַלּוֹת מִבֵּיתָר, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אַנְשֵׁי אֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא הֵבִיאוּ חַלּוֹתֵיהֶן מֵאֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם. אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ בִכּוּרֵיהֶן קֹדֶם עֲצֶרֶת, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה (שמות, כג, טז) **וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה.**

בֶּן אַנְטִינוֹס הָעֶלָה בְכוֹרוֹת מִבָּבֶל, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בִכּוּרָיו יַיִן וְשֶׁמֶן, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אַף הוּא הֶעֱלָה בָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ, לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן בִּירוּשָׁלַיִם, וְהֶחֱזִירוּהוּ, שֶׁלֹּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אֲרִיסְטוֹן הֵבִיא בִכּוּרָיו מֵאַפַּמְיָא, וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: הַקּוֹנֶה בְסוּרְיָא – כְּקוֹנֶה

[דף כ"ח ע"א]

בְּפַרְוָר יְרוּשָׁלָם.

גמרא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיה: גָּזְרוּ עֲלֵיהֶן וְהֶחֱזִירָם לִמְקוֹמָן, אָמַר רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא: אִי אֶיפְשָׁר! לְאוֹכְלָהּ אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ תְרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנֶּאֱכָלָת. לְשׂוֹרְפָהּ אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים רָאִינוּ תְרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרֶפֶת. לְהַחֲזִירָהּ לִמְקוֹמָהּ אֵי אַתְּ יָכוֹל, שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים רָאִינוּ תְרוּמָה יוֹצֵא מִן הָאָרֶץ לְחוּץ לָאָרֶץ! הָא כֵּיצַד? מְנִיחָהּ עַל הַפֶּסַח וְשׂוֹרְפָהּ.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אֲנִי רָאִיתִי אֶת שִׁמְעוֹן בֶּן כַּהֲנָא שׂוֹתֶה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה בְּעַפּוֹ, שֶׁאָמַר: זֶה הוּא מִקִּילְקִיָּה וְגָזְרוּ עָלָיו וּשְׁתָיוֹ בַּפְּפִינָה.

וְאֵין בְּנֵי אָדָם טוֹעִין לוֹמַר שֶׁמְּבִיאִין תְּרוּמָה מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ? נֹאמַר, לֹא יָרַד לְעַפּוֹ. אֵיכָן שְׁתָיוֹ? מִן הַחוּט וְלַחוּץ? מִן הַחוּט וְלִפְנִים? נֹאמַר מִן הַחוּט וְלַחוּץ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֲפִילוּ תֵּימַר מִן הַחוּט וְלִפְנִים, לֹא חָשׁוּ לְמַרְאִית הָעַיִן בְּסְפִינָה!

אִיתְּמַי הָיָה שִׁמְעוֹן בֶּן כַּהֲנָא? בִּימֵי רַבִּי לִיעֶזֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר כַּהֲנָה הֲוָה מְסַמֵּךְ לְרַבִּי לִיעֶזֶר. עֲבָרוּן עַל חַד בָּרְיָיוֹ. אָמַר לֵיהּ: אַייְתִי חַד קֵיסָם נָקֵצִי שִׁנַּיי. חָזַר וְאָמַר, לֹא תֵּיתֵי לִי בְּלוּם. אָמַר, דְּאִין אָתֵי כָּל בַּר נַשׁ וּבַר נַשׁ מִיעֲבַד בֵּן, הֲוָה אָזֵיל סָיְיגָה דְּגוּבְרָה.

רַבִּי חַגַּיי הֲוָה מְסַמֵּךְ לְרַבִּי זְעֵירָא. עָבַר חַד טָעִין חַד מוּבָל דְּקֵיסִין. אָמַר לֵיהּ: אַייְתִי לִי חַד קֵיסָם נָקֵצִי שִׁנַּיי. חָזַר וְאָמַר לֵיהּ: לָא תֵּיתֵי לִי בְּלוּם, דְּאִין אָתֵי כָּל בַּר נַשׁ וּבַר נַשׁ מִתְעַבַּד בֵּן, הָא אָזְלָא מוֹבָלָה דְּגַבְרָא. לֹא רַבִּי זְעֵירָה כָּשֵׁר כָּל קָךְ, אֶלָּא מִילִּין דְּיִצְרָן שְׁמַע לָן נַעֲבְדִינָן.

אַנְשֵׁי אֶלֶכְסַנְדְּרִיָּאה הֵבִיאוּ חַלּוֹתֵיהֶן מֵאֶלֶכְסַנְדְּרִיָּאה, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶן. אָמַר רַבִּי בָּא מָרִי: וְלֹא רַבִּי חִיָּיה רוֹבָא הֵיא? עוֹד הוּא אֵית לֵיהּ וְגָזְרוּ עֲלֵיהֶן וְהֶחֱזִירוּם.

אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ בִיכּוּרִים קֹדֶם לָעֲצֶרֶת וְלֹא קִיבְּלוּ מֵהֶן. תָּנֵינָן תַּמָּן: אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים מִשָּׁקִין. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לָעְזָר: בֵּינִי מַתְנִיתָא, אֵין עוֹשִׂין בִּיכּוּרִים מִשָּׁקִין אֲפִילּוּ מִשֶּׁזָּכוּ בָּהֶן

בְּעָלִים. וְהָתָנֵי: דָּרַךְ בִּיכּוּרִים מַשְׁקֶה לַחֲבִיתָן, מִנַּיִן שֶׁיָּבִיא? תַּלְמוּד לוֹמַר: **תָּבִיא**! תִּיפָּתֵר, שֶׁלְּקָטָן מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה עַל מְנָת בֵּן. וְכָאן – לֹא לְקָטָן מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה עַל מְנָת בֵּן.

וְאָתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר פִּסְחָן שֶׁל נָשִׁים – רְשׁוּת. תָּנֵי: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח רִאשׁוֹן – לְעַצְמָהּ. וְהַשֵּׁנִי – טְפֵילָה לַאֲחֵרִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי לְעַצְמָהּ אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, וְאֵין צְרִיכָה לוֹמַר הָרִאשׁוֹן.

[דף כ"ח ע"ב]

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח רִאשׁוֹן טְפֵילָה לַאֲחֵרִים, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? (שמות יב, ג) **אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת.** כָּל שֶׁבֵּן לַבַּיִת.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר? **אִישׁ** וְלֹא אִשָּׁה. מַה מְקַיְּימִין רַבָּנִין **אִישׁ**? פְּרַט לְקָטָן.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר חוֹבָה, שָׁנְיָא הִיא שֶׁהַדָּבָר מְסוּיָם, שֶׁמַּע יִקְבַּע הַדָּבָר חוֹבָה. לָא בֵּן סְבָרָנָן מֵימַר, קוֹדֶם לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא יָבִיא, וְאִם הֵבִיא – כָּשֵׁר! שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהַדָּבָר מְסוּיָם, שֶׁמָּא יִקְבַּע הַדָּבָר חוֹבָה.

וְלֹא כֵּן תָּנֵינָן, אִם בָּאוּ תְּמִימִין – יִקָּרְבוּ. שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהַדָּבָר מְסוּיָם, שֶׁמָּא יִקְבַּע הַדָּבָר חוֹבָה.

אֲרִיסְטוֹן הֵבִיא בִּיכּוּרָיו מֵאַפַּמְיָא, וְקִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ. תַּמָּן תָּנֵינָן: אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מִחוּץ לָאָרֶץ לָאָרֶץ. וְיָבִיאוּ בִּיכּוּרִין?! אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: בִּיכּוּרִים – בְּאַחֲרָיוּת הַבְּעָלִים. תְּרוּמָה – אֵינָהּ בְּאַחֲרָיוּת הַבְּעָלִים. אִם אוֹמֵר אַתְּ בֵּן, אַף הֵן מְרַדְּפִין לְאַחֲרֶיהָ לְשָׁם.

הַדָּרָן עָלָךְ שְׁתֵּי נָשִׁים וּמְלִיקָה לָהּ מַסֶּכֶת חַלָּה

הַדָּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת חַלָּה, וְהַדָּרָךְ עָלָן. דַּעְתָּן עָלָךְ מִסֶּכֶת חַלָּה, וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת חַלָּה, וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג' פְּעָמִים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, רַמִּי בַּר פָּפָּא, נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַחָאי בַּר פָּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא, רַבְרָם בַּר פָּפָּא, רָכִישׁ בַּר פָּפָּא, סוּרְחָב בַּר פָּפָּא, אַדָּא בַּר פָּפָּא, דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ:

מַאֲבִי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים

תַּלְמוּד מַסֶּכֶת חַלָּה יְרוּשַׁלְמִי

וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכַר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעָזַרְתַּנִי לְסַיֵּים מַסֶּכֶת חַלָּה, כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַמַּנְאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

מַסֶּכֶת עֲרָלָה

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' הַנּוֹטֵעַ לְסָיֵג וּלְקוֹרוֹת – פָּטוּר מִן הָעֲרָלָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אָמַר: הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל, וְהַחִיצוֹן לְסָיֵג, הַפְּנִימִי – חַיָּיב, וְהַחִיצוֹן – פָּטוּר.

גמרא הַנּוֹטֵעַ לְסָיֵג כו'. כְּתִיב (ויקרא יט, כג): **וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל.** אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל – חַיָּיב. לְסָיֵג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים – פָּטוּר. מֵעַתָּה אוֹתוֹ שֶׁל מַאֲכָל אֲפִילּוּ חִישֵּׁב עָלָיו לְסָיֵג – יְהֵא חַיָּיב! תַּלְמוּד לוֹמַר: **וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל.**

רַבִּי יוֹסֵי, יְלָמֵד דָּבָר מִתְּחִילָּתוֹ. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: **שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל.** וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁפְּעֵץ מַאֲכָל הַכָּתוּב מְדַבֵּר? מַה תַּלְמוּד לוֹמַר **וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל**? אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל – חַיָּיב. לְסָיֵג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים – פָּטוּר.

רַבִּי יוֹנָה לָמֵד דָּבָר מִסּוֹפוֹ. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: **וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ.** וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁפְּעֵץ מַאֲכָל הַכָּתוּב מְדַבֵּר? מַה תַּלְמוּד לוֹמַר **וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל**? אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל – חַיָּיב. לְסָיֵג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים – פָּטוּר.

תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּטַע לְסָיֵג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לָהֶם. נָטַע דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם – חַיָּיב. יָאוּת אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל! מַאי טַעֲמָא דְּרַבָּנִין? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: בְּמִשְׁנָה סֵדֶר נְטִיעָתָם. לְעֵצִים – בְּרוֹצֵף. לְקוֹרוֹת – בְּמִשְׁפָּה. לְסָיֵג – מְקוֹם הַסָּיֵג מוֹכִיחַ עָלָיו.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: כָּל הָאִילָנוֹת בָּאִין לְמַחְשֶׁבֶת פְּטוּר, חוּץ מִן הַזַּיִת וּמִן הַתְּאֵינָה. רַבִּי מֵאִיר – כְּדַעְתֵּיהּ, דְּאָמַר: כָּל אִילָנוֹת אִילָן בְּרַק חוּץ מִזַּיִת וּתְאֵינָה.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין לְךָ בָּא לְמַחְשֶׁבֶת פְּטוּר, אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת הַמִּינִין בִּלְבַד, רִימּוֹן וְשִׁקְמָה וּצְלָף.

מַהוּ שֶׁיְּהוּ חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר? תִּפְלוּגְתָא דְּרַבִּי בָּא

[דף א' ע"ב]

בַּר מַמָּל וּדְרַבִּי הִילָא. דְּאִיתְפַּלְגוּן, הַמְשַׁמֵּר פֵּירוֹתָיו לְעֵצִים, רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל אָמַר: חַיָּיב. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: פָּטוּר.

רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל אָמַר: חַיָּיב. מִן הָדָא (דברים י״ד,כט) **וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ.** מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לְךָ וְאֵין לוֹ – אַתְּ חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ. יָצָא הֶפְקֵר שֶׁיִּדְּךָ וְיָדוֹ שָׁווּין בּוֹ. הוּא לֶקֶט, הִיא שִׁכְחָה, הִיא פֵּאָה, הִיא הֶבְקֵר.

רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: פָּטוּר, מִן הָדָא, כּוּתְבָר שֶׁזֶּרַעְהָ זֶרַע, יָרָקוֹ – פָּטוּר! שָׁנְיָיא הִיא כּוּתְבָר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ גּוֹרֶן אַחֶרֶת. וְהַיי דָּא אָמַר דָּא? הַמְּקַיֵּים מִלֵּיאָה שֶׁל כְּרוּב לְזֶרַע – בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. קְלָחִין יְחִידִין – לֹא בָּטְלָה דַּעְתּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהוּא שֶׁלִּיקֵּט יָרָק, אֲבָל אִם לֹא לִיקֵּט יָרָק, כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים, עֲצִים חַיָּיבִין בְּמַעַשְׂרוֹת?! מַהוּ שֶׁיְּהוּ אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל? וְכִי עֲצִים אֵינָן אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל? מַה צְרִיכָה לֵיהּ? כְּגוֹן אִילֵּן תּוּתָיָיא דְּלָא אִית בְּהוֹן מַמָּשׁ.

רִימִּין שֶׁנִּטָּעָן לְשֵׁם רִימִּין, בְּנוֹת חֲדַם שֶׁנִּטָּעָן לְשֵׁם בְּנוֹת חֲדַם, אִית תַּנַּיי תָּנֵי: חַיָּיב, אִית תַּנַּיי תָּנֵי: פָּטוּר. אָמַר רַבִּי חִסְדָּא: מַאן דְּאָמַר חַיָּיב – בְּמָקוֹם שֶׁרּוֹב מְשַׁמְּרִין. מַאן דְּאָמַר פָּטוּר – בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָרוֹב מְשַׁמְּרִין.

רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: אִם בְּמָקוֹם שֶׁהָרוֹב מְשַׁמְּרִין, לָמָּה לִי חִישֵּׁב? אֲפִילּוּ לֹא חִישֵּׁב, כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים זַיִת וּתְאֵנָה עַד שֶׁיַּחְשׁוֹב עֲלֵיהֶן?! אֶלָּא אֲפִילּוּ מֻחֲזָקָה מְשַׁמְּרִין וּמֻחֲזָקָה שֶׁאֵין מְשַׁמְּרִין. אָמַר רַבִּי מַתְיָא מִן דְּבַתְרָתָה, מָקוֹם שֶׁאֵין רוֹב מְשַׁמְּרִין, אֲפִילּוּ לֹא חִישֵּׁב – פָּטוּר.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹצָדָק: גֶּפֶן שֶׁעָלַת בְּמָקוֹם חוֹרְשִׁין – פְּטוּרָה מִן הָעָרְלָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִילּוּ נִטָּעָה.

וְהָתַנִּינַן: הָעוֹלָה מֵאֵלָיו – חַיָּיב בְּעָרְלָה! תַּמָּן – בְּשֶׁנִּטָּעָה בְּמָקוֹם יִשּׁוּב. בְּרַם הָכָא – שֶׁנִּטָּעָה בְּמָקוֹם חוֹרְשִׁין. אָמַר רַבִּי לְיֵעֶזֶר: הָדָא דְתֵימַר, בְּשֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה כְּדֵי טְפֵילָתָהּ. אֲבָל אִם הָיְתָה עוֹשָׂה כְּדֵי

[דף ב׳ ע״א]

טְפֵילָתָהּ – חַיָּיבֶת.

רַב הוּנָא שָׁאַל: אֶתְרוֹג שֶׁנִּטָּעוֹ לְמִצְוָתוֹ, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּעָרְלָה? חָזַר רַב חוּנָא וְאָמַר, אֶתְרוֹג שֶׁנִּטָּעוֹ לְמִצְוָתוֹ – חַיָּיב בְּעָרְלָה. וְלֹא כֵן תָּנֵינַן (ויקרא כג, מ) **וּלְקַחְתֶּם לָכֶם** – וְלֹא מִן הַמִּצְוָה!

תַּמָּן, **וּלְקַחְתֶּם לָכֶם**, בְּדָמִים, לֹא מִן הַמִּצְוָה. בְּרַם הָכָא, כְּמָה דְתֵימַר גַּבֵּי שׁוֹפָר: **יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם** – מִכָּל מָקוֹם. וְכָא, **שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל** – מִכָּל מָקוֹם.

מַה בֵּינוֹ לְמִשַּׁמֵּר פֵּירוֹתָיו לְעֵצִים? כְּשֵׁם שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּפֵרְיוֹ, כָּךְ הוּא רוֹצֶה בְּעֵצוֹ. בְּרַם הָכָא – רוֹצֶה הוּא בְּפֵרְיוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה בְּעֵצוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַתּוֹרֵם וְהַמְעַשֵּׂר בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - מַעֲשְׂרוֹתָיו מַעֲשְׂרוֹת. וְהַמַּטְבִּיל כֵּלִים בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - עָלוּ לוֹ יְדֵי טְבִילָה:

ב. תּוֹרְמִין חִטִּין עַל הַפַּת לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, אֲבָל לֹא הַפַּת עַל חִטִּין. תּוֹרְמִין תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמִנְיָן, וּגְרוֹגָרוֹת עַל תְּאֵנִים בְּמִדָּה, אֲבָל לֹא תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמִדָּה, וְלֹא גְּרוֹגָרוֹת עַל תְּאֵנִים בְּמִנְיָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי גְּרוֹגָרוֹת כֻּלָּן שָׁוִין - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: אַבָּא הָיָה נוֹטֵל עֶשְׂרָה גְּרוֹגָרוֹת מִן הַמַּקֶּצָה עַל תִּשְׁעִים תְּאֵנִים שֶׁבַּכֻּלָּה:

ג. תּוֹרְמִין גְּלוּפְסִין[1] עַל זֵיתֵי שֶׁמֶן, וְלֹא זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל הַגְּלוּפְסִין. [רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל הַגְּלוּפְסִין[2]]. תּוֹרְמִין יַיִן צָלוּל עַל שֶׁאֵינוֹ צָלוּל, וְלֹא שֶׁאֵינוֹ צָלוּל עַל הַצָּלוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁאֵינוֹ צָלוּל עַל הַצָּלוּל, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְרוֹם מִן הַיָּפֶה:

ד. תּוֹרְמִין יַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל עַל הַמְבֻשָּׁל, וְלֹא הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַיִן מְבֻשָּׁל - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ:

ה. יֵרָק שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּר יוֹם אֶחָד - תּוֹרְמִין עָלָיו יוֹם אֶחָד. שְׁנֵי יָמִים - תּוֹרְמִין עָלָיו שְׁנֵי יָמִים. שְׁלֹשָׁה יָמִים - תּוֹרְמִין עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים. הַקִּשּׁוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהַטַּרְכְּסְמִין, וּתְרֵדִין שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר יוֹם אֶחָד - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן יוֹם אֶחָד. הַחַזֶּרִין, וְהַכְּרִישִׁין, וְהַלֶּפֶת, וְהַכְּרוּב, שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר שְׁנֵי יָמִים - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן שְׁנֵי יָמִים. הַקַּפְלוּטוֹת

[1] זֵיתִים גְּדוֹלוֹת הַטּוֹבוֹת לַאֲכִילָה אֲבָל אֵינָן עוֹשׂוֹת שֶׁמֶן.

הַשָּׁלֵם

וְהַמְּלָפְפוֹת שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר שְׁלֹשָׁה יָמִים - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן שְׁלֹשָׁה יָמִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁנִּשְׁמַר - תּוֹרְמִין עָלָיו. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: לֹא יִתְרֹם מִן הַתּוּתִים שֶׁלִּקֵּט בְּשַׁחֲרִית עַל תּוּתִים שֶׁלִּקֵּט בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין לְךָ מַר בַּקְּשׁוּת אֶלָּא הַפְּנִימִי שֶׁבָּהּ, הֲרֵי זֶה מוֹסִיף עַל חִיצּוֹן שֶׁבָּהּ וְתוֹרֵם:

ו. הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר וְנִמְצָא מְגֻלֶּה, אֲבָטִיחַ וְנִמְצָא נָקוּר - תְּרוּמָה וְיֵחָזֵר וְיִתְרֹם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: תּוֹרְמִין יַיִן עַל חֹמֶץ, וְאֵין תּוֹרְמִין חֹמֶץ עַל יַיִן אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ז. הַתּוֹרֵם חָבִית שֶׁל יַיִן וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהָיְתָה שֶׁל חֹמֶץ עַד שֶׁלֹּא תִּרְמָה - אֵינָהּ תְּרוּמָה. וְאִם מִשֶּׁתְּרָמָה הֶחֱמִיצָה - הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה. סָפֵק - תְּרוּמָה וְיֵחָזֵר וְיִתְרֹם; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יַיִן וְחֹמֶץ - שְׁנֵי מִינִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִין אֶחָד:

ח. הָיָה בְּלִבּוֹ לִתְרֹם חֹמֶץ עַל חֹמֶץ, וּמַה שֶּׁבְּיָדוֹ יַיִן - הַיַּיִן תְּרוּמָה. וְיֵחָזֵר וְיִתְרֹם אֶת הַחֹמֶץ. הָיָה בוֹדֵק אֶת הֶחָבִית לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ, וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, עַד שִׁלְשָׁה יָמִים - וַדַּאי, מִכָּאן וָאֵילָךְ - סָפֵק. אֲבָל יַיִן מִגִּתּוֹ - מַפְרִישִׁין עָלֶיהָ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא יַיִן כָּל אַרְבָּעִים יוֹם:

ט. הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַכְּרִי הַזֶּה בְּצָפוֹנוֹ - מֵחֶצְיוֹ כְּלַפֵּי צָפוֹן מְדֻמָּע; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין קַו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹטֵל אֶת הַתְּרוּמָה בְּצָפוֹן צָפוֹנוֹ:

י. הַמַּקְדִּים תְּרוּמָה לְבִכּוּרִים, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לִתְרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. רִאשׁוֹן - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיֵּצֵא שֵׁם שְׁנֵי עָלָיו. שֵׁנִי - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיֵּצֵא עָלָיו רִאשׁוֹן. וְאֵין

[2] הַגְּרָ"א מוֹחֵק זֹאת.

תּוֹסֶפְתָּא

בְּכוּרִים מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּרוּמָה. כֵּיצַד בּוֹ: הָעוֹשֶׂה עִסָּה מִן הַטָּבֶל, בֵּין שֶׁהִקְדִּים חַלָּה לִתְרוּמָה, בֵּין שֶׁהִקְדִּים תְּרוּמָה לְחַלָּה - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. חַלָּה - לֹא תֵאָכֵל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה. וּתְרוּמָה - לֹא תֵאָכֵל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ חַלָּה:

יא. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, בְּשָׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: 'הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן' - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, בְּשָׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: 'הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי' - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר[3], בְּשָׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: 'הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי' - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. נִתְפַּזֵּן לוֹמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר עָנִי'. מַעֲשֵׂר עָנִי, וְאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי' - לֹא אָמַר כְּלוּם. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וְאָמַר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי' - לֹא אָמַר כְּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לְשׁוּם מַעֲשֵׂר עָנִי מִתְכַּוֵּן - לֹא אָמַר כְּלוּם, אִי מִשּׁוּם שֵׁנִי - דִּבְרֵיהֶן קַיָּמִין:

יב. גּוֹי שֶׁתָּרַם - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. גּוֹי שֶׁהִפְרִישׁ בְּכוֹר, פֶּטֶר חֲמוֹר וְחַלָּה - [4]מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב. עוֹבְדִין בּוֹ וְגוֹוְזִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ. פֶּטֶר חֲמוֹר וְחַלָּה - נֶאֱכֶלֶת לְזָרִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? עַל הַגֹּרֶן. אֲבָל הִכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - פֵּרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. [יִשְׂרָאֵל הֶחְשׁוּד שֶׁמַּכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - פֵּרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. הַכּוּתִי - כְּנָכְרִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכּוּתִי - כְּיִשְׂרָאֵל[5]]:

יג. הוֹצִיא תְּרוּמָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֵג בָּהֶן טֶבֶל וּתְרוּמָה; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין נוֹהֵג בָּהּ אֶלָּא תְּרוּמָה בִּלְבַד. הוֹצִיא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֵג בּוֹ טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ

[3] מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן.

[4] מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ פֶּטֶר חֲמוֹר עוֹבְדִין בּוֹ וְגוֹוְזִין אוֹתוֹ וְחַלָּתוֹ נֶאֱכֶלֶת.

הַשָּׁלֵם

אֶלָּא תְּרוּמָה בִּלְבַד. הוֹצִיא לָהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֲגִין בּוֹ טֶבֶל וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶלָּא תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. יִשְׂרָאֵל הֶחְשׁוּד וְהוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְאָמַר: 'פָּדוּי הוּא' - נֶאֱמָן. 'פָּדוּי הוּא וּפְדוּ לָכֶם' - אֵינוֹ נֶאֱמָן. 'פְּדָאוּהוּ לִי, וּפְדָאוּהוּ לָכֶם' - דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְהַכּוּתִי - כְּגוֹי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כּוּתִי - כְּיִשְׂרָאֵל.

יד. כּוּתִי שֶׁתָּרַם וּנְתָנָהּ לַכֹּהֵן - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תְּרוּמָה וְיֵחָזֵר וְיִתְרֹם. אָמְרוּ לוֹ: מַה נִּשְׁתַּנָּה זוֹ מִנָּכְרִי שֶׁתָּרַם וּנְתָנָהּ לִפְנֵי בְהֶמְתּוֹ? אָמַר לָהֶם: הַפָּרְשָׁה הִיא זוֹ, שֶׁזּוֹ - נִתְרְמָה בְּקַדָּשָׁה, וְזוֹ - לֹא נִתְרְמָה בְּקַדָּשָׁה:

טו. הָיְתָה לוֹ עֲרֵמָה מוּרַחַת, רָצָה לַעֲשׂוֹתָהּ תְּרוּמָה עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נָטְלָה תְּרוּמָתָהּ, אִם רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נִטַּל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נוֹטֵל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַעֲשֵׂר עָנִי עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. וְאִם אָמַר: 'הֲרֵינִי תּוֹרֵם וּמְחַשֵּׁב אִם תַּעֲלֶה בְּיָדִי אֶחָד מִשִּׁשִּׁים - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם לָאו - אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה', תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֶלָּא שֶׁתּוֹרֵם בִּמְדָּה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הָיָה לוֹקֵט דְּלַעַת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ, וְהָיָה רוֹשֵׁם וְאוֹמֵר: 'עַד כָּאן תְּרוּמָה'; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תּוֹרֵם וּמְחַשֵּׁב כְּמוֹ שֶׁלָּמוּד:

[5] הַגָּר"א לֹא גָּרַס לָהּ.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. הָיָה צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כְּעֶשֶׂר וְכַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן – מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וְאוֹמֵר: ׳זוֹ תְּרוּמָה׳. אֶת הַשְּׁנִיָּה, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה׳; דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אוֹמֵר: מַעֲלֶה כֵּלָּן לְגַב הַבּוֹר, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה׳:

ג. מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו בַּמְּגוּרָה, וְנוֹתֵן סְאָה לְבֶן לֵוִי וּסְאָה לְעָנִי – מַפְרִישׁ שְׁמוֹנָה סְאִין וְאוֹכְלָן, בֵּין שֶׁהָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת, בֵּין שֶׁלֹּא הָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת – מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְאוֹכֵל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם הָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת – מַפְרִישׁ עָלֶיהָן תְּרוּמָה וְהוֹלֵךְ, וְאִם לָאו – אֵין מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ד. שְׁעוּר תְּרוּמָה – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עַיִן יָפָה – מִשְּׁלִשִׁים, וְהַבֵּינוֹנִית – מֵאַרְבָּעִים, וְהָרָעָה – מֵחֲמִשִּׁים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַיִן יָפָה – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים, בֵּינוֹנִית – מֵחֲמִשִּׁים, וְהָרָעָה – מִשִּׁשִּׁים.

ה. הָאוֹמֵר לְשָׁלוּחוֹ: ׳צֵא תְּרוֹם׳ – תּוֹרֵם בֵּינוֹנִית, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. פִּחֵת עֲשָׂרָה או הוֹסִיף עֲשָׂרָה – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף אֶחָד – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

ו. נִתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, וְעָלָה בְּיָדוֹ מֵעֶשְׂרִים, מִשְּׁלִשִׁים, וּמֵאַרְבָּעִים, וּמֵחֲמִשִּׁים, וּמִשִּׁשִּׁים – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. נִתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, וְעָלָה בְּיָדוֹ מֵחֲמִשִּׁים, מֵאַרְבָּעִים, מִשְּׁלִשִׁים, מֵעֶשְׂרִים, מֵעֲשָׂרָה – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי תּוֹרֵם׳ – תּוֹרֵם וּמְחַשֵּׁב וְתוֹרֵם. תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף. מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד – צָרִיךְ לְהוֹסִיף. רַבִּי אוֹמֵר: רֻבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ. עַד כַּמָּה מוֹסִיף? אֲפִלּוּ אֶחָד עַל אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּמוֹ שֶׁלָּמוּד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תּוֹסֶפֶת תְּרוּמָה – נְטֻלַּת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטְּמֵא, וְאֵינָהּ מְדַמַּעַת, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, וְעָלָה בְּיָדוֹ מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד. אֲבָל אִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי תּוֹרֵם׳ – זוֹ הִיא תְּרוּמָה וָדָאִית:

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל תְּרוּמָה שֶׁאֵין מַקְפִּידִין עָלֶיהָ, כְּגוֹן תְּרוּמַת הַכְּרִיסִין, וְהַכְּלִיסִין, וְהַחֲרוּבִין, וּתְרוּמָה טְמֵאָה – אֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף, וְנִטֶּלֶת אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. אֵלּוּ נְטֻלִּין אֶחָד מִשִּׁשִּׁים: גְּדוֹלֵי תְּרוּמָה, וְעֲרוּבֵי תְּרוּמָה, וּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בִּשְׁגָגָה וּבְאֹנֶס, וּתְרוּמַת הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, הַקֶּצַח, וְהַכְּלִיסִין, וְהַחֲרוּבִין, וְגִמְזִיּוֹת, וְתוּרְמְסִין, וּשְׁעוֹרִין אֲדוֹמִיּוֹת, וּתְרוּמַת עָצִיץ, וּתְרוּמַת אַפּוֹטְרוֹפּוֹס:

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לִתְרוּמָה שֶׁהִיא אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים? שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לא, ל): ״וּמִמַּחֲצַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָז מִן הַחֲמִשִּׁים״ וְגוֹ׳. אָחוּז אֶחוּז; אַף מִמַּה שֶּׁאַחַזְתִּי לְךָ מִמְּקוֹם אַחֵר – הֲרֵי הוּא כָּזוֹ, מַה זוֹ – אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, אַף זוֹ – אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. מִנַּיִן שֶׁאִם תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים – שֶׁתְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה? שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מה, יג): ״זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ שֵׁשִׁית הָאֵפָה מֵחֹמֶר הַחִטִּים וְשִׁשִּׁיתֶם הָאֵיפָה מֵחֹמֶר הַשְּׂעוֹרִים״. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מֻחֱצָה חֻלִּין וּמֻחֱצָה תְּרוּמָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה חֻלִּין מְרֻבֶּה עַל הַתְּרוּמָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֶחָד מִשְּׁלִשִּׁים מֵעֲרֵי הַלְּוִים:

ט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, חֲמִשָּׁה, וְחֻמֶּשׁ חֲמִשָּׁה – הֲרֵי הֵן כִּתְרוּמָה לְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִיתָה, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, לְאוֹסְרָן בְּפָחוֹת מִמֵּאָה, לַעֲלוֹתוֹ בְּמֵאָה וְאֶחָד. תְּרוּמָה – עוֹלָה בְּמֵאָה וְאֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּמֵאָה מִקַּל וָחֹמֶר, מָה תְּחִלָּתָהּ בְּמֵאָה וְאֶחָד – קַל וָחֹמֶר בְּסוֹפָהּ. וּמַה מָּצִינוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר – בְּאֶחָד וּמֵאָה, אַף תְּרוּמָה – בְּאֶחָד וּמֵאָה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר – שֶׁנִּטְלָה קֹדֶשׁ מִקֹּדֶשׁ וְלֹא נִקְרָא שֵׁם אָסוּר עָלֶיהָ, תֹּאמַר בָּזוֹ – שֶׁנִּטְלָה קֹדֶשׁ מֵחוֹל וְנִקְרָא שֵׁם אָסוּר עָלֶיהָ?!

י. עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם – עוֹלִין בְּאֶחָד וּמְאָתַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מָאתַיִם.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

תְּרוּמָה, עֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, סְפֵקָן – מֻתָּר. סָפֵק נֶאֱכְלוּ, סָפֵק נִגְנְבוּ, סָפֵק אָבְדוּ, סָפֵק נִפְּלוּ לְחֻלִּין – סְפֵקָן מֻתָּר. וְאִם הָיָה טֵבֵל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מֵרֻבֶּה – אֶלָּא לְדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין:

יא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְמוֹנִין מְתוּקִין – אוֹסְרִין כָּל שֶׁהֵן. כֵּיצַד? נָפַל אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ הָרִבּוֹא – כֻּלָּן אֲסוּרִין. נָפַל מֵרִבּוֹא לְתוֹךְ רִבּוֹא אַחֶרֶת – כֻּלָּן אֲסוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: נָפַל אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ הָרִבּוֹא – כֻּלָּן אֲסוּרִין. נָפַל מֵרִבּוֹא לְתוֹךְ שְׁלשָׁה, מִשְּׁלשָׁה לְמָקוֹם אַחֵר – מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן סָפֵק דְּמוּעַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא: אֲנִי אֶחָד מִן בַּעֲלֵי הוֹרָאָה, שֶׁאִם יָבְאוּ לְיָדִי חֲלִיפוֹת תַּרְדִּין, אוֹמֵר אֲנִי: שֶׁיַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא שֶׁבֵּית דִּין צְרִיכִין לִמְנוֹת עַל כֻּלָּן, שֶׁיַּעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאָה:

יב. נִתְפַּצְעוּ אֱגוֹזִים, נִתְפָּרְדוּ רְמוֹנִין, נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹת, נִתְחַתְּכוּ דְּלוּעִין, נִתְפָּרְסוּ כְּפָרוֹת – יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמְאָתַיִם. נָפְלוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְחַתְּכוּ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יַעֲלוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד – יַעֲלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – יַעֲלוּ. בְּמֵזִיד – לֹא יַעֲלוּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּרוּמָה סְתוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּפְתוּחוֹת, וּפְתוּחָה בִּסְתוּמוֹת -- הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא סְתוּמָה שֶׁבִּסְתוּמוֹת. נִמְצָאתָ אוֹמֵר, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּיָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה, בְּשֶׁאֵין יָדוּעַ – תַּעֲלֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין בְּיָדוּעַ בֵּין בְּשֶׁאֵין יָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בְּיָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה. שֶׁאֵין יָדוּעַ – תַּעֲלֶה:

יג. לִיטְרָא קְצִיעוֹת שֶׁדְּרָסָהּ עַל פִּי חָבִית, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה חָבִית דְּרָסָהּ. דְּרָסָהּ עַל פִּי כּוֹרֶת, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ כּוֹרֶת דְּרָסָהּ. דְּרָסָהּ בְּעִגּוּל דְּבֵלָה, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה עִגּוּל דְּרָסָהּ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן פְּרוּדוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה וְאֶחָד לִטְרוֹת – תַּעֲלֶה. וְאִם לָאו – לֹא תַעֲלֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פּוּמִין – יַעֲלוּ. וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פּוּמִין – תַּעֲלֶה, וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם שֵׁשׁ מֵאוֹת פּוּמִין – לֹא תַעֲלֶה. דְּרָסָהּ בְּעִגּוּל וְאֵין יָדוּעַ הֵיכָן דְּרָסָהּ – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יד. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי הַמְּגוּרָה – רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא חִטִּין עַל פִּי שְׁעוֹרִין לְקָפְאָה[6]. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמִשְׁתַּמֵּר – תַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

טו. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ – מְדַמַּעַת. לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – מְדַמַּעַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת:

טז. כֵּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹךְ הַחֻלִּין בְּאֶחָד וּמֵאָה, בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל, כָּךְ טְמֵאָה תַּעֲלֶה מִתּוֹךְ הַטְּהוֹרָה בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּבָלוּל – לֹא תַעֲלֶה, בְּשֶׁאֵינוֹ בָלוּל – תַּעֲלֶה. נָפְלָה לְתוֹךְ הַחֻלִּין טְמֵאִים – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יז. קְשׁוּת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה קְשׁוּת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, וְכֵן פְּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַעֲלוּ. אִם נָגְעוּ פְּרוּסוֹת זוֹ בְזוֹ – טְמֵאוּ זוֹ בְזוֹ. וְאִם הָיָה אוֹכֶל פָּסוּל שֶׁנִּפְסַל בְּטֻבּוּל יוֹם – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיַּעֲלוּ:

יח. הַטָּבֵל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין – הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר –

הַשָּׁלֵם

---

[6] וּבְנֻסְחַת הַמְפָרְשִׁים: לְקוֹלְפָּהּ.

תּוֹסֶפְתָּא

מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו – רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: קוֹרֵא שָׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ וְעוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְכֵן מַעֲשֵׂר טֶבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין – הֲרֵי הוּא אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא, אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר – מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו – רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: קוֹרֵא שָׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ וְעוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה[7]. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן: טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהֶקְדֵּשׁ, וְהֶחָדֵשׁ – לֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן: עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם – נָתְנוּ חֲכָמִים לָהֶם שִׁעוּר. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא שְׁבִיעִית אֵין לָהּ מַתִּירִין, וְלֹא נָתְנוּ לָהּ חֲכָמִים שִׁעוּר! אָמַר לָהֶם: שְׁבִיעִית – אֵינָהּ אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא לְבִעוּר, אֲבָל לַאֲכִילָה אֵינָהּ אוֹסֶרֶת אֶלָּא בְּנוֹתֵן טַעַם:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין – הֲרֵי אֵלּוּ מְדַמְּעִין. אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִמָּקוֹם אַחֵר אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ב. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה וְהִגְבִּיהָהּ, אִם הָיוּ שָׁם טֶבֶל – עוֹשִׂים אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שָׁם מַעֲשֵׂר טֶבֶל – עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, אִם הָיוּ שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת בְּדֶמֵי תְּרוּמָה חוּץ מִדְּמֵי תְּרוּמָה שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שָׁם חֻלִּין – יַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַפֶּסַח וְיִתְּנֵנּוּ לַכֹּהֵן:

ג. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה וְנִדְמְעוּ, אִם הָיוּ שָׁם טֶבֶל – מַפְרִישׁ עָלֶיהָ תְּרוּמָה מִמָּקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ. [הָיְתָה שָׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל – עוֹשֶׂה תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ[8]]. וְאִם הָיוּ שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת בְּדֶמֵי תְּרוּמָה חוּץ מִדְּמֵי תְּרוּמָה שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שָׁם חֻלִּין – יַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַפֶּסַח וְיִתְּנֵנּוּ לַכֹּהֵן:

ד. סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה שְׁבִיעִית – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. פָּחוֹת מִכֵּן – יֵרָקְבוּ[9]:

ה. סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה – בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: טְהוֹרָה – אֲסוּרָה לַזָּרִים, וּטְמֵאָה – אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים. מַה טְּהוֹרָה – עוֹלָה, אַף טְמֵאָה – תַּעֲלֶה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּטְהוֹרָה – שֶׁהִיא עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַזָּרִים, תֹּאמְרוּ בַּטְּמֵאָה שֶׁאֵין עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לֶאֱכֹל לַכֹּהֲנִים [אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: הֲרֵי טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַחֻלִּין תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַזָּרִים, וַהֲרֵי הִיא עוֹלָה[10]], אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: אִם אֲמַרְתֶּם בְּחֻלִּין שֶׁהֻתְּרוּ הֻתַּר מֻרְבֶּה, תֹּאמְרוּ בִּתְרוּמָה שֶׁהֻתְּרָה הֻתַּר מָעָט?! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: וְכִי בַּמֶּה הֶחְמִירָה תּוֹרָה, בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים אוֹ בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים? בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים. טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר, וְטָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטְּמֵא, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטְּמֵא – כֻּלָּם בְּמִיתָה.

---

[7] נֻסְחַת הַסְּפָרִים כָּאן: **וְאִם הָיָה טֶבֶל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מְדֻמָּע אֶלָּא לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין.** אבל הגר"א מָחַק אֶת נֻסְחַת הַסְּפָרִים מִכָּאן, מִפְּנֵי שֶׁמְּקוֹמָהּ לְמַעְלָה.

[8] הגר"א מָחַק אֲבָל בִּכְתַב יַד נִמְצָא עִם הַגָּהָה שֶׁהַכְּנָסָה בְּפָנִים.

[9] כַּנַּ"ל.

[10] הגר"א ל"ג.

תּוֹסֶפְתָּא

וּבְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים, טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר – כְּמִצְוָתָן, טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – בַּעֲשֵׂה, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַחְמִירָה תּוֹרָה בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים – הֲרֵי הוּא עוֹלֶה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהֶאָכֵל לַזָּרִים, מָקוֹם שֶׁהֵקֵלָּה תּוֹרָה בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים – אֵינוֹ דִּין שֶׁתַּעֲלֶה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַכֹּהֲנִים?! לְאַחַר שֶׁהוֹדוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תָּרוּם וְתֹרֶקֶב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אָבְדָה בְּמִעוּטָהּ:

ו. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיהַּ עַד שֶׁנִּפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא יָדַע בָּהּ וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה, אֲבָל אִם יָדַע בָּהּ וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת שֶׁכְּבָר הָיָה לָהּ לְהַעֲלוֹת:

ז. הַקֻּמְחִין וְהַסְּלָתוֹת – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. לוֹג מַיִם שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה יַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָפַל לוֹג שֶׁמֶן – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה[11]:

ח. סְאָה עָרְלָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאתַיִם, יָדַע בָּהּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. עַד שֶׁיִּרְבֶּה אָסוּר עַל הַמַּתָּר:

ט. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ לְתוֹכָהּ חֻלִּין כָּל שֶׁהֵן – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְהִגְבִּיהַּ – אֵין מוֹצִיאִין זוֹנִין שֶׁבָּהּ. לוֹג יַיִן צָלוּל שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ מֵאָה לַגִּין עֲכוּרִין – אֵין מוֹצִיאִין שְׁמָרִים שֶׁבָּהֶן. לוֹג יַיִן עָכוּר שֶׁנָּפַל לְפָחוֹת מִמֵּאָה לַגִּין צְלוּלִין – אֵין מוֹצִיאִין שְׁמָרִים שֶׁבּוֹ:

הַשָּׁלֵם

י. שְׁאוֹר שֶׁבָּלַל לוֹ בִּשְׁאוֹר אַחֵר וְהֶחְמִיץ בּוֹ אֶת הָעִסָּה, אִם אֵין בָּאִסּוּר נוֹתֵן טַעַם – מֻתָּר. הַקֻּמְחִין וְהַסְּלָתוֹת – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. לוֹג מַיִם שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה יַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָפַל לוֹג שֶׁמֶן – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. חִטִּין בַּשְּׁעוֹרִים – יָבוֹר. טָחָנָן – בְּנוֹתֵן טַעַם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גְּרִיס שֶׁל פּוֹל וּגְרִיס שֶׁל טַפִּיחַ – הֲרֵי אֵלּוּ מִין אֶחָד. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי קְפוֹת אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – שְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת:

יא. שְׁתֵּי קְפוֹת בִּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת, שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בַּעֲלִיָּה אַחַת – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. וּשְׁתֵּי מְגוּרוֹת בִּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת – לֹא יַעֲלוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ הֵן בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת – מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בְּזוֹ מֵאָה, וּבְזוֹ אֵין מֵאָה – הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ מֵאָה נָפְלָה. אַחַת מִדּוּמַעַת וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ מִדּוּמַעַת – הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ מִדּוּמַעַת נָפְלָה:

יב. שְׁתֵּי קְפוֹת, בְּזוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וּבְזוֹ אֵין אַרְבָּעִים סְאָה, נָפְלָה סְאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה שְׁנִיָּה וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מָקוֹם נָפְלָה – הֲרֵינִי יָכוֹל לְתְלוֹת וְלוֹמַר: 'לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה הָרִאשׁוֹנָה – שָׁם נָפְלָה שְׁנִיָּה'. נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶהוּ מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה שְׁנִיָּה וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה – אֵינוֹ יָכוֹל לְתְלוֹת וְלוֹמַר: 'לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה שְׁנִיָּה – שָׁם נָפְלָה רִאשׁוֹנָה':

יג. שְׁתֵּי סְאִין, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, אָבְדָה אַחַת מֵהֶן וְנָפְלָה אַחַת מֵהֶן – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת.

---

[11] הַגְּרַ"א לֹא גָּרַס לָהּ כָּאן, וְהֵבִיאָהּ לְקַמָּן, וְהִכְנַסְנוּהָ בְּמָקוֹם שֶׁצִּיֵּן.

תּוֹסֶפְתָּא

יד. שְׁתֵּי קִפּוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה - הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ תְּרוּמָה טְמֵאָה נָפְלָה. וְחֻלִּין טְהוֹרִין לֹא יֵאָכְלוּ בְּטָהֳרָה, עַד שֶׁיִּתְחַשְּׁבוּ שֶׁאֵין בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה כַּבֵּיצָה. אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. אִם יֵשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ - מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ, וְלֹא יֹאכְלוּם בְּטָהֳרָה, עַד שֶׁיִּתְחַשְּׁבוּ שֶׁאֵין בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה כַּבֵּיצָה:

טו. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קִפּוֹת אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וְלִפְנֵיהֶן שְׁתֵּי סְאִין, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וְנָפְלוּ מִשְּׁתֵּיהֶן לְתוֹךְ שְׁתֵּיהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ וְאִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ, הֲרֵינִי אוֹמֵר: תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה, חֻלִּין לְתוֹךְ חֻלִּין נָפְלוּ. אִם הָיָה טֶבֶל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מִדָּמָּע אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין:

טז. הִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ - הֲרֵי זֶה מוֹדֵד אֶת הַתְּרוּמָה, אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. אֶחָד הָאוֹכֵל, וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה, וְאֶחָד הַסָּךְ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַסָּךְ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שׁוֹגֵג - מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה נְקוּרָה, וְהַשּׁוֹתֶה יַיִן מְגֻלֶּה - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. נָזִיר שֶׁשָּׁתָה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, שׁוֹגֵג - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. אָכַל תְּרוּמָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. יַיִן וְחֹמֶץ - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ:

ב. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה בְּמֵזִיד - מְשַׁלֵּם דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה - חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה אֶלָּא בְּהֶקְדֵּשׁ בִּלְבַד:

הַשָּׁלֵם

ג. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרַס - מְצָטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מְצָטָרְפִין. שָׁתָה, חָזַר וְשָׁתָה, חָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרַס - מְצָטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מְצָטָרְפִין. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה - אֵין מְצָטָרְפִין. כֵּיצַד? אָכַל כַּזַּיִת וְשָׁתָה כַּזַּיִת - כָּךְ שְׁתִיָּה בְּרְבִיעִית. אָכַל כַּזַּיִת אֲפִלּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִין - הֲרֵי אֵלּוּ מְצָטָרְפִין. אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת אַחֵר מִמִּין אַחֵר - הֲרֵי אֵלּוּ אֵין מְצָטָרְפִין:

ד. כְּשֵׁם שֶׁאֵין נוֹתְנִין תְּרוּמָה אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר - כָּךְ אֵין מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר. הָאוֹכֵל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹטֵל דָּמִים וּמְפַיֵּס אֶת עַם הָאָרֶץ:

ה. תְּרוּמַת חָבֵר וּתְרוּמַת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבוּ - כּוֹפִין אֶת עַם הָאָרֶץ לְמָכוֹר אֶת חֶלְקוֹ:

ו. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה - מְשַׁלֵּם מִן הַחֻלִּין הַטְּהוֹרִים. שִׁלֵּם מִן הַחֻלִּין הַטְּמֵאִין, סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג - תַּשְׁלוּמִיו תַּשְׁלוּמִין. בְּמֵזִיד - אֵין תַּשְׁלוּמִיו תַּשְׁלוּמִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - תַּשְׁלוּמִיו תַּשְׁלוּמִין, וַיַּחֲזֹר וִישַׁלֵּם מִן הַטְּהוֹרִין:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלוּ לוֹ תְּרוּמָה מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ וַאֲכָלָהּ, וְכֵן בַּעַל הַבַּיִת שֶׁגָּבָה בְּחוֹבוֹ, וְכֵן לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹתֵן לָהֶם דָּמִים:

ח. הַגּוֹנֵב תְּרוּמַת הֶקְדֵּשׁ וְלֹא אֲכָלָהּ - מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵין מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, וְכֻלָּם אֵין בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, ח): "יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ" - וְלֹא לְהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל אֲכָלָהּ - מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חוֹמְשִׁים וְקֶרֶן אֶחָד, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִן הַחֻלִּין וְהֵן נַעֲשִׂין תְּרוּמָה, קֶרֶן - לְגִזְבָּר, וְחֹמֶשׁ - לַבְּעָלִים. בְּקֶרֶן - מוֹעֲלִין בּוֹ, בְּחֹמֶשׁ זֶה - אֵין מוֹעֲלִין. חֹמֶשׁ שֵׁנִי - מִדְּמֵי תְּרוּמָה וְנוֹתֵן לַגִּזְבָּר. רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב בְּקֶפֶּה שְׁנִיָּה בַּחֻלִּין, רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים:

תּוֹסֶפְתָּא

מְדָמָע - פָּטוּר מִן הַחַלָּה. סָפֵק מְדָמָע - נֶאֱכָל מִשּׁוּם דָּמַע וְחַיָּב בַּחַלָּה:

ט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁלְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וּבִלְבַד שֶׁיְּשַׁלֵּם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע. כֵּיצַד? אָכַל שְׁעוֹרִים וְשִׁלֵּם חִטִּים, גְּרוֹגְרוֹת וְשִׁלֵּם תְּמָרִים - תָּבֹא לוֹ בְּרָכָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְמִים רַק מִמִּין עַל מִינוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמְּשַׁלְמִין מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן - כָּךְ מְשַׁלְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:

י. הָאוֹכֵל אֶת הַטֶּבֶל - מְשַׁלֵּם מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה, מִן הַתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְמִין דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת. אָמַר רַבִּי נָתָן: הָיָה רַבִּי אֱלְעָזָר אוֹמֵר: יַמְתִּין עַד שֶׁיֵּצֵא שַׁבָּת, וְיֵצֵא חוּץ לֶחָצֵר וְיִגְמֹר:

יא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: דַּם שֶׁעַל הַכִּכָּר - גּוֹרֵר אֶת מְקוֹמוֹ וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵיהֶן - מְפַסְפֵּס וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

יב. הָאוֹכֵל אֶת הַנִּמְלָה וְאֶת הַכְּנָה שֶׁבַּתְּבוּאָה - חַיָּב. אֶת הַזִּיז שֶׁבָּעֲדָשִׁים, וְאֶת הַיְּתוֹשִׁין שֶׁבַּכְּלִיסִין, וְאֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבַּתְּמָרִים וְשֶׁבַּגְּרוֹגְרוֹת - פָּטוּר. פֵּרְשׁוּ וְחָזְרוּ - חַיָּב. אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבְּעִקְרֵי אִילָנוֹת, וְאֶת הַקִּפָּה שֶׁבַּיָּרָק - חַיָּב. יַבְחוּשִׁין שֶׁבַּיַּיִן וְשֶׁבַּחֹמֶץ - הֲרֵי אֵלּוּ מְתָּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְסַנְּנִים אֶת הַיַּיִן וְאֶת הַחֹמֶץ, הַמְבָרֵךְ עַל הַחֲמָה - הֲרֵי זֶה דֶּרֶךְ אַחֶרֶת:

יג. הַצִּיר, וְהַחֹמֶץ, וְהַמּוּרְיָס, וְהַשֶּׁמֶן, וְהַדְּבַשׁ - מְתָּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲנִי רָאִיתִי שֶׁשָּׁתָה נָחָשׁ צִיר בְּצִידוֹן. אָמְרוּ: נָחָשׁ שׁוֹטֶה הָיָה, וְאֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַשּׁוֹטִים:

יד. מִשְׁמֶרֶת - אֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה תַּחְתּוֹנָה מְכֻסָּה, אַף עַל פִּי שֶׁעֶלְיוֹנָה מְגֻלָּה - הֲרֵי זוֹ מַתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס שֶׁל נָחָשׁ דּוֹמֶה לְסִפּוּג וְעוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ:

הַשָּׁלֵם

טו. עִסָּה שֶׁלָּשָׁהּ בְּמַיִם מְגֻלִּין, אֲפָלוּ הִיא שֶׁל תְּרוּמָה - תִּשָּׂרֵף, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אַפְאָהּ - הֲרֵי זוֹ מַתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס שֶׁל נָחָשׁ כָּלֶה בְּאוּר:

טז. מֵי כִבּוּשִׁין, וּמֵי שְׁלָקוֹת, מֵי תּוּרְמוֹסִין - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם שֶׁשָּׂרָה בָּהֶן כִּבּוּשִׁין, שְׁלָקוֹת וְתַרְמוֹסִין, אִם יֵשׁ בָּהֶם נוֹתֵן טַעַם - מֻתָּרִים, וְאִם לָאו - אֲסוּרִים. מַיִם שֶׁהֵדִיחַ בָּהֶן עוֹבְטִין וְדָרְמַסְקָנִיּוֹת לַחוֹלֶה - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ וְחִמְּמָן - אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם חַמִּין, כָּל זְמַן שֶׁמַּעֲלִין הֶבֶל - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי:

יז. מַיִם מְגֻלִּין - לֹא יִשְׁפְּכֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא יִגְבֹּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט, וְלֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן נָכְרִי, וְלֹא בְּהֵמַת אֲחֵרִים. אֲבָל מַשְׁקֶה הוּא בְּהֵמַת עַצְמוֹ. מַיִם מְגֻלִּין - לֹא יְרַבֵּץ בָּהֶן אֶת הַבַּיִת, וְלֹא יִרְחַץ בָּהֶן פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְרִיטָה. וְכַמָּה הֵן בְּקַרְקָעוֹת? אַרְבָּעִים סְאָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מְאתַיִם, בֵּין מְכֻנָּסִין בֵּין מְפֻזָּרִין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁתְּהֵא חֲבִית שֶׁל שַׁיָּטִין מִתְמַלֵּא:

יח. מַעְיָן, כָּל זְמַן שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וּמָצָא גַּבֵּי שֶׁאֵין בּוֹ שִׁלְשָׁה לוֹגִין, וְשָׁחָה וְשָׁתָה מִמֶּנּוּ. יַיִן, בֵּין בִּכְלִים בֵּין בְּקַרְקַע - אָסוּר. יַיִן תּוֹסֵס, כָּל זְמַן שֶׁהוּא תוֹסֵס - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי. וְכַמָּה תּוֹסֵס? שִׁלְשָׁה יָמִים:

יט. מַעֲשֶׂה וְנִמְצָא נָחָשׁ מֵת בְּבוֹר יַיִן, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, וְהִתִּיר לָהֶם אֶת הַבּוֹר:

כ. לָגִין שֶׁהֲנִיחוֹ בְּשִׂדָּה תֵּבָה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בָּדָק וְהִנִּיחָן - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. לָגִין וְתִיקָן - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בָּדָק וְהִנִּיחַ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. נָתְנוּ בַּבּוֹר, אֲפָלוּ עָמוֹק מֵאָה אַמָּה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. נָתְנוּ בַּמִּגְדָּל אֲפָלוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בַּטַּרְקְלִין אֲפָלוּ מְצָרָיו מְסֻיָּד -

תּוֹסֶפְתָּא

חֲרִי זֶה אָסוּר. מְכַסִּין וְלֹא פּוֹקְקִין. וְאִם הָיָה פָּקָק, אַמַּי – אָסוּר, וְאִם לָאו – מֻתָּר. כַּמָּה יְהֵא בַּגֶּבֶךְ? כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס בּוֹ אֶצְבַּע קְטַנָּה שֶׁל קָטָן. נְקוּרֵי רֹטֶב, וְקֶלַח שֶׁל כְּרוּב, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַחָה – אָסוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: יִזְרֹק אֶת הַנָּקוּר וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר. פִּטְרִיּוֹת – אֲסוּרוֹת מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. נָקַר בַּתְּאֵנָה וְנַעֲשֵׂית גְּרוֹגֶרֶת, בִּתְמָרָה וְנַעֲשֵׂית יְבֵשָׁה – שְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת. רָאָה צְפוֹר שֶׁנִּקְרָה בַּתְּאֵנָה, וְעַכְבָּר מְנַקֵּר בַּאֲבַטִּיחַ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: שֻׁמָּא נְקוּרִין הָיוּ. אֲבַטִּיחַ שֶׁנִּקַּר וְאָכְלוּ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, הַשְּׁאָר – חֲרִי זֶה אָסוּר. וְכֵן חֲבִית שֶׁנִּתְגַּלְתָה וְשָׁתוּ הֵימֶנָּה עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, הַשְּׁאָר – חֲרִי זֶה אָסוּר:

כא. אֵין מַרְבִּין תְּרוּמוֹת טְהוֹרוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בְּזוֹ. אֲבָל מַרְבִּין תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּוַלַּד הַטְּמֵאָה, עִם תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטְּמֵאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טְמֵאָה עַל טְמֵאָתָהּ. תְּלוּיָה שֶׁאָמַר: 'טְהוֹרָה הִיא'; 'טְמֵאָה הִיא' – חֲרִי זֶה טְמֵאָה. אִם אָמַר: 'חֲרִינִי מַנִּיחָהּ עַד שֶׁאֶשְׁאַל עָלֶיהָ' – חֲרִי זֶה טְהוֹרָה. נוֹלַד לוֹ סָפֵק טְמֵאָה, וּבִין בְּיָדוֹ וּבֵין עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן – נוֹטְלָהּ וּמַנִּיחָהּ בִּמְקוֹם הַמְּצָנָע:

כב. חֲבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה – טְמֵאָה. הַכֹּל מוֹדִים: שֶׁתֵּרֵד וְתִטַּמֵּא, וְאַל יִטַּמְּאֶנָּה בְּיָד:

כג. סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁאָמְרוּ לָהֶם נָכְרִים: 'תְּנוּ לָנוּ אֶחָד מִכֶּם וְנַהַרְגֵהוּ, וְאִם לָאו, חֲרֵי אַתֶּם הוֹרְגִין אֶת כֻּלָּן' – יֶהֱרְגוּ כֻּלָּן וְאַל יִמְסְרוּ לָהֶם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם יָחֲדוּהוּ לָהֶם כְּגוֹן שֶׁיִּחֲדוּ לְשֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי – יִתְּנוּהוּ לָהֶם וְאַל יֶהֱרְגוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּא מִבַּחוּץ וְהֵן מִבִּפְנִים, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהוּא מִבִּפְנִים וְהֵם מִבִּפְנִים, הוֹאִיל וְהוּא נֶהֱרָג וְהֵן נֶהֱרָגִין – יִתְּנוּהוּ לָהֶן וְאַל יֶהֱרְגוּ כֻּלָּן. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל ב כ, כב): "וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל כָּל הָעָם בְּחָכְמָתָהּ" וְגוֹ', אָמְרָה לָהֶם: הוֹאִיל וְהוּא נָהֳרָג וְאַתֶּם נֶהֱרָגִין, תְּנוּהוּ לָהֶם וְאַל תֵּהָרְגוּ כֻּלְּכֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּךְ אָמְרָה לָהֶם: כָּל הַמּוֹרֵד בְּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד – חַיָּב מִיתָה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. הַזּוֹרֵעַ חִטִּים שֶׁל תְּרוּמָה, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ – יוֹסֵף, מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ – יְקַיֵּם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא – יוֹסֵף, מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ – יְקַיֵּם. בְּמֵזִיד, זֶה וָזֶה – יְקַיֵּם:

ב. הַזּוֹרֵעַ תּוֹסֶפֶת שֶׁל תְּרוּמָה, וּסְאָה עוֹלָה מִתּוֹךְ מֵאָה, גִּדּוּלֵי גִּדּוּלֵיהֶן – חֻלִּין. גִּדּוּלֵי תְּרוּמָה – אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן. הֶקְדֵּשׁ – חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עַל מָקוֹם אַחֵר אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְחַיָּבִין בְּחַלָּה. הַיָּדַיִם וְהַטְּבוּל יוֹם – אֵין פּוֹסְלִין בָּהֶן, וְאֵין פּוֹסְלִין בְּחֻלִּין. הַדֹּשׁ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? מֵבִיא קֻפִּיפָה וְתוֹלֶה בְּצַוָּאר בְּהֵמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֻלִּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נוֹתֵן לְתוֹכָהּ כִּרְשִׁינִין וְהֵן יָפוֹת לָהּ מֵהַכֹּל:

ג. מֵאָה לְגִינִין שֶׁל תְּרוּמָה וְאֶחָד שֶׁל חֻלִּין – כֻּלָּן מִתְרִין. בְּדָבָר שֶׁזְּרוּעוֹ כְּלָה. אֲבָל בְּדָבָר שְׁאֵין זְרוּעוֹ כְּלָה – לֹא יַעֲלֶה. אֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה וּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין – לֹא יַעֲלֶה, שֶׁאֵין קַרְקַע עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה. תֵּלַשׁ – יַעֲלֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן וְיִתְלֹשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף יִתְכַּוֵּן וְיִתְלֹשׁ וְיַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

ד. בְּצָלִים שֶׁל לִיטְרָא, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְעָה, וַהֲרֵי בָּהּ כְּעֶשֶׂר לִטְרִין – חַיֶּבֶת בִּתְרוּמָה, בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמִפְרִישׁ מִמָּקוֹם אַחֵר תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁבָּהּ – עוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטַּע. לִיטְרָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְעָה, וַהֲרֵי בָּהּ כְּעֶשֶׂר לִטְרִין – חַיֶּבֶת בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – חוֹזֵר וּפוֹדֶה אֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטַּע:

ה. הַמְנַכֵּשׁ עִם הַגּוֹי בְּחָסִית, אַף עַל פִּי שֶׁפֵּרוֹתָיו טֶבֶל – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי. עִם הַכּוּתִי

תּוֹסֶפְתָּא

- לֹא יֹאכַל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית עִם יִשְׂרָאֵל – מָתָר:

ו. רַבִּי נָתָן בַּר יוֹסֵף אוֹמֵר: שְׁתֵּילֵי בְצָלִים, עַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים – אֲסוּרִין, מִכָּאן וָאֵילָךְ – מֻתָּרִין:

ז. הַמַּפְרִישׁ חֻבֵּילֵי תִלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר – הֲרֵי זֶה פּוֹדֶה אֶת הָעֵץ וְאֶת הַזֶּרַע. תִּלְתָּן שֶׁנָּפְלָה בְּבוֹר שֶׁל מַיִם – רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁשָּׁקָעָה, אֲבָל לֹא שָׁקְעָה – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת:

ח. תַּפּוּחַ שֶׁרִסְקוֹ וּנְתָנוֹ תּוֹךְ הָעִסָּה וְחִמְצָהּ – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין חִמּוּצוֹ חָמֵץ. אֶחָד נוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח וְאֶחָד נוֹתֵן טַעַם לְפִגֵּם – זֶה וְזֶה אָסוּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְשֶׁבַח – אָסוּר, לְפִגֵּם – מֻתָּר, כְּגוֹן הַחֹמֶץ שֶׁנָּפַל לַגְּרִיסִין, וּגְרִיסִין שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מַיִם. תְּמָרִים שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּיהֶן יַיִן, גְּרוֹגָרוֹת שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּיהֶן שֶׁמֶן – הֲרֵי זֶה אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר:

ט. שְׁאוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסָּה וְאֵין בָּהּ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְהִגְבִּיהַּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִתְחַמֵּץ – מֻתָּר. שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הָעִסָּה, לֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְצוּ – אָסוּר לַזָּרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לַזָּרִים. הָיָה בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וּבָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְצוּ – אָסוּר לַכֹּהֲנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לַכֹּהֲנִים:

י. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי פֵּרוֹת. וְכֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל הַפֵּרוֹת – יַדִּיחֵן וְהֵן מֻתָּרִין. שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי יַיִן – יַקְפֶּה אוֹתוֹ, וְהַיַּיִן מֻתָּר. נָפַל עַל גַּבֵּי צִיר – יַקְפֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיִּבָּטֵל טַעַם שֶׁמֶן שֶׁבּוֹ:

יא. כֵּלִים שֶׁסָּכַן בְּשֶׁמֶן טָמֵא, וְחָזַר וְסָכַן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר. אוֹ שֶׁסָּכַן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וְחָזַר וְסָכַן בְּשֶׁמֶן טָמֵא – רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַר הָרִאשׁוֹן אֲנִי בָּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַר הָאַחֲרוֹן. שֶׁרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יְהֵא אָדָם סָךְ אֶת כֵּלָיו שֶׁמֶן טָמֵא, וְחוֹזֵר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר. כְּשֶׁהֵן מוֹצִיאִין – אֵין מוֹצִיאִין אֶלָּא מִן הָרִאשׁוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא יְהֵא אָדָם סָךְ אֶת כֵּלָיו שֶׁמֶן טָהוֹר, וְחוֹזֵר וְסָכָן שֶׁמֶן טָמֵא. כְּשֶׁהֵן מוֹצִיאִין – אֵין מוֹצִיאִין אֶלָּא מִן הָאַחֲרוֹן. כֵּלִים שֶׁסָּכָן שֶׁמֶן טָמֵא וְנִגְּבָם – מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּטָהֳרָה. חָזְרוּ וְיָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִין – טְמֵאִין:

יב. קְדֵרָה שֶׁבִּשֵּׁל בָּהּ בָּשָׂר – לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חָלָב. תְּרוּמָה – לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חֻלִּין. וְאִם בִּשֵּׁלְן – הֲרֵי זֶה בְּנוֹתֵן טַעַם:

יג. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קְדֵרוֹת אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וּלְפָנָיו מְדוֹכָה אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, נָתַן לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָתַן. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי מְדוֹכוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וּלְפָנָיו קְדֵרָה אַחַת שֶׁל חֻלִּין, נָתַן מֵאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן נָתַן – הֲרֵינִי אוֹמֵר: מִתּוֹךְ שֶׁל חֻלִּין נָתַן. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קְדֵרוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וּלְפָנֵיהֶן שְׁתֵּי מְדוֹכוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, נָתַן מִשְּׁתֵּיהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ, וְאִם זוֹ לְתוֹךְ זוֹ – הֲרֵינִי אוֹמֵר: תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָתַן, וְחֻלִּין לְתוֹךְ חֻלִּין נָתַן. וְאִם הָיָה טָבֵל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מְדָמְע אֶלָּא בִּדְבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין:

יד. חֲתִיכָה אֲסוּרָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בַּחֲתִיכוֹת, אֲפִלּוּ הֵן אֶלֶף – כֻּלָּן אֲסוּרוֹת. הִרְטִיב – בְּנוֹתֵן טַעַם. אִם נִמְחָה – הֲרֵי זֶה בְּנוֹתֵן טַעַם. חֲתִיכָה שֶׁל חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה חֲתִיכוֹת שֶׁל חֻלִּין, וְכֵן פְּרוּסָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. חֲתִיכָה שֶׁל חַטָּאת טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה חֲתִיכוֹת שֶׁל חַטָּאת טְהוֹרָה, וְכֵן פְּרוּסָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טְהוֹר – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַעֲלוּ. וְכֵן בְּחַלּוֹת תּוֹדָה. טָבֵל וְיַיִן נָסֵךְ, מִין בְּמִינוֹ – כָּל שֶׁהוּא, וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ – בְּנוֹתֵן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

טַעַם. וּשְׁאָר כָּל הָאִסּוּרִין, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן – בְּנוֹתֵן טַעַם:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. דָּג טָמֵא שֶׁכִּבְּשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר, כָּל גָּרֶב[12] שֶׁמַּחְזִיק סָאתַיִם שֶׁבּוֹ מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז שֶׁבִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, דָּג טָמֵא – צָרוּ אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְבִיעִית בְּסָאתַיִם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בּוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא: אֵין לְךָ גָּרֶב שֶׁמַּחְזִיק סָאתַיִם, שֶׁבּוֹ מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, דָּג טָמֵא, שֶׁאֵין בּוֹ רְבִיעִית צִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁשּׁוֹלֶה וּמַנִּיחַ לְפָנָיו וּמָצָא בּוֹ כַּשְׁעוּר הַזֶּה, אֲבָל אִם הָיָה נוֹטֵל וְזוֹרֵק רִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא בּוֹ יֶתֶר מִכַּשְׁעוּר הַזֶּה – מֻתָּר:

ב. דָּג טָמֵא שֶׁכִּבְּשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר – מַדִּיחוֹ וּמֻתָּר. דָּג טָמֵא מְלִיחַ וְדָג טָהוֹר תָּפֵל – אָסוּר. דָּג טָהוֹר מְלִיחַ וְדָג טָמֵא תָּפֵל – מֻתָּר. דָּג טָמֵא שֶׁבִּשְּׁלוֹ עִם דָּג טָהוֹר – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא קָפְלוּט, אִם יֵשׁ נוֹתֵן טַעַם – אָסוּר, וְאִם לָאו – מֻתָּר:

ג. אֵלּוּ הֵן מִינֵי חֲסִיּוֹת? הִלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקָּפְלוּטוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לְךָ מִינֵי חֲסִיּוֹת – אֶלָּא קָפְלוּט בִּלְבַד:

ד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹבְשִׁין בְּצָלִין שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֹמֶץ שֶׁל חֻלִּין, וְאֵין כּוֹבְשִׁין בְּצָלִין שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֹמֶץ שֶׁל תְּרוּמָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּצָלִים שֶׁל חֻלִּין בְּחֹמֶץ שֶׁל תְּרוּמָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה – אֵין מְתָרִין אֶלָּא עִם הַבָּשָׂר. בָּשָׂר בְּבָשָׂר – אָסוּר. וְכָל הַמִּתְבַּשְּׁלִין עִם הַבָּשָׂר – הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּבֵד – אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: שְׁלוּקָה – אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת. מְבֻשֶּׁלֶת – אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת:

הַשָּׁלֵם

ה. בֵּיצִים טְהוֹרוֹת שֶׁשְּׁלָקָן עִם בֵּיצִים טְמֵאוֹת, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם – אֲסוּרוֹת, וְאִם לָאו – מֻתָּרוֹת. בֵּיצִים שֶׁשְּׁלָקָן וּמָצָא בְּאַחַת מֵהֶן אֶפְרוֹחַ, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם – אֲסוּרוֹת, וְאִם לָאו – מֻתָּרוֹת. גְּעוּלֵי בֵּיצִים – מֻתָּרִין בָּאֲכִילָה. בֵּיצִים מוּזָּרוֹת – נֶפֶשׁ יָפָה תֹּאכַל. מָצָא בְּאַחַת מֵהֶן דָּם – זוֹרֵק אֶת הַדָּם וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר:

ו. אוֹכֵל אָדָם דְּגִים וַחֲגָבִים, בֵּין חַיִּין וּבֵין מֵתִים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הַמּוֹרְיָס – אָסוּר לַזָּרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַתִּיר לַזָּרִים:

ז. נוֹתֵן אָדָם דְּבֵלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְתוֹךְ הַמּוֹרְיָס כְּדֶרֶךְ שֶׁנּוֹתֵן אֶת הַתַּבְלִין, אֲבָל לֹא יִסְחָטֵם לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין. בְּתַבְלִין – מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְלַאכְתָּן. צוֹרֵר אֶת הַתַּבְלִין וְנוֹתְנָן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל, אִם בָּטֵל טַעְמָן – מֻתָּרִין, וְאִם לָאו – אֲסוּרִין:

ח. אֵין עוֹשִׂין אֶת הַיַּיִן – אַלּוּנְתִּית, וְאֶת הַשֶּׁמֶן – עָרֵב. סָךְ אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֵין סָךְ יַיִן. הַשֶּׁמֶן – דַּרְכּוֹ לְסִיכָה, יַיִן – אֵין דַּרְכּוֹ לְסִיכָה:

ט. דְּבַשׁ תְּמָרִים – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. אָמַר רַבִּי נָתָן: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁפְּטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. אֲבָל אוֹמֵר הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שֶׁלֹּא יֹאכַל מִן הַדְּבַשׁ עַד שֶׁיִּתְקַן הַתְּמָרִים. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שֶׁאִם תִּקֵּן הַתְּמָרִים וְדוֹבְשָׁן בְּאַסְפַּמְיָא – שֶׁמֻּתָּר. דְּבַשׁ תְּמָרִים – מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה. אָמַר רַבִּי נָתָן: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאֵין זֶה מְטַמֵּא מַשְׁקֶה. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

י. זֵיתִים שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרִים – יַעֲשׂוּ שֶׁמֶן. טְמֵאִים – לֹא יַעֲשׂוּ שֶׁמֶן. עֲנָבִים בֵּין טְמֵאוֹת בֵּין טְהוֹרוֹת – לֹא יַעֲשׂוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי

---

[12] חֲבִית.

תּוֹסֶפְתָּא

יְהוֹשֻׁעַ: בְּזֵיתִים טְהוֹרִין – שֶׁיַּעֲשׂוּ שֶׁמֶן. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל זֵיתִים טְמֵאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ. וַעֲנָבִים טְהוֹרוֹת – יַעֲשׂוּ, וּטְמֵאוֹת – לֹא יַעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּזֵיתִים וּבַעֲנָבִים טְהוֹרוֹת – שֶׁיַּעֲשׂוּ. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַטְּמֵאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל זֵיתִים טְהוֹרִין – שֶׁיַּעֲשׂוּ, וְעַל זֵיתִים וַעֲנָבִים טְמֵאִים – שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל זֵיתִים טְמֵאִים וְעַל עֲנָבִים טְהוֹרוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ:

יא. תְּרוּמָה – נִתְּנָה לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וּלְסִיכָה, לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וְלִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת, וְלָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. כֵּיצַד לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֶאֱכוֹל קְנוּבוֹת שֶׁל יֶרֶק, וְלֹא פַּת שֶׁעִפְּשָׁה, וְלֹא תַּבְשִׁיל שֶׁעִבְּרָה צוּרָתוֹ. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: תְּרוּמָה שֶׁנִּפְסְלָה מִלֶּאֱכֹל אָדָם, וְהַכֶּלֶב יָכוֹל לְאָכְלָהּ – מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִין, וְשׁוֹרְפִין עִם הַטְּמֵאָה. כֵּיצַד לִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת גּוֹמֵעַ אַנִיגְרוֹן וְאַכְסַגְרִין, וְלִשְׁתּוֹת יַיִן בִּשְׂמָרָיו. הַחוֹשֵׁשׁ בִּשְׂנָיו – לֹא יִגְמַע בָּהֶן אֶת הַחֹמֶץ וְיֵהָא פּוֹלֵט, אֲבָל מְגַמֵּעַ וּבוֹלֵעַ וּמְטַבֵּל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ – לֹא יְעַרְעֵנּוּ בְּשֶׁמֶן, אֲבָל נוֹתֵן שֶׁמֶן הַרְבֵּה לְתוֹךְ אַנִיגְרוֹן וּבוֹלֵעַ. כֵּיצַד לָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ? סָךְ אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל בְּמוֹךְ וּבְמַטְלִית וְיִתֵּן עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ. הַחוֹשֵׁשׁ בְּרֹאשׁוֹ וְכָל מִי שֶׁעָלוּ לוֹ חַטָּטִין – סָךְ אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֵינוֹ סָךְ יַיִן וְחֹמֶץ, שֶׁהַשֶּׁמֶן – דַּרְכּוֹ לִסֵּיכָה, יַיִן וְחֹמֶץ – אֵין דַּרְכָּן לִסֵּיכָה:

יב. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ אַלּוּנְתִּית, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ אֲנוּמְלִין, וְלֹא יִתֵּן מִשִּׁירֵי הַכּוֹס בְּיָדָיו, וְהָאִשָּׁה לֹא תַּדִּיחַ בּוֹ אֶת בְּנָהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַיִן

הַשָּׁלֵם

שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָא אוֹ שֶׁנִּתְגַּלָּה – שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. גַּרְעִינֵי זֵיתִים, גַּרְעִינֵי תְמָרִים, וְגַרְעִינֵי חָרוּבִין, כָּלָן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִכְנָסִין – אֲסוּרִין. וּשְׁאָר כָּל הַגַּרְעִינִין, מִכְנָסִין – אֲסוּרִין, שֶׁאֵין מִכְנָסִין – מַתִּירִין:

ב. קְלִיפֵּי פוֹלִין וְשׁוּמְשְׁמִין, יֵשׁ בָּהֶן אֹכֶל – אֲסוּרִין, אֵין בָּהֶן אֹכֶל – מַתִּירִין. קְלִיפֵּי מְלָפְפִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן אֹכֶל – אֲסוּרִין. גַּרְעִינֵי אֶתְרוֹג – מַתִּירִין. קְלִיפֵּי אֶתְרוֹג אֲסוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהַבְּרִיּוֹת אוֹכְלִין מֵהֶן. קְלִיפֵּי אֲבַטִּיחַ וּמֵעֵי אֲבַטִּיחַ וּקְנוֹבַת יֶרֶק שֶׁל תְּרוּמָה – רַבִּי דוֹסָא מַתִּיר לַזָּרִים, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: הַבַּכָּרוֹת וְהַסְּפִיפוֹת – אֲסוּרוֹת, בְּאֶמְצַע קַיִץ – מַתִּירוֹת:

ג. כֵּיצַד שֶׁאֲסוּרוֹת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה – כָּךְ אֲסוּרוֹת בְּטֶבֶל וּבְמַעֲשֵׂר טֶבֶל, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. הַמְצוּלוֹת וְהָרַקָּבוֹנוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אֲסוּרוֹת, הֶעָלוּ אָבָק – מֻתָּרוֹת. סְבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת – אֲסוּרוֹת, שֶׁל יְשָׁנוֹת – מֻתָּרוֹת. עַד מָתַי חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת? כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם רְגִילִין לַחְבֹּט בֵּין הַגְּרָנוֹת. רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים יוֹם:

ד. תִּלְתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁחָפָה בָּהּ בַּת כֹּהֵן רֹאשָׁהּ – אֵין רַשָּׁאָה בַּת יִשְׂרָאֵל לָחוֹף אַחֲרֶיהָ. אֲבָל מְעַנֶּגֶת שְׁעָרָהּ בִּשְׁעָרָהּ:

ה. קְטָנִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ טְחִינִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בְּכַרְשִׁינִין:

ו. כַּמָּה יְהֵא בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וְיוֹלִיכֶנָּה לַכֹּהֵן? אֶחָד מִשְׁמוֹנָה שֶׁבִּשְׁמִינִית. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל דְּמַאי, אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא – אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטִמְאָה, אֲבָל בִּטְהוֹרָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּתְרוּמוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁבִּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ

תּוֹסֶפְתָּא

כְּשֶׁעוּר – הוּא נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן, וְאִם לָאו – מַשְׁלִיכָהּ בָּאוּר וְשׂוֹרְפָהּ:

ז. פָּרָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּלְדָה בְּכוּר – מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינִין שֶׁל תְּרוּמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁזָּכוּ לָהּ כַּרְשִׁינִין. נוֹתֵן אָדָם כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה לְתוֹךְ שׁוֹבְכוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ח. עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח, וְאִשֶּׁת כֹּהֵן שֶׁמָּרְדָה – הֲרֵי אֵלּוּ אוֹכְלִין בַּתְּרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין. וְכֵן לֹא יֵצֵא הָרוֹצֵחַ מִחוּץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, בְּחֶזְקַת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל קַיָּם:

ט. בְּקָרוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיָה עוֹמֵד אֶצֶל בְּקָרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כֵּלָיו שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיָה נֶאֱרָג אֶצֶל כֵּלָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי זֶה מַדְלִיק עֲלֵיהֶן שֶׁמֶן שְׂרֻפָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּחֲנוּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן – הֲרֵי זֶה מְמַלֵּא לוֹ אֶת הַנֵּר. שֶׁמֶן שְׂרֻפָה עוֹלָה לַעֲלִיָּה וְיוֹרֵד לְדוּר, לַעֲשׂוֹת צָרְכֵיהֶן שֶׁל כֹּהֵן, וְלֹא לַעֲשׂוֹת צָרְכֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם הָיָה שָׁתָף עִמּוֹ בַּחֲנוּת – הֲרֵי זֶה מָתָר. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהָיָה מֵיסֵב בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי זֶה מַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר. שֶׁמֶן שְׂרֻפָה, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד כֹּהֵן וְהָלַךְ לוֹ – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְכַבּוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְכַּבֶּה מֵאֲלָיו. יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל כֹּהֵן לְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר, וּמְבַקֵּשׁ לֵילֵךְ – טוֹבֵל לוֹ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרֻפָה. וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנְסָה אֵצֶל בַּת כֹּהֵן, וּמְבַקֶּשֶׁת לֵילֵךְ – טוֹבֶלֶת לָהּ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרֻפָה. בַּת כֹּהֵן שֶׁהָיְתָה בְּיָדָהּ נֵר מָלֵא שֶׁמֶן שְׂרֻפָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה – הֲרֵי זוֹ נוֹתֶנֶת לְתוֹכוֹ חֲלִין כָּל שֶׁהוּא וּמַדְלִיקוֹ:

י. סְךְּ כֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמֵבִיא בֶּן בְּתוֹ יִשְׂרָאֵל וּמְעַגְּלוֹ עַל גַּבָּיו. סְךְּ כֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנִכְנַס לַמֶּרְחָץ, וְאֵין הַזָּר נִמְנָע מִלְּשַׁמְּשָׁנוּ אַף עַל פִּי שֶׁנִּסַּךְ הֵימֶנּוּ. לֹא יִתֵּן כֹּהֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה עַל גַּבֵּי טַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ לְהִתְעַגֵּל עֲלֵיהֶם, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר:

יא. שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אֵין סָכִין אוֹתוֹ בִּידַיִם טְמֵאוֹת. נָפַל עַל גַּבֵּי בָּשָׂר – מְשַׁפְשֵׁף

הַשָּׁלֵם

אֲפִלּוּ בִּידַיִם טְמֵאוֹת. שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין חוֹסְמִין בּוֹ תַּנּוּר וְכִירַיִם, וְאֵין סָכִין בּוֹ מִנְעָל וְסַנְדָּל. לֹא יָסוּךְ אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַמִּנְעָל, וְלֹא יָסוּךְ אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַסַּנְדָּל. אֲבָל סָךְ אֶת רַגְלוֹ וְנוֹתְנָהּ לַמִּנְעָל, סָךְ אֶת רַגְלוֹ וְנוֹתְנָהּ לַסַּנְדָּל. סָךְ הַכֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמִתְעַגֵּל עַל גַּבֵּי קָטוֹבְלְיָא חֲדָשָׁה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

יב. שְׁמָרִים שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אָסוּר, וְשֵׁנִי – מָתָר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֵׁנִי – בְּנוֹתֵן טַעַם. וְשֶׁל תְּרוּמָה, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי – אָסוּר. שְׁלִישִׁי – מָתָר. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי – בְּנוֹתֵן טַעַם. וְשֶׁל חָדָשׁ, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי – אָסוּר, וּרְבִיעִי – מָתָר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רְבִיעִי – בְּנוֹתֵן טַעַם. שְׁמָרֵי נְכָרִים שֶׁיָּבְשׁוּ – אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה:

יג. חַרְסִין שֶׁל זָב וְשֶׁל זָבָה, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי – טְמֵא, שְׁלִישִׁי – טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֲבָל לֹא נָתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֲפִלּוּ עַד עֶשְׂירִי – טְמֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לְתוֹכוֹ מַיִם – טָהוֹר:

יד. לוֹקְחִין וְשׁוֹאֲלִין מֵימֵי רַגְלַיִם מִכָּל מָקוֹם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שֶׁל נִדּוֹת הֵן, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיוֹת מְכַנְּסוֹת מֵימֵי רַגְלֵיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁהֵן נִדּוֹת:

טו. אֵין מְעָרְבִין תְּרוּמַת תְּבוּאָה וְקִטְנִית כְּאֶחָד. אֲבָל מְעָרְבִין שְׁמִשְׁמִין בָּאֲפִילִים, בַּעֲדָשִׁים, וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְיכַבֵּד. מִשֶּׁחָרְבָה יְהוּדָה, מְהֵרָה תִּבָּנֶה – הַתְחִילוּ לְעָרֵב תְּבוּאָה בִּתְבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת בְּקִטְנִיּוֹת, אֲבָל לֹא תְּבוּאָה בְּקִטְנִיּוֹת וְלֹא קִטְנִיּוֹת בַּתְּבוּאָה:

טז. כֹּהֵן שֶׁנָּתְנוּ לוֹ תְּרוּמָה וּמָצָא בּוֹ דְּבָרִים אֲחֵרִים – הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא שֶׁמַּשְׁלִימִין לְבֵית הַדֶּמַע:

יז. אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מִן הַגֹּרֶן לָעִיר, וּמִן הַמִּדְבָּר לַיִּשּׁוּב. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁחָיָה אוֹכֶלְתָּהּ וּבְהֵמָה אוֹכֶלְתָּהּ – הִתְקִינוּ: שֶׁיְּהֵא מֵבִיא וְנוֹטֵל שְׂכָרוֹ מִכֹּהֵן, מִפְּנֵי בְּזָיוֹן תְּרוּמָה:

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

יח. עֲשָׂרָה אֵין חוֹלְקִין לָהֶם בֵּין הַגְּרָנוֹת. אֵלּוּ הֵן: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נָשִׁים וַעֲבָדִים, וְעֶרֶל וְטָמֵא, וְהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ. וְכֻלָּן מְשַׁלְּחִין לָהֶם תְּרוּמָה מִתּוֹךְ הַבַּיִת, חוּץ מִן הַטָּמֵא. וְהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ:

ירמיהו פרק טו

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־יַעֲמֹד מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל לְפָנַי
אֵין נַפְשִׁי אֶל־הָעָם הַזֶּה שַׁלַּח מֵעַל־פָּנַי
וְיֵצֵאוּ: **ב** וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר
לַחֶרֶב לַחֶרֶב וַאֲשֶׁר לָרָעָב לָרָעָב וַאֲשֶׁר לַשִּׁבְי
לַשִּׁבְי: **ג** וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת נְאֻם־
יְהוָה אֶת־הַחֶרֶב לַהֲרֹג וְאֶת־הַכְּלָבִים לְסָחֵב וְאֶת־
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְאֶת־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ לֶאֱכֹל
וּלְהַשְׁחִית: **ד** וּנְתַתִּים לזועה לְזַעֲוָה לְכֹל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ בְּגִלַּל מְנַשֶּׁה בֶן־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַל אֲשֶׁר־עָשָׂה בִּירוּשָׁלִָם: **ה** כִּי מִי־יַחְמָל
עָלַיִךְ יְרוּשָׁלִַם וּמִי יָנוּד לָךְ וּמִי יָסוּר לִשְׁאֹל לְשָׁלֹם
לָךְ: **ו** אַתְּ נָטַשְׁתְּ אֹתִי נְאֻם־יְהוָה אָחוֹר תֵּלֵכִי וָאַט
אֶת־יָדִי עָלַיִךְ וָאַשְׁחִיתֵךְ נִלְאֵיתִי הִנָּחֵם: **ז** וָאֶזְרֵם
בְּמִזְרֶה בְּשַׁעֲרֵי הָאָרֶץ שִׁכַּלְתִּי אִבַּדְתִּי אֶת־עַמִּי
מִדַּרְכֵיהֶם לוֹא־שָׁבוּ: **ח** עָצְמוּ־לִי אַלְמְנוֹתָו מֵחוֹל
יַמִּים הֵבֵאתִי לָהֶם עַל־אֵם בָּחוּר שֹׁדֵד בַּצָּהֳרָיִם
הִפַּלְתִּי עָלֶיהָ פִּתְאֹם עִיר וּבֶהָלוֹת: **ט** אֻמְלְלָה
יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה נָפְחָה נַפְשָׁהּ באה בָּא שִׁמְשָׁהּ
בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפֵרָה וּשְׁאֵרִיתָם לַחֶרֶב אֶתֵּן
לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה: {ס} **י** אִוֹי־לִי אִמִּי כִּי
יְלִדְתִּנִי אִישׁ רִיב וְאִישׁ מָדוֹן לְכָל־הָאָרֶץ לֹא־
נָשִׁיתִי וְלֹא־נָשׁוּ־בִי כֻּלֹּה מְקַלְלָוְנִי: {ס} **יא** אָמַר
יְהוָה אִם־לֹא שרותך שֵׁרִיתֵיךְ לְטוֹב אִם־לוֹא |
הִפְגַּעְתִּי בְךָ בְּעֵת רָעָה וּבְעֵת צָרָה אֶת־
הָאוֹיֵב: **יב** הֲיֵרֹעַ בַּרְזֶל | בַּרְזֶל מִצָּפוֹן
וּנְחֹשֶׁת: **יג** חֵילְךָ וְאוֹצְרוֹתֶיךָ לָבַז אֶתֵּן לֹא בִמְחִיר
וּבְכָל־חַטֹּאותֶיךָ וּבְכָל־גְּבוּלֶיךָ: **יד** וְהַעֲבַרְתִּי אֶת־
אֹיְבֶיךָ בְּאֶרֶץ לֹא יָדָעְתָּ כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי
עֲלֵיכֶם תּוּקָד: {ס} **טו** אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה זָכְרֵנִי
וּפָקְדֵנִי וְהַנְקֶם לִי מֵרֹדְפַי אַל־לְאֶרֶךְ אַפְּךָ תִּקָּחֵנִי
דַּע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ חֶרְפָּה: **טז** נִמְצְאוּ דְבָרֶיךָ וָאֹכְלֵם
וַיְהִי דבריך דְּבָרְךָ לִי לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחַת לִבִּי כִּי־
נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת: {ס} **יז** לֹא־
יָשַׁבְתִּי בְסוֹד־מְשַׂחֲקִים וָאֶעְלֹז מִפְּנֵי יָדְךָ בָּדָד
יָשַׁבְתִּי כִּי־זַעַם מִלֵּאתָנִי: **יח** לָמָּה הָיָה כְאִבִי נֶצַח
וּמַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאָנָה הֵרָפֵא הָיוֹ תִּהְיֶה לִי כְּמוֹ
אַכְזָב מַיִם לֹא נֶאֱמָנוּ: {ס} **יט** לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה
אִם־תָּשׁוּב וַאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד וְאִם־תּוֹצִיא יָקָר
מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה יָשֻׁבוּ הֵמָּה אֵלֶיךָ וְאַתָּה לֹא־
תָשׁוּב אֲלֵיהֶם: **כ** וּנְתַתִּיךָ לָעָם הַזֶּה לְחוֹמַת
נְחֹשֶׁת בְּצוּרָה וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־
אִתְּךָ אֲנִי לְהוֹשִׁיעֲךָ וּלְהַצִּילֶךָ נְאֻם־
יְהוָה: **כא** וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים וּפְדִתִיךָ מִכַּף
עָרִצִים: {ס}

ירמיהו פרק טז

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **ב** לֹא־תִקַּח לְךָ
אִשָּׁה וְלֹא־יִהְיוּ לְךָ בָּנִים וּבָנוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה:
{ס} **ג** כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה עַל־הַבָּנִים וְעַל־הַבָּנוֹת
הַיִּלּוֹדִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־אִמּוֹתָם הַיֹּלְדוֹת אוֹתָם
וְעַל־אֲבוֹתָם הַמּוֹלִדִים אוֹתָם בָּאָרֶץ
הַזֹּאת: **ד** מְמוֹתֵי תַחֲלָאִים יָמֻתוּ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא
יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב
יִכָּלוּ וְהָיְתָה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ: {ס} **ה** כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה אַל־
תָּבוֹא בֵּית מַרְזֵחַ וְאַל־תֵּלֵךְ לִסְפּוֹד וְאַל־תָּנֹד לָהֶם
כִּי־אָסַפְתִּי אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה
אֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־הָרַחֲמִים: **ו** וּמֵתוּ גְדֹלִים וּקְטַנִּים
בָּאָרֶץ הַזֹּאת לֹא יִקָּבֵרוּ וְלֹא־יִסְפְּדוּ לָהֶם וְלֹא
יִתְגֹּדַד וְלֹא יִקָּרַח לָהֶם: **ז** וְלֹא־יִפְרְסוּ לָהֶם עַל־
אֵבֶל לְנַחֲמוֹ עַל־מֵת וְלֹא־יַשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס

תַּנְחוּמִים עַל־אָבְיו וְעַל־אִמּוֹ: **ח** וּבֵית־מִשְׁתֶּה
לְא־תָבוֹא לָשֶׁבֶת אוֹתָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת: {פ}
ט כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
מַשְׁבִּית מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְעֵינֵיכֶם וּבְיֹמֵיכֶם קוֹל
שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה: **י** וְהָיָה כִּי
תַגִּיד לָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ
אֵלֶיךָ עַל־מָה דִּבֶּר יְהוָה עָלֵינוּ אֵת כָּל־הָרָעָה
הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמֶה עֲוֹנֵנוּ וּמֶה חַטָּאתֵנוּ אֲשֶׁר
חָטָאנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: **יא** וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל
אֲשֶׁר־עָזְבוּ אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי נְאֻם־יְהוָה וַיֵּלְכוּ
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם
וְאֹתִי עָזָבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא שָׁמָרוּ: **יב** וְאַתֶּם
הֲרֵעֹתֶם לַעֲשׂוֹת מֵאֲבוֹתֵיכֶם וְהִנְּכֶם הֹלְכִים אִישׁ
אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע לְבִלְתִּי שָׁמְעַ
אֵלָי: **יג** וְהֵטַלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם
וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֶת־אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וָלָיְלָה
אֲשֶׁר לֹא־אֶתֵּן לָכֶם חַנִּינָה: {פ}
יד לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר
עוֹד חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם: **טו** כִּי אִם־חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹן וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחָם
שָׁמָּה וַהֲשִׁבֹתִים עַל־אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לַאֲבוֹתָם: {פ}
טז הִנְנִי שֹׁלֵחַ לדוגים לְדַיָּגִים רַבִּים נְאֻם־יְהוָה
וְדִיגוּם וְאַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁלַח לְרַבִּים צַיָּדִים וְצָדُّום
מֵעַל כָּל־הַר וּמֵעַל כָּל־גִּבְעָה וּמִנְּקִיקֵי
הַסְּלָעִים: **יז** כִּי עֵינַי עַל־כָּל־דַּרְכֵיהֶם לֹא נִסְתְּרוּ
מִלְּפָנָי וְלֹא־נִצְפַּן עֲוֹנָם מִנֶּגֶד עֵינָי: **יח** וְשִׁלַּמְתִּי
רִאשׁוֹנָה מִשְׁנֶה עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם עַל חַלָּלָם אֶת־
אַרְצִי בִּנְבֵלַת שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם מָלְאוּ אֶת־
נַחֲלָתִי: {פ}

יט יְהוָה עֻזִּי וּמָעֻזִּי וּמְנוֹסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם
יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי־אָרֶץ וְיֹאמְרוּ אַךְ־שֶׁקֶר נָחֲלוּ
אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאֵין־בָּם מוֹעִיל: **כ** הֲיַעֲשֶׂה־לּוֹ אָדָם
אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים: **כא** לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעָם
בַּפַּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֵם אֶת־יָדִי וְאֶת־גְּבוּרָתִי וְיָדְעוּ
כִּי־שְׁמִי יְהוָה: {ס}

ירמיהו פרק יז

א חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפֹּרֶן שָׁמִיר
חֲרוּשָׁה עַל־לוּחַ לִבָּם וּלְקַרְנוֹת
מִזִּבְחוֹתֵיכֶם: **ב** כִּזְכֹּר בְּנֵיהֶם מִזִּבְחוֹתָם
וַאֲשֵׁרֵיהֶם עַל־עֵץ רַעֲנָן עַל גִּבְעוֹת
הַגְּבֹהוֹת: **ג** הָרְרִי בַּשָּׂדֶה חֵילֵךְ כָּל־אוֹצְרוֹתַיִךְ לָבַז
אֶתֵּן בָּמֹתַיִךְ בְּחַטָּאת בְּכָל־גְּבוּלֵיךְ: **ד** וְשָׁמַטְתְּ
וּבְךְ מִנַּחֲלָתֵךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךְ אֶת־
אֹיְבַיִךְ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יָדָעְתְּ כִּי־אֵשׁ קְדַחְתֶּם
בְּאַפִּי עַד־עוֹלָם תּוּקָד: {ס} **ה** כֹּה | אָמַר יְהוָה
אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ
וּמִן־יְהוָה יָסוּר לִבּוֹ: **ו** וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא
יִרְאֶה כִּי־יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ
מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב: {ס} **ז** בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח
בַּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְטַחוֹ: **ח** וְהָיָה כְּעֵץ | שָׁתוּל
עַל־מַיִם וְעַל־יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא
יִרְא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת
בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי: **ט** עָקֹב
הַלֵּב מִכֹּל וְאָנֻשׁ הוּא מִי יֵדָעֶנּוּ: **י** אֲנִי יְהוָה חֹקֵר
לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו:
{ס} **יא** קֹרֵא דָגַר וְלֹא יָלָד עֹשֶׂה עֹשֶׁר וְלֹא
בְמִשְׁפָּט בַּחֲצִי יָמָו יַעַזְבֶנּוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה
נָבָל: **יב** כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם
מִקְדָּשֵׁנוּ: **יג** מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל־עֲזְבֶיךָ יֵבֹשׁוּ
יסורי וְסוּרֵי בָּאָרֶץ יִכָּתֵבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם־

חַיִּים אֶת־יְהוָה: {פ}
יד רְפָאֵנִי יְהוָה וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה כִּי
תְהִלָּתִי אָתָּה: **טו** הִנֵּה־הֵמָּה אֹמְרִים אַיֵּה
דְּבַר־יְהוָה יָבוֹא נָא: **טז** וַאֲנִי לֹא־אַצְתִּי | מֵרֹעֶה
אַחֲרֶיךָ וְיוֹם אָנוֹשׁ לֹא הִתְאַוֵּיתִי אַתָּה יָדָעְתָּ מוֹצָא
שְׂפָתַי נְכֹחַ פָּנֶיךָ הָיָה: **יז** אַל־תִּהְיֶה־לִּי לְמְחִתָּה
מַחְסִי־אַתָּה בְּיוֹם רָעָה: **יח** יֵבֹשׁוּ רֹדְפַי וְאַל־
אֵבֹשָׁה אָנִי יֵחַתּוּ הֵמָּה וְאַל־אֵחַתָּה אֲנִי הָבֵיא
עֲלֵיהֶם יוֹם רָעָה וּמִשְׁנֶה שִׁבָּרוֹן שָׁבְרֵם:
{ס} **יט** כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלֹךְ וְעָמַדְתָּ בְּשַׁעַר
בְּנֵי־עַם הָעָם אֲשֶׁר יָבְאוּ בוֹ מַלְכֵי יְהוּדָה וַאֲשֶׁר
יֵצְאוּ בוֹ וּבְכֹל שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם: **כ** וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה וְכֹל
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה: **כא** כֹּה
אָמַר יְהוָה הִשָּׁמְרוּ בְנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל־תִּשְׂאוּ מַשָּׂא
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם: **כב** וְלֹא־
תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל־מְלָאכָה
לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי
אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם: **כג** וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם
וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי שׁוּמַע וּלְבִלְתִּי
קַחַת מוּסָר: **כד** וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּן אֵלַי
נְאֻם־יְהוָה לְבִלְתִּי | הָבִיא מַשָּׂא בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר
הַזֹּאת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּלְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת
לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת־בָּהּ כָּל־מְלָאכָה: **כה** וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי
הָעִיר הַזֹּאת מְלָכִים | וְשָׂרִים יֹשְׁבִים עַל־כִּסֵּא דָוִד
רֹכְבִים | בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הֵמָּה וְשָׂרֵיהֶם אִישׁ
יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְיֹשְׁבָה הָעִיר־הַזֹּאת
לְעוֹלָם: **כו** וּבָאוּ מֵעָרֵי־יְהוּדָה וּמִסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם
וּמֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּמִן־הַשְּׁפֵלָה וּמִן־הָהָר וּמִן־הַנֶּגֶב
מְבִאִים עוֹלָה וְזֶבַח וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה וּמְבִאֵי תוֹדָה
בֵּית יְהוָה: **כז** וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לְקַדֵּשׁ אֶת־
יוֹם הַשַּׁבָּת וּלְבִלְתִּי | שְׂאֵת מַשָּׂא וּבָא בְּשַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלִַם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה
אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלִַם וְלֹא תִכְבֶּה: {פ}

ירמיהו פרק יח

א הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
לֵאמֹר: **ב** קוּם וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְשָׁמָּה אַשְׁמִיעֲךָ
אֶת־דְּבָרָי: **ג** וָאֵרֵד בֵּית הַיּוֹצֵר והנהו וְהִנֵּה־
הוּא עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל־הָאָבְנָיִם: **ד** וְנִשְׁחַת הַכְּלִי
אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר וְשָׁב וַיַּעֲשֵׂהוּ
כְּלִי אַחֵר כַּאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינֵי הַיּוֹצֵר לַעֲשׂוֹת:
{ס} **ה** וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **ו** הַכַּיּוֹצֵר הַזֶּה
לֹא־אוּכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה
הִנֵּה כַחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן־אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית
יִשְׂרָאֵל: {ס} **ז** רֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה
לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד: **ח** וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא
מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו וְנִחַמְתִּי עַל־הָרָעָה
אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ: {ס} **ט** וְרֶגַע אֲדַבֵּר עַל־
גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ: **י** וְעָשָׂה
הרעה הָרַע בְּעֵינַי לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְנִחַמְתִּי
עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְהֵיטִיב אוֹתוֹ:
{ס} **יא** וְעַתָּה אֱמָר־נָא אֶל־אִישׁ־יְהוּדָה וְעַל־
יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי
יוֹצֵר עֲלֵיכֶם רָעָה וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא
אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם
וּמַעַלְלֵיכֶם: **יב** וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי־אַחֲרֵי
מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע נַעֲשֶׂה:
{פ}
יג לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ־נָא בַגּוֹיִם מִי שָׁמַע
כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֶרֶת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל: **יד** הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדַי שֶׁלֶג לְבָנוֹן אִם־
יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזָלִים: **טו** כִּי־שְׁכֵחֻנִי עַמִּי
לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ וַיַּכְשְׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם שְׁבִילֵי עוֹלָם

לָלֶכֶת נְתִיבוֹת דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה: **טז** לָשׂוּם אַרְצָם
לְשַׁמָּה שרוקת שְׁרִיקַת עוֹלָם כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ
יִשֹּׁם וְיָנֵיד בְּרֹאשׁוֹ: **יז** כְּרוּחַ־קָדִים אֲפִיצֵם לִפְנֵי
אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא־פָנִים אַרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם:
{ס} **יח** וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַחְשְׁבָה עַל־יִרְמְיָהוּ
מַחֲשָׁבוֹת כִּי לֹא־תאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן וְעֵצָה מֵחָכָם
וְדָבָר מִנָּבִיא לְכוּ וְנַכֶּהוּ בַלָּשׁוֹן וְאַל־נַקְשִׁיבָה אֶל־
כָּל־דְּבָרָיו: **יט** הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל
יְרִיבָי: **כ** הֲיְשֻׁלַּם תַּחַת־טוֹבָה רָעָה כִּי־כָרוּ שׁוּחָה
לְנַפְשִׁי זְכֹר | עָמְדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה
לְהָשִׁיב אֶת־חֲמָתְךָ מֵהֶם: **כא** לָכֵן תֵּן אֶת־בְּנֵיהֶם
לָרָעָב וְהַגִּרֵם עַל־יְדֵי־חָרֶב וְתִהְיֶנָה נְשֵׁיהֶם
שַׁכֻּלוֹת וְאַלְמָנוֹת וְאַנְשֵׁיהֶם יִהְיוּ הֲרֻגֵי מָוֶת
בַּחוּרֵיהֶם מֵכֵי־חֶרֶב בַּמִּלְחָמָה: **כב** תִּשָּׁמַע זְעָקָה
מִבָּתֵּיהֶם כִּי־תָבִיא עֲלֵיהֶם גְּדוּד פִּתְאֹם כִּי־כָרוּ
שיחה שׁוּחָה לִלְכְּדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ
לְרַגְלָי: **כג** וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת־כָּל־עֲצָתָם עָלַי
לַמָּוֶת אַל־תְּכַפֵּר עַל־עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־
תֶּמְחִי והיו וִיהִיוּ מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה
בָהֶם: {ס}

ירמיהו פרק יט

א כֹּה אָמַר יְהוָה הָלֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חֶרֶשׂ
וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים: **ב** וְיָצָאתָ אֶל־גֵּיא
בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח שַׁעַר
החרסות הַחַרְסִית וְקָרָאתָ שָׁם אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ: **ג** וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה
מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כֹּה־אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־
הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָהּ תְּצַלֶּנָה
אָזְנָיו: **ד** יַעַן | אֲשֶׁר עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת־הַמָּקוֹם
הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ־בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם
הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ אֶת־הַמָּקוֹם
הַזֶּה דַּם נְקִיִּם: **ה** וּבָנוּ אֶת־בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף
אֶת־בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבַּעַל אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי
וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל־לִבִּי: {פ}
ו לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יִקָּרֵאלַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא
הַהֲרֵגָה: **ז** וּבַקֹּתִי אֶת־עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַ͏ִם
בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד
מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי אֶת־נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ: **ח** וְשַׂמְתִּי אֶת־הָעִיר
הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כָּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק
עַל־כָּל־מַכּוֹתֶהָ: **ט** וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם
וְאֶת בְּשַׂר בְּנוֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ
בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיקוּ לָהֶם אֹיְבֵיהֶם
וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם: **י** וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי
הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים אוֹתָךְ: **יא** וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־
אָמַר | יְהוָה צְבָאוֹת כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־הָעָם הַזֶּה
וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר יִשְׁבֹּר אֶת־כְּלִי הַיּוֹצֵר
אֲשֶׁר לֹא־יוּכַל לְהֵרָפֵא עוֹד וּבְתֹפֶת יִקְבְּרוּ מֵאֵין
מָקוֹם לִקְבּוֹר: **יב** כֵּן־אֶעֱשֶׂה לַמָּקוֹם הַזֶּה נְאֻם־
יְהוָה וּלְיוֹשְׁבֶיו וְלָתֵת אֶת־הָעִיר הַזֹּאת
כְּתֹפֶת: **יג** וְהָיוּ בָּתֵּי יְרוּשָׁלַ͏ִם וּבָתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה
כִּמְקוֹם הַתֹּפֶת הַטְּמֵאִים לְכֹל הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ
עַל־גַּגֹּתֵיהֶם לְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים: {פ}
יד וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ מֵהַתֹּפֶת אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה שָׁם
לְהִנָּבֵא וַיַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־
הָעָם: {ס} **טו** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ
אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ כִּי הִקְשׁוּ אֶת־
עָרְפָּם לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרָי:

ירמיהו פרק כ

א וַיִּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בֶּן־אִמֵּר הַכֹּהֵן וְהוּא־פָקִיד נָגִיד
בְּבֵית יְהוָה אֶת־יִרְמְיָהוּ נִבָּא אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: **ב** וַיַּכֶּה פַשְׁחוּר אֶת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּתֵּן
אֹתוֹ עַל־הַמַּהְפֶּכֶת אֲשֶׁר בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן הָעֶלְיוֹן
אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה: **ג** וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּצֵא פַשְׁחוּר
אֶת־יִרְמְיָהוּ מִן־הַמַּהְפֶּכֶת וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִרְמְיָהוּ לֹא
פַשְׁחוּר קָרָא יְהוָה שְׁמֶךָ כִּי אִם־מָגוֹר מִסָּבִיב:
{ס} **ד** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נְתָנְךָ לְמָגוֹר לְךָ
וּלְכָל־אֹהֲבֶיךָ וְנָפְלוּ בְּחֶרֶב אֹיְבֵיהֶם וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת
וְאֶת־כָּל־יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִגְלָם בָּבֶלָה
וְהִכָּם בֶּחָרֶב: **ה** וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־חֹסֶן הָעִיר הַזֹּאת
וְאֶת־כָּל־יְגִיעָהּ וְאֶת־כָּל־יְקָרָהּ וְאֵת כָּל־אֹוצְרוֹת
מַלְכֵי יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבָזְזוּם וּלְקָחוּם
וֶהֱבִיאוּם בָּבֶלָה: **ו** וְאַתָּה פַּשְׁחוּר וְכֹל יֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ
תֵּלְכוּ בַּשֶּׁבִי וּבָבֶל תָּבוֹא וְשָׁם תָּמוּת וְשָׁם תִּקָּבֵר
אַתָּה וְכָל־אֹהֲבֶיךָ אֲשֶׁר־נִבֵּאתָ לָהֶם בַּשָּׁקֶר: {פ}
ז פִּתִּיתַנִי יְהוָה וָאֶפָּת חֲזַקְתַּנִי וַתּוּכָל הָיִיתִי
לִשְׂחוֹק כָּל־הַיּוֹם כֻּלֹּה לָעֵג לִי: **ח** כִּי־מִדֵּי אֲדַבֵּר
אֶזְעָק חָמָס וָשֹׁד אֶקְרָא כִּי־הָיָה דְבַר־יְהוָה לִי
לְחֶרְפָּה וּלְקֶלֶס כָּל־הַיּוֹם: **ט** וְאֶמַרְתִּי לֹא־אֶזְכְּרֶנּוּ
וְלֹא־אֲדַבֶּר עוֹד בִּשְׁמוֹ וְהָיָה בִלְבִּי כְּאֵשׁ בֹּעֶרֶת
עָצֻר בְּעַצְמֹתָי וְנִלְאֵיתִי כַּלְכֵּל וְלֹא אוּכָל: **י** כִּי
שָׁמַעְתִּי דִבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב הַגִּידוּ וְנַגִּידֶנּוּ
כָּל אֲנוֹשׁ שְׁלֹמִי שֹׁמְרֵי צַלְעִי אוּלַי יְפֻתֶּה וְנוּכְלָה
לּוֹ וְנִקְחָה נְקָמָתֵנוּ מִמֶּנּוּ: **יא** וַיהוָה אוֹתִי כְּגִבּוֹר
עָרִיץ עַל־כֵּן רֹדְפַי יִכָּשְׁלוּ וְלֹא יֻכָלוּ בֹּשׁוּ מְאֹד כִּי־
לֹא הִשְׂכִּילוּ כְּלִמַּת עוֹלָם לֹא תִשָּׁכֵחַ: **יב** וַיהוָה
צְבָאוֹת בֹּחֵן צַדִּיק רֹאֵה כְלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נְקָמָתְךָ
מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת־רִיבִי: {ס} **יג** שִׁירוּ
לַיהוָה הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כִּי הִצִּיל אֶת־נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן
מִיַּד מְרֵעִים: {ס} **יד** אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יֻלַּדְתִּי בּוֹ
יוֹם אֲשֶׁר־יְלָדַתְנִי אִמִּי אַל־יְהִי בָרוּךְ: **טו** אָרוּר
הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשֵּׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר יֻלַּד־לְךָ בֵּן זָכָר
שַׂמֵּחַ שִׂמְּחֵהוּ: **טז** וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא כֶּעָרִים
אֲשֶׁר־הָפַךְ יְהוָה וְלֹא נִחָם וְיִשְׁמַע זְעָקָה בַּבֹּקֶר
וּתְרוּעָה בְּעֵת צָהֳרָיִם: **יז** אֲשֶׁר לֹא־מוֹתְתַנִי
מֵרֶחֶם וַתְּהִי־לִי אִמִּי קִבְרִי וְרַחְמָהּ הֵרַת
עוֹלָם: **יח** לָמָּה זֶּה מֵרֶחֶם יָצָאתִי לִרְאוֹת עָמָל
וְיָגוֹן וַיִּכְלוּ בַבֹּשֶׁת יָמָי: {פ}

ירמיהו פרק כא

א הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
בִּשְׁלֹחַ אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־פַּשְׁחוּר בֶּן־
מַלְכִּיָּה וְאֶת־צְפַנְיָה בֶן־מַעַשֵׂיָה הַכֹּהֵן
לֵאמֹר: **ב** דְּרֹשׁ־נָא בְעַדֵּנוּ אֶת־יְהוָה כִּי
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ אוּלַי יַעֲשֶׂה
יְהוָה אוֹתָנוּ כְּכָל־נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה
מֵעָלֵינוּ: **ג** וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם כֹּה תֹאמְרֻן אֶל־
צִדְקִיָּהוּ: {ס} **ד** כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
מֵסֵבּ אֶת־כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
נִלְחָמִים בָּם אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים
עֲלֵיכֶם מִחוּץ לַחוֹמָה וְאָסַפְתִּי אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ
הָעִיר הַזֹּאת: **ה** וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה
וּבִזְרוֹעַ חֲזָקָה וּבְאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף
גָּדוֹל: **ו** וְהִכֵּיתִי אֶת־יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת־
הָאָדָם וְאֶת־הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל יָמֻתוּ: **ז** וְאַחֲרֵי־
כֵן נְאֻם־יְהוָה אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־
עֲבָדָיו | וְאֶת־הָעָם וְאֶת־הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר הַזֹּאת
מִן־הַדֶּבֶר | מִן־הַחֶרֶב וּמִן־הָרָעָב בְּיַד
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד
מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהִכָּם לְפִי־חָרֶב לֹא־יָחוּס עֲלֵיהֶם
וְלֹא יַחְמֹל וְלֹא יְרַחֵם: **ח** וְאֶל־הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר

כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם אֶת־דֶּרֶךְ הַחַיִּים
וְאֶת־דֶּרֶךְ הַמָּוֶת׃ **ט** הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת
בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר וְהַיּוֹצֵא וְנָפַל עַל־הַכַּשְׂדִּים
הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יִחְיֶה וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ
לְשָׁלָל׃ **י** כִּי שַׂמְתִּי פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא
לְטוֹבָה נְאֻם־יְהוָה בְּיַד־מֶלֶךְ בָּבֶל תִּנָּתֵן וּשְׂרָפָהּ
בָּאֵשׁ׃ {ס} **יא** וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה שִׁמְעוּ דְּבַר־
יְהוָה׃ **יב** בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה דִּינוּ לַבֹּקֶר
מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עוֹשֵׁק פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ
חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ
מַעַלְלֵיהֶם מַעַלְלֵיכֶם׃ **יג** הִנְנִי אֵלַיִךְ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק
צוּר הַמִּישֹׁר נְאֻם־יְהוָה הָאֹמְרִים מִי־יֵחַת עָלֵינוּ
וּמִי יָבוֹא בִּמְעוֹנוֹתֵינוּ׃ **יד** וּפָקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי
מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּיַעְרָהּ וְאָכְלָה
כָּל־סְבִיבֹתֶיהָ׃

לעילוי נשמת

הרה״ח

ר׳ בנימין בייניש

בן ר׳ יחזקאל

שרגא לעזער ז״ל

שנפטר בח״י במרחשון

לעילוי נשמת

האשה החשובה

והכשרה

מרת רעכיל

בת ר׳ יצחק ע״ה

שנפטרה י״ז תשרי יום

שלישי לחג סוכות

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת חיי שרה

יום **ראשון**	**כא** 5	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ג **ירושלמי:** חלה כג **תוספתא:** תרומות ד **נ"ך:** ירמיהו טו	עלות השחר (72 דק) ... 4:47 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 5:59 | שקיעה ..... 4:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:08 | צאת הכוכבים ..... 4:56 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:40 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:55
יום **שני**	**כב** 6	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ד **ירושלמי:** חלה כד **תוספתא:** תרומות ה **נ"ך:** ירמיהו טז	עלות השחר (72 דק) ... 4:48 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:00 | שקיעה ..... 4:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:08 | צאת הכוכבים ..... 4:55 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:40 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:54
יום **שלישי**	**כג** 7	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ה **ירושלמי:** חלה כה **תוספתא:** תרומות ו **נ"ך:** ירמיהו יז	עלות השחר (72 דק) ... 4:48 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:00 | שקיעה ..... 4:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 | צאת הכוכבים ..... 4:55 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:41 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:54
יום **רביעי**	**כד** 8	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ו **ירושלמי:** חלה כו **תוספתא:** תרומות ז **נ"ך:** ירמיהו יח	עלות השחר (72 דק) ... 4:49 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:01 | שקיעה ..... 4:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 | צאת הכוכבים ..... 4:54 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:41 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:43
יום **חמישי**	**כה** 9	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ז **ירושלמי:** חלה כז **תוספתא:** תרומות ח **נ"ך:** ירמיהו יט	עלות השחר (72 דק) ... 4:50 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:02 | שקיעה ..... 4:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 | צאת הכוכבים ..... 4:53 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:42 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:52
יום **ששי**	**כו** 10	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ח **ירושלמי:** חלה כח **תוספתא:** תרומות ט **נ"ך:** ירמיהו כ	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק) ... 4:51 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:03 | שקיעה ..... 4:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 | צאת הכוכבים ..... 4:53 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:42 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:51 **הדלקת נרות** (40 דק): 3:59 (20 דק): 4:19
שב"ק	**כז** 11	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא ט **ירושלמי:** ערלה א **תוספתא:** תרומות י **נ"ך:** ירמיהו כא	**שבת מברכין פרשת חיי שרה** עלות השחר (72 דק) ... 4:52 | חצות היום ..... 11:22 נץ החמה ..... 6:04 | שקיעה ..... 4:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 | צאת הכוכבים ..... 4:52 סו"ז קר"ש - גר"א .... 8:43 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:51 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 5:51

מולד חודש כסליו יהיה ביום שני בשעה 7, 17 דקות ו 2 חלקים

יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים שֶׁצְּרִיכִים לְרַפּוֹאָה כָּל מִינֵי סְגֻלּוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת וְכוּ', וְהִנֵּה סְגֻלָּה נִפְלָאָה שֶׁיִּשְׁנָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם, לְהַגִּיד בְּרָכַת "אֲשֶׁר יָצַר" בְּכַוָּנָה!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)